

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Λούντζη Βασιλική

Επιβλέπων: Ναζάκης Χαρίλαος

Πρέβεζα, 2004

Πρόλογος

Για χιλιάδες χρόνια μετακινούνταν μέσα στο χώρο και το χρόνο με σκοπό να γλιτώσουν απόν τον υπερπληθυσμό, την έλλειψη αποθεμάτων της γης που κατοικούσαν, την φτώχεια,, τις καταπιεστικές κοινωνίες ή κυβερνήσεις όπου ζούσαν. Μερικές φορές οι μετακινήσεις αυτές των ανθρώπων συνέβησαν μετά από πολέμους ή από υποδούλωσή της χώρας τους από πετυχημένους στρατιωτικούς ηγέτες και άλλες φορές από αποφάσεις ανθρώπων και των οικογενειών τους.

Στην παρούσα εργασία θα γίνει προσπάθεια προσέγγισης των οικονομικών επιπτώσεων της μετανάστευσης στον ευρωπαϊκό και ευρύτερα στον ελλαδικό χώρο. Γι αυτό το λόγο με τον όρο μετανάστης θα εννοούμε τον οικονομικό μετανάστη. Σύμφωνα με τον ΟΗΕ μετανάστης θεωρείται κάθε άνθρωπος που διαμένει σε ξένη χώρα περισσότερο από 6 μήνες.

Οι μετανάστες λοιπόν εισέρχονται σε χώρες που είναι ανεπτυγμένες, με σκοπό να εργασθούν, να κερδίσουν αρκετά χρήματα από τα οποία ένα σημαντικό μέρος θα το αποταμιεύσουν με σκοπό να το επενδύσουν στην χώρα καταγωγής τους όταν επιστρέψουν σ' αυτήν.

Κάθε μετανάστης για να μείνει στην χώρα υποδοχής του, το χρονικό διάστημα που επιθυμεί, πρέπει να υποστεί ορισμένες γραφειοκρατικές διαδικασίες που θα κάμουν νόμιμη την εκεί παραμονή του.

Βέβαια υπάρχουν και οι λαθραία εισερχόμενοι σε μία χώρα των οποίων ούτε ο αριθμός, ούτε η εθνικότητα μπορούν να προσδιοριστούν από το κράτος υποδοχής.

Η πρώτη κατηγορία αποτελείται από ανθρώπους που εργάζονται σε νόμιμες εργασίες, πληρώνουν τα ένημά τους, σπουδάζουν τα παιδιά τους και γενικά απολαμβάνουν τις παροχές του κράτους. Αντίθετα, οι παράνομοι μετανάστες καταστρέφουν την οικονομική δομή του κράτους που βρίσκονται, δημιουργώντας φαινόμενα παραοικονομίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο μεγάλος αριθμός ξένων εργατών σε μία χώρα, επηρεάζει τον τρόπο ζωής, την οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας όπως συμβαίνει στην Γερμανία και την Μ. Βρετανία.

Για την εκτενέστερη προσέγγιση του θέματος τα στοιχεία που παρατίθενται στη συνέχεια αφορούν στατιστικούς υπολογισμούς όσον αφορά τον αριθμό των μεταναστών σε Ευρώπη και υπόλοιπο κόσμο και την Ελλάδα ιδιαίτερα.

Γίνεται προσπάθεια ανάλυσης των σχέσεων των αλλοδαπών με την ανεργία, την ζήτηση και προσφορά εργασίας, την παραγωγή στην χώρα υποδοχής τους.

Εισαγωγή

Η μετακίνηση των πληθυσμών για την αλλαγή του τόπου κατοικίας, είναι τόσο παλιά, όσο και η ιστορία της ανθρωπότητας.

Από την ιστορία γνωρίζουμε ότι για αιώνες υπήρχαν μετακινήσεις πληθυσμών που ακολούθησαν την ανάπτυξη μεγάλων αυτοκρατοριών, οι οποίες εγκαθιδρύθηκαν στην Αίγυπτο, την Ελλάδα και τη Ρώμη. Οι μεταναστεύσεις συνέβαλαν στην αποίκηση περιοχών που δεν είχαν κατοικηθεί προηγουμένως και στην ανάπτυξη τους. Τον 15^ο αιώνα η γεωγραφικές εξερευνήσεις και η τεχνολογική ανάπτυξη στην Ευρώπη, οδήγησαν σε μεγαλύτερες μετακινήσεις πληθυσμών, στις νέες Ηπείρους.

Μεταξύ 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα περίπου με το άνοιγμα των δρόμων προς τις Ινδίες και ανατολικότερα δημιουργήθηκαν αποικίες των ισχυρών Κρατών της εποχής εκείνης (Αγγλία, Γαλλία, Πορτογαλία, Ισπανία).

Το κυνήγι του χρυσού τον 18^ο αιώνα προσέλκυσε μεγάλο μεταναστευτικό κύμα προς την Αμερικανική Ήπειρο.

Στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα συνέβησαν σημαντικά γεγονότα που επηρέασαν την διάρθρωση του παγκόσμιου πληθυσμού έως τις μέρες μας. Συγκεκριμένα, η περίοδος πριν κατά και μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο σχετίστηκε με μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών. Συγκεκριμένα την 10ετία του 1930, δεκάδες χιλιάδες εβραίων και άλλων μειονοτικών πληθυσμών διέφυγαν αναγκαστικά για να γλιτώσουν από την Ναζιστική Γερμανία.

Αξιοσημείωτο γεγονός τον ίδιο αιώνα υπήρξε η ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) μετά το 1956, η οποία εγκαθίδρυσε σταδιακά την ελεύθερη διακίνηση εργασίας στα κράτη μέλη της. Κατόπιν στα τέλη της δεκαετίας του 1980 η πτώση των Κομμουνιστικών Καθεστώτων στις χώρες Ανατολικής Ευρώπης και Σοβιετικής Ένωσης, έδωσε ξανά την δυνατότητα για μετανάστευση από την Ανατολή στην Δύση, συνέπειες ορατές στην Ελλάδα σήμερα.

Παράλληλα η ανάπτυξη του καπιταλισμού μετακίνησε τους ανθρώπους προς τις ανεπτυγμένες βιομηχανικά περιοχές προς εύρεση εργασίας, φαινόμενο αστυφιλίας.

Βασικές έννοιες

1.- Ορισμός μετανάστευσης.

Με τον όρο μετανάστευση δεν εννοούμε μόνο την αλλαγή του τόπου εργασίας ή κατοικίας, αλλά μία πολυσύνθετη διαδικασία η οποία συνδέεται με σημαντικές κοινωνικές παραμέτρους που επηρεάζουν:

- Τα ίδια τα άτομα, τους προσανατολισμούς τους, τον τρόπο συμπεριφοράς τους και τον κοινωνικό τους περίγυρο.
- Τις ομάδες στις οποίες ανήκαν ή αισθάνονται ότι ανήκουν οι μετακινούμενοι και τις ομάδες τις οποίες συναντούν και με τις οποίες θα συνυπάρξουν στη χώρα υποδοχής.
- Την κοινωνία υποδοχής.
- Τις κοινωνικές και οικονομικές δομές της κοινωνίας προέλευσης.

Μία διαφορετική ερμηνεία δίνεται από τον καθηγητή Stephen Castles διευθυντή του Refugee Studies Centre, Oxford University. Σύμφωνα με την άποψη του, η μετανάστευση είναι μία αυτοδιατηρούμενη κοινωνική διαδικασία με τη δική της δυναμική. Όταν ξεκινήσει η ροή, σχεδόν πάντα θα οδηγήσει σε εγκατάσταση και σχηματισμό κοινότητας.

2. – Κατηγορίες μετανάστευσης

Ο πιο γνωστός διαχωρισμός της έννοιας της μετανάστευσης, είναι σε εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση. Η εσωτερική είναι η προσωρινή ή μόνιμη αναχώρηση κάποιου από τον τόπο κατοικίας του και η εγκατάσταση και δραστηριοποίηση του σε άλλο τόπο, μέσα όμως στα όρια του κράτους του. Στην Ευρωπαϊκή ήπειρο για τους υπηκόους των κρατών μελών της Ε. Κοινότητας, η μετακίνηση θεωρείται εσωτερική. Για παράδειγμα η μετανάστευση Ελλήνων προς την Γερμανία θεωρείται εσωτερική μετανάστευση.

Εξωτερική μετανάστευση είναι η προσωρινή ή μόνιμη εγκατάσταση κάποιου έξω από τα όρια του κράτους του.

Ο Εθνολόγος Λέιθαμ διέκρινε δύο κατηγορίες μετανάστευσης την πρωτογενή και την δευτερογενή. Η πρωτογενής καλύπτει τις μετακινήσεις εκείνες των πληθυσμών που αποβλέπουν στην κατάληψη παρθένων και μη κατοικούμενων εδαφών, ενώ η δευτερογενής προϋποθέτει επαφή του μετανάστη με τον γηγενή πληθυσμό.

Μία άλλη διάκριση της έννοιας είναι σε εκούσια και σε αναγκαστική μετανάστευση.

Εκούσια είναι αυτή που γίνεται με την θέληση των μετακινουμένων, ενώ η αναγκαστική αναφέρεται σε εκείνους τους πληθυσμούς που μετακινήθηκαν βίαια έξω από την περιοχή τους αλλά εγκαταστάθηκαν από τους διώκτες σε περιορισμένους χώρους.

Παράγοντες που ωθούν στην μετανάστευση

Η μετανάστευση έχει γίνει συχνό φαινόμενο σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Οι λόγοι όμως που οδηγούν τους ανθρώπους στην μετοίκηση είναι αρκετοί και αξίζει να γίνει μια προσπάθεια προσέγγισης τους.

Οι βασικότεροι λόγοι μετακίνησης πληθυσμών στην σημερινή εποχή, είναι δημογραφικοί, οικονομικοί και πολιτικοί.

Δημογραφικοί λόγοι υπάρχουν όταν ο πληθυσμός μιας χώρας αγγίζει το μέγιστο, και υπάρχει πλεόνασμα εργατικής δύναμης, τότε σημαντικό μέρος του άνεργου πληθυσμού αναζητά εργασία και συνθήκες διαβίωσης σε άλλο τόπο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι λαοί των ασιατικών υπανάπτυκτων περιοχών οι οποίοι ευρισκόμενοι σε ασφυκτική πληθυσμιακή έκρηξη, μετακινούνται προς τα ανεπτυγμένα Κράτη της Ευρώπης.

Η μετανάστευση για λόγους οικονομικούς αφορά κυρίως τους μετανάστες εκείνους που αναζητούν καλύτερο οικονομικό αποτέλεσμα από την εργασία τους.

Η χειρότερη μορφή μετακίνησης είναι η μετανάστευση της οποίας τα αίτια έχουν πολιτικό χαρακτήρα. Τέτοια είναι η εκούσια μετοίκηση ομάδων που διαφωνούν με το συνήθως δικτατορικό καθεστώς της χώρας προέλευσής τους, όπως για παράδειγμα, οι περιπτώσεις των Αφγανών, Ιρακινών, Κούρδων, Πακιστανών κ.α.

Άλλοι λόγοι μετανάστευσης είναι οι φυσικές καταστροφές, όπως οι πλημμύρες που έπληξαν την Ινδία το 1996 και οδήγησαν τους κατοίκους της προς το Μπαγκλαντές. Επιπλέον

η περιβαλλοντική υποβάθμιση των χωρών του τρίτου κόσμου, η οποία με τη σειρά της δημιουργεί κύμα μεταναστών προς τα υγιέστερα περιβαλλοντικά κράτη.

ΕΥΡΩΠΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

A. 1- Μεταναστευτικά ρεύματα στην Ευρώπη

Μετανάστες από ευρωπαϊκές αποικίες άρχισαν να καταφθάνουν στην Ευρώπη, την δεκαετία του '50.

Η Μ. Βρετανία το 1952 δέχθηκε από τις Δυτικές Ινδίες 2000 μετανάστες για να τους χρησιμοποιήσει ως χαμηλόμισθους εργάτες. Στο τέλος της δεκαετίας αυτής ο πληθυσμός που προέρχεται από τις Δυτικές Ινδίες στην Μ. Βρετανία, φθάνει τους 126.000 ανθρώπους.

Την δεκαετία του '60 η μετανάστευση προκλήθηκε από τους ίδιους τους Ευρωπαίους, οι οποίοι θεώρησαν χρήσιμο να αναστηλώσουν και να ενδυναμώσουν τις οικονομίες τους με το χαμηλότερο εργατικό κόστος. Ισπανοί και Πορτογάλοι μετανάστευσαν στην Γαλλία. Ιταλοί μετανάστευσαν στη Γαλλία, στη Γερμανία και στο Βέλγιο. Έλληνες και Γιουγκοσλάβοι ταξίδεψαν στις αγορές εργασίας της Γερμανίας ενώ Τούρκοι πήγαν στην Γερμανία και Ολλανδία.

Η Γερμανία, στην οποία έγινε η πιο οργανωμένη προσπάθεια προσέλκυσης Μεταναστών, σύναψε για το λόγο αυτό Ειδικές Διακρατικές Συμφωνίες με την Ιταλία, Ισπανία, Τουρκία, Μαρόκο, Πορτογαλία, Γιουγκοσλαβία και Ελλάδα.

Στις αρχές της δεκαετίας του '70 ζούσαν στην Ευρώπη περίπου 6,5 εκατ. αλλοδαποί, που αποτελούσαν το 7,5% του συνόλου του εργατικού δυναμικού της Ευρώπης. Η χώρα με το υψηλότερο ποσοστό αλλοδαπών εργαζομένων ήταν το Λουξεμβούργο (35,1%) ενώ η χώρα με τον μεγαλύτερο αριθμό Μεταναστών στο έδαφός της ήταν η τότε Δυτική Γερμανία (2,4 εκατ. ή 10,9% του συνόλου).

Προς το τέλος της δεκαετίας του '70 γίνεται προσπάθεια επιστροφής των Μεταναστών στις χώρες προέλευσής τους. Η προσπάθεια όμως αυτή δεν καρποφόρησε διότι την δεκαετία του '80 ο αριθμός των Μεταναστών στην Ευρώπη βρίσκεται αυξημένος από τρεις πηγές:

i) Από την Οικογενειακή ενοποίηση, την υψηλή γεννητικότητα και χαμηλή θνησιμότητα του σχετικά νεαρής ηλικίας πληθυσμού Μεταναστών καθώς και τον αυξανόμενο αριθμό προσφύγων. (Από Αφρική και Ν. Ασία)

ii) Την κατάρρευση του Ανατολικού Μπλοκ (Σοβιετικής Ένωσης και των συμμάχων της) στο τέλος της δεκαετίας του '80 και αρχές της δεκαετίας του '90 πυροδότησε ένα σημαντικό κύμα μετανάστευσης στις χώρες της Δυτικής και Νότιας Ευρώπης.

iii) Από το γεγονός ότι ο ετήσιος αριθμός των νόμιμα εισερχομένων ξένων σε 10 χώρες της Δυτικής Ευρώπης το 1983 ανερχόταν σε 561.500 άτομα.

Από το 1985 και μετά οι εξελίξεις φανερώνουν μία ένταση των μεταναστευτικών εισροών την περίοδο 1985 - 1992, η οποία συνοδεύτηκε από μια αισθητή μείωση μεταξύ 1993 - 1997 και μία σχετική ανάκαμψη την τελευταία τριετία.

2. Κατηγορίες Μεταναστών στην Ευρώπη

Οι ξένοι που διαμένουν στην Ευρώπη προέρχονται από διαφορετικές χώρες, έχουν διαφορετικά κοινωνικά και οικονομικά εφόδια, και τυγχάνουν διαφορετικής μεταχείρισης από τις αρχές και τις κοινωνίες των χωρών υποδοχής.

Διακρίνουμε έξι (6) κατηγορίες ξένων που ζουν σε χώρες της Ευρώπης:

1) Η κατηγορία των παλιννοστούντων (Ειδικά από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης).

2) Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ζουν σε άλλη χώρα της Ένωσης. Στοιχεία αναφέρουν ότι από τους 13.000.000 ξένους που ζούσαν στην Δυτική Ευρώπη το 1993, τα 6.000.000 ήταν Δυτικοευρωπαίοι.

3) Στην τρίτη κατηγορία κατατάσσονται οι μετανάστες που προέρχονται από πρώην αποικίες και για τον λόγο αυτό γνωρίζουν τον πολιτισμό και την γλώσσα των χωρών υποδοχής τους. (Μ. Βρετανία και Γαλλία).

4) Στην τέταρτη κατηγορία ανήκουν οι στρατολογημένοι εργάτες, όπως αυτοί από την Τουρκία. Η Γερμανία δέχθηκε αρκετούς μετανάστες από την Τουρκία, όπως και η Ελβετία, Ιταλούς εργάτες.

5) Στην πέμπτη αυτή κατηγορία ανήκουν οι πρόσφυγες, λόγω πολέμων ή πολιτικών διαφωνιών στο κράτος από το οποίο προέρχονται και ζητούν γι' αυτό πολιτικό άσυλο στις χώρες υποδοχής τους. Οι τελευταίοι αυτοί βρίσκονται υπό την προστασία του Ο.Η.Ε. και ο αριθμός τους τα τελευταία χρόνια αυξάνεται συνεχώς. Διεθνώς 15.000.000 άνθρωποι διεκδικούν τον χαρακτηρισμό αυτό.

6) Τελευταία κατηγορία είναι εκείνη των παράνομων Μεταναστών. Η τύχη αυτών των Μεταναστών εξαρτάται συχνά από την καλή θέληση των αρχών της χώρας υποδοχής για να απολαύσουν τα αγαθά της Κοινωνικής πρόνοιας.

3. Χώρες υποδοχής αλλοδαπών στην Ευρώπη την περίοδο 1950 -1995

Την περίοδο αυτή οι χώρες της Ευρώπης που έγιναν κύριοι αποδέκτες αλλοδαπών ήταν, Η Γερμανία που δέχθηκε 8,6 εκατ., Η Γαλλία με 4,4 εκατ., Οι Κάτω Χώρες (Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Ολλανδία κ.α.) με 1,1 εκατ. και η Ελβετία με 1,1 εκατ. Μεταναστών.

Συγκεκριμένα η Βρετανία και η Γαλλία τη δεκαετία του 1990 υποδέχθηκαν αρκετές χιλιάδες κινέζους. Επιπλέον οι χώρες της Νότιας Ευρώπης, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία και Ελλάδα από την δεκαετία του '60 μέχρι την δεκαετία του '90 μετατράπηκαν από χώρες εκροής, σε χώρες υποδοχής Μεταναστών ακριβώς και λόγω της γεωγραφικής τους θέσης.

4. Χώρες εκροής αλλοδαπών στην Ευρώπη την περίοδο 1950 -1995

Η χώρα με την μεγαλύτερη εκροή Μεταναστών στην Ευρώπη ήταν η Πολωνία με 1,4 εκατ. εκούσια ς εξόδου από τη χώρα τους.

Το 2000 σημαντικές χώρες εκροής οικονομικών Μεταναστών και συγκεκριμένα προς τις ΗΠΑ ήταν η Γερμανία η Μ. Βρετανία, η Πολωνία, η Γαλλία, η Πορτογαλία και η Ιταλία.

5. Περίοδος 1985 -2000 (Μεταναστευτικές ροές)

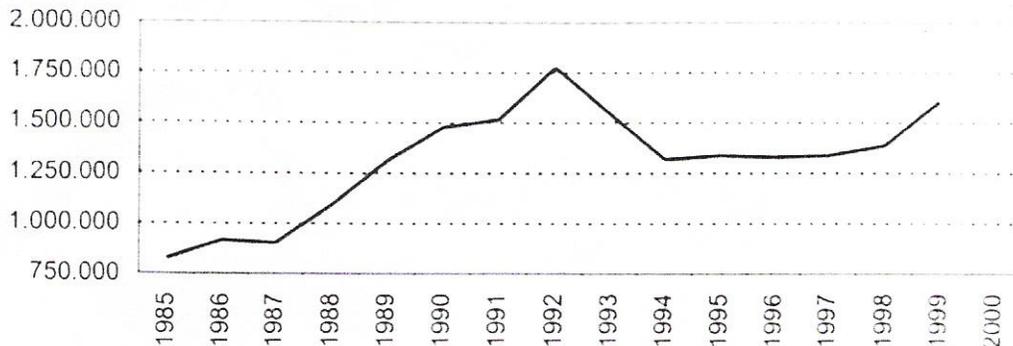
5.1 Μεταναστευτικές κινήσεις στην Ευρώπη

Οι μετανάστες στην Ευρώπη, διαχωρίζονται σε άτομα ξένης υπηκοότητας που προέρχονται από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και σ' αυτούς που προέρχονται από τρίτες χώρες.

Η ετήσια μεταναστευτική εισροή ατόμων ξένης υπηκοότητας από 800.000 περίπου το 1985 έφθασε το 1, 8 εκατ. το 1992 για να μειωθεί στη συνέχεια στο 1,3 εκατ. άτομα,

Τα τελευταία χρόνια ο αριθμός αυτός είναι της τάξης του 1,6 εκατ. το χρόνο. Στο διάγραμμα 1- που ακολουθεί, βλέπουμε την εξέλιξη της μεταναστευτικής εισροής για το σύνολο των χωρών της Ε.Ε. την περίοδο 1985 - 2000

Διάγραμμα 1. Η εξέλιξη της μεταναστευτικής εισροής για το σύνολο των χωρών της Ε.Ε. (1985-2000)

Πηγή: Από την παραπάνω εκτίμηση, η οποία βασίζεται στα στοιχεία της Eurostat, *Demographic Statistics, Migration Statistics* και του ΟCDE, *Rapport SOPEMI*, εξαιρείται η Αυστρία για την οποία λείπουν τα αντίστοιχα στοιχεία.

Παρατηρούμε ότι από το 1987 και μετά η συνολική εισροή μεταναστών για τις χώρες της Ε.Ε. αρχίζει να αυξάνεται, για να φτάσει το 1992 στο μέγιστο ύψος του. Στη συνέχεια ακολουθεί καθοδική πορεία μέχρι το 1994 η οποία θα σταθεροποιηθεί έως το 1997 όπου θα αρχίσει να ανεβαίνει πάλι.

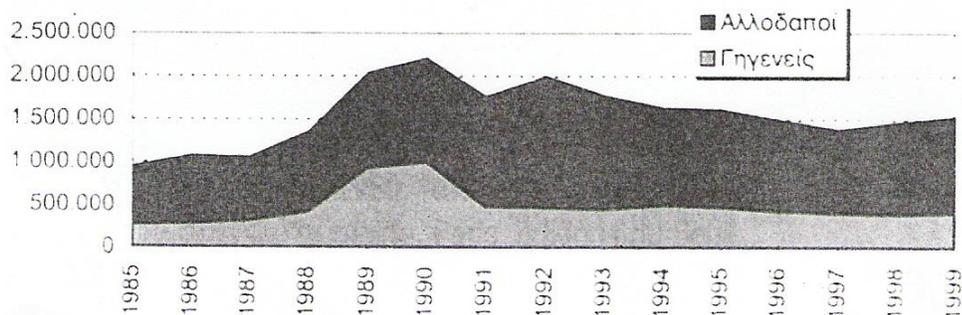
Στην συνέχεια βλέπουμε σε επτά χώρες της Ε. Ένωσης τα ποσοστά των ξένων υπηκόων. Οι χώρες αυτές είναι το Βέλγιο, η Δανία, η Γερμανία, η Ολλανδία, η Φιλανδία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ο πληθυσμός των οποίων αποτελεί το 50% του συνολικού πληθυσμού της Ε.Ε. και η μεταναστευτική εισροή ξένων υπηκόων σ' αυτές για την περίοδο 1985 -2000 είναι μεταξύ 70% και 80% της συνολικής.

Για τις χώρες αυτές στο προ του 1989 διάστημα και μετά το 1993, το 15-17% των αλλοδαπών που εισήλθαν σ' αυτές προέρχονταν από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 54-57% ήταν υπήκοοι τρίτων χωρών και το υπόλοιπο 27-29% ήταν γηγενείς.

Τα αντίστοιχα ποσοστά για το 1990 ήταν 9,5%, 45,5% και 45%.

Στα διαγράμματα 2 και 3 που παραθέτουμε βλέπουμε τον διαχωρισμό των Μεταναστών σε ξένους και γηγενείς για την χρονική περίοδο 1985 - 1999 για τις 7 αυτές χώρες.

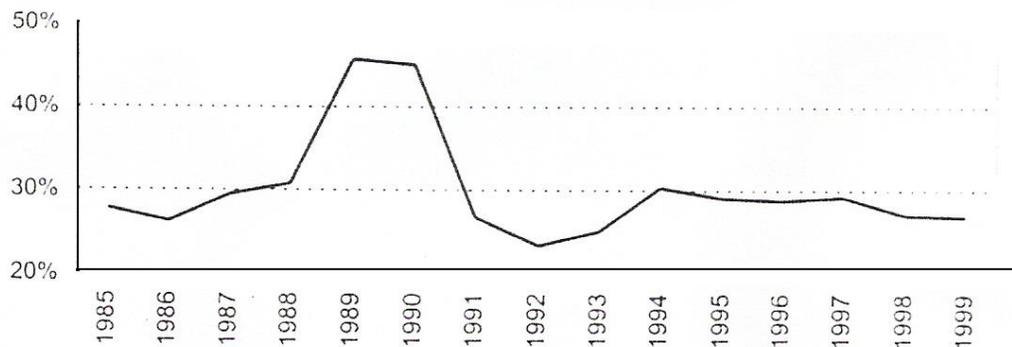
Διάγραμμα 2. Μεταναστευτική εισροή (αλλοδαπών και γηγενών) για 7 χώρες της Ε.Ε. (1985-1999)

Πηγή: Eurostat, Demographic Statistics, Migration Statistics

Από την μελέτη αυτού του διαγράμματος διαπιστώνουμε ότι για τις επτά αυτές χώρες η εισροή μεταναστών αποτελείται σε μεγαλύτερο αριθμό από ξένους υπηκόους τρίτων χωρών παρά από γηγενείς

Διάγραμμα 3. Ποσοστό των γηγενών στη συνολική μεταναστευτική εισροή για 7 χώρες της Ε.Ε. (1985-1999)

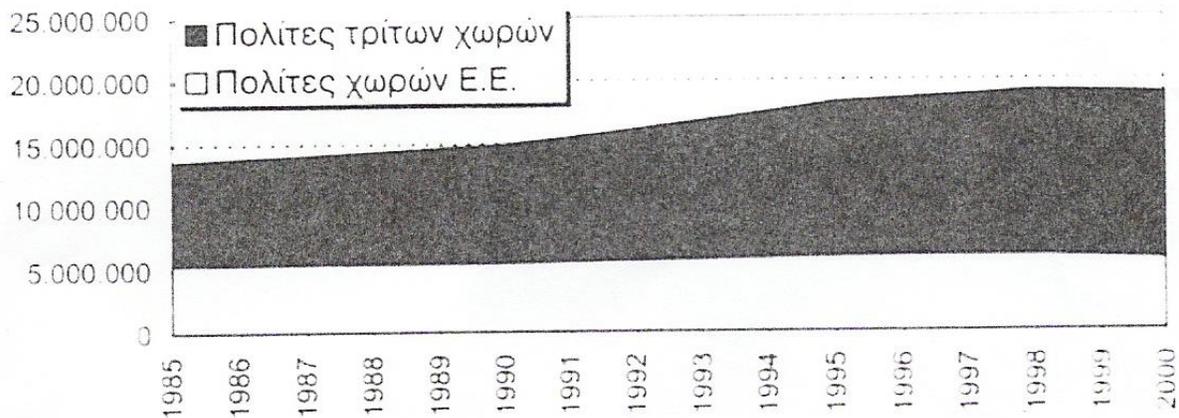

Πηγή: Eurostat, Demographic Statistics, Migration Statistics

Στο διάγραμμα αυτό παρατηρούμε ότι για το 1989 το ποσοστό των γηγενών στην συνολική εισροή είναι περίπου 45% για τις επτά αυτές χώρες ενώ για το 1992 το αντίστοιχο ποσοστό τους είναι λίγο επάνω από το 20%.

Ακόμη η περίοδος 1985 -2000 χαρακτηρίζεται από αύξηση του πληθυσμού λόγω μαζικής μετανάστευσης για το σύνολο των χωρών της Ε.Ε. και αυτό φαίνεται στο διάγραμμα 4

Διάγραμμα 4. Εκτίμηση του πληθυσμού ξένης υπηκότητας στο σύνολο των χωρών της Ε.Ε. (1985-2000)

Πηγή: Eurostat, *Demographic Statistics, Migration Statistics*.

Για την ίδια χρονική περίοδο η αύξηση του πληθυσμού των ξένων εισερχομένων ήταν της τάξης του 39% για το σύνολο των χωρών της Ε.Ε., από 13,6εκατ. 1985 σε 18.9 εκατ. το 2000.

Η εξέλιξη αυτή οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά, κατά 95%, στην αύξηση του αριθμού των ατόμων που προέρχονται από τρίτες χώρες, αφού ο αριθμός των ατόμων που είναι υπήκοοι μιας από τις χώρες της Ε.Ε. παρέμεινε σχεδόν στάσιμος. Η αύξηση του πληθυσμού με υπηκοότητα από τρίτες χώρες ήταν ιδιαίτερα έντονη την πενταετία 1990 -1995. Περίπου κατά 30%, ενώ από το 1995 έως σήμερα η αύξηση αυτή παρουσίασε αισθητή κάμψη αφού ήταν της τάξης του 8%..

Ταυτόχρονα, η χαμηλή γεννητικότητα και μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις η πολύ χαμηλή γεννητικότητα που παρατηρήθηκε στις χώρες της Ε.Ε. την τελευταία 15ετία οδήγησε σε χαμηλές μεταβολές του γηγενούς πληθυσμού. Συγκεκριμένα σημείωσε μια αύξηση του 4% για το διάστημα 1985-2000. Οι παραπάνω εξελίξεις οδήγησαν σε αύξηση, από 3,8% το 1985 σε 5% το 2000, του ποσοστού των ατόμων ξένης υπηκότητας στον συνολικό πληθυσμό της Ε.Ε.

Στη μελέτη της μεταναστευτικής εισροής, εντάσσονται και οι πρόσφυγες αν και διαφοροποιούνται από τους οικονομικούς μετανάστες. Συγκεκριμένα στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης την τετραετία 1989 -1992 ο αριθμός των αιτήσεων προσφύγων για παροχή ασύλου από 320.000 που ήταν πριν την κατάρρευση του Ανατολικού Μπλοκ (Ε.Σ.Σ.Δ. κλπ.), ανήλθε σε 672.000 άτομα. Ακολούθησε μια τετραετία μείωσης του αριθμού των αιτήσεων, (228.000 το 1996) η οποία συνοδεύτηκε από μια αύξηση έως το τέλος της δεκαετίας του '90 (352.0000 το 1999).

Συνολικά την περίοδο 1989-1999, ο αριθμός των αιτήσεων ξεπέρασε τα 4.000.000 και αφορούσε κυρίως πρόσφυγες από την πρώην Γιουγκοσλαβία. Ο αριθμός των αιτήσεων που υποβλήθηκε στην Γερμανία ήταν περίπου το 50% του συνολικού αριθμού και στο Ηνωμένο Βασίλειο ήταν το 28%.

5.2 Μεταναστευτικές ροές τα έτη 1992, 1995, 2000

Την 1η Ιανουαρίου 1992 από τα 336 εκατ. κατοίκους που αριθμούσαν οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα 10,6 εκατ. ήταν υπήκοοι τρίτων χωρών, δηλαδή το 2,9% του συνολικού πληθυσμού. Αντίθετα τα 5,2 εκατ. ήταν πολίτες της Ε.Ε. που κατοικούσαν σε διαφορετική χώρα της Ένωσης από την χώρα καταγωγής τους.

Το μεγαλύτερο μέρος του μη κοινοτικού ξένου πληθυσμού (72,1%) κατοικεί σε τρεις χώρες: Στη Γερμανία (4,2 εκατ.) στη Γαλλία (2,3 εκατ.) και στο Ηνωμένο Βασίλειο (1,2 εκατ.) και αντιπροσώπευε την 1η Ιανουαρίου 1992 το 5,2%, 4,0% και 2,1% αντίστοιχα του συνολικού πληθυσμού των χωρών αυτών. Όσον αφορά τους ξένους που προέρχονταν από χώρες μέλη της Ε.Ε. το ποσοστό στις τρεις αυτές χώρες φθάνει το 73,8%. Το Λουξεμβούργο είναι δε η χώρα η οποία φιλοξενεί το μεγαλύτερο ποσοστό ξένων: 32,1% του πληθυσμού είναι ξένοι από χώρες μέλη της Ε.Ε.

Στον πίνακα που παραθέτουμε ευθύς αμέσως φαίνονται οι χώρες καταγωγής των μη κοινοτικών υπηκόων (σε ποσοστά %) την 1η Ιανουαρίου 1992.

Πίνακας 1 Χώρες καταγωγής των μη κοινοτικών υπηκόων την 1^η Ιανουαρίου 1992 %

Τουρκία	23,5
Πρώην Γιουγκοσλαβία	10,7
Χώρες του ΕΟΧ εκτός της EUR 15	0,8
Λοιπές ευρωπαϊκές χώρες	12,2
Αλγερία	6,0
Τυνησία	2,6
Μαρόκο	10,2
Λοιπές ευρωπαϊκές χώρες	7,5
ΗΠΑ	3,4
Λοιπές	23,1

Είναι επίσης αξιοσημείωτο γεγονός ότι μετανάστες δεν πρέπει να θεωρούνται μόνον οι ξένοι στην κάθε χώρα αλλά και οι απόδημοι, οι παλιννοστούντες, οι υπήκοοι δηλαδή που επιστρέφουν στην πατρίδα τους μετά από χρόνια παραμονής στο εξωτερικό, με σκοπό να επανεγκατασταθούν στην χώρα τους.

Μεταξύ λοιπόν των Μεταναστών των χωρών της Ε.Ε. το 35% είναι υπήκοοι μιας άλλης χώρας της Ε.Ε.

Το 44% είναι μη κοινοτικοί Ευρωπαίου υπήκοοι και το 21% μη Ευρωπαίοι (Ασιάτες, Λατινοαμερικάνοι, Αφρικανοί).

Το έτος 1995, στα κράτη μέλη της Ε.Ε. το ποσοστό γεννητικότητας έπεσε στο χαμηλότερο επίπεδο από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, δηλαδή 1,43 παιδιά ανά γυναίκα.

Το 1995 η καθαρή αύξηση του πληθυσμού της Ε.Ε. ήταν 290.100 άτομα, στα οποία ή καθαρή μετανάστευση ήταν 800.000 άτομα. Χωρίς την μετανάστευση ο πληθυσμός της Γερμανίας και της Ιταλίας θα είχε μειωθεί, σύμφωνα με την έκθεση της EUROSTAT. Η συνεισφορά των αλλοδαπών στην αύξηση του πληθυσμού, τοποθετείται περίπου στο 75%. Την 1η Ιανουαρίου 1995 ο πληθυσμός της Ε.Ε. ανερχόταν σε 372.662.100 άτομα.

Μεταξύ των ετών 1992 - 1995, οι εισροές Μεταναστών στην Ε.Ε. μειώθηκαν σημαντικά αφού έφτασαν στα 1,3 εκατ. άτομα, το ανώτατο όριο του 1992, και κατόπιν έπεσαν σε 1.000.000. Το 1994, ο αριθμός παρέμεινε ο ίδιος με αυτόν του 1995.

Ακόμη για καλύτερη εικόνα του αριθμού των νόμιμων και παράνομων αλλοδαπών για τις χώρες της Ν. Ευρώπης, την Ιταλία, την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ελλάδα, παραθέτουμε τον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 2 Νόμιμοι και παράνομοι αλλοδαποί εργαζόμενοι στη Ν. Ευρώπη

	Ιταλία	Ισπανία	Πορτογαλία	Ελλάδα
Νόμιμοι	630.000	210.000	80.000	175.000
Παράνομοι	850.000	300.000	60.000	350.000 *

* Εκτιμήσεις ΙΝΕ-ΓΣΕΕ Πηγή: Eurostat

Για το έτος 2000 οι χώρες της Ε.Ε. παρουσιάζουν τα εξής ποσοστά εισαγωγής Μεταναστών: Ιταλία 2,4%, Ελλάδα 2,7%, Ισπανία 2,2%, Πορτογαλία 2,1%, Γερμανία 9%, Λουξεμβούργο 37,3%, Ελβετία 19,3%, Αυστρία 9,3%, Βέλγιο 8,4%, Γαλλία 5,6%, Σουηδία 5,4%, Δανία 4,8%, Ολλανδία 4,2%, Νορβηγία 4,1%, Μ. Βρετανία 4,0%, Ιρλανδία 3,3%, Τσεχία 2,0%, Φιλανδία 1,8%, Ουγγαρία 1,3%, Σλοβακία 0,5% και Πολωνία 0,1%. Τα ποσοστά είναι επί του συνολικού πληθυσμού για κάθε χώρα.

Στην συνέχεια στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε τη μέση ετήσια αύξηση ξένου πληθυσμού στην Ε.Ε. για την χρονική διάρκεια 1995 - 2000. Την μεγαλύτερη αύξηση την έχει η Ουγγαρία με 17,69% επί του συνολικού της πληθυσμού. Δεύτερη ακολουθεί η Φιλανδία με ποσοστό 12,38%

Πίνακας 3 - Μέση ετήσια αύξηση ξένου πληθυσμού 1995-2000

Χώρες	%
Γερμανία	0,34
Αυστρία	0,93
Βέλγιο	-1,08
Κορέα	13,83
Δανία	3,03
Ισπανία	12,38
Φινλανδία	5,83
Γαλλία (1990-99)	-0,97
Ελλάδα (1994-99)	17,69
Ουγγαρία (1995-99)	-2,39
Ιρλανδία	5,65
Ιταλία	6,96
Ιαπωνία	4,36
Λουξεμβούργο	3,59
Νορβηγία	2,77
Ολλανδία	-1,64
Πορτογαλία	4,33
Σλοβακία	5,32
Τσεχία	4,85
Βρετανία	3,75
Σουηδία	-2,14
Ελβετία	0,98
Αυστραλία (1996-2000)	2,06
ΗΠΑ	4,31

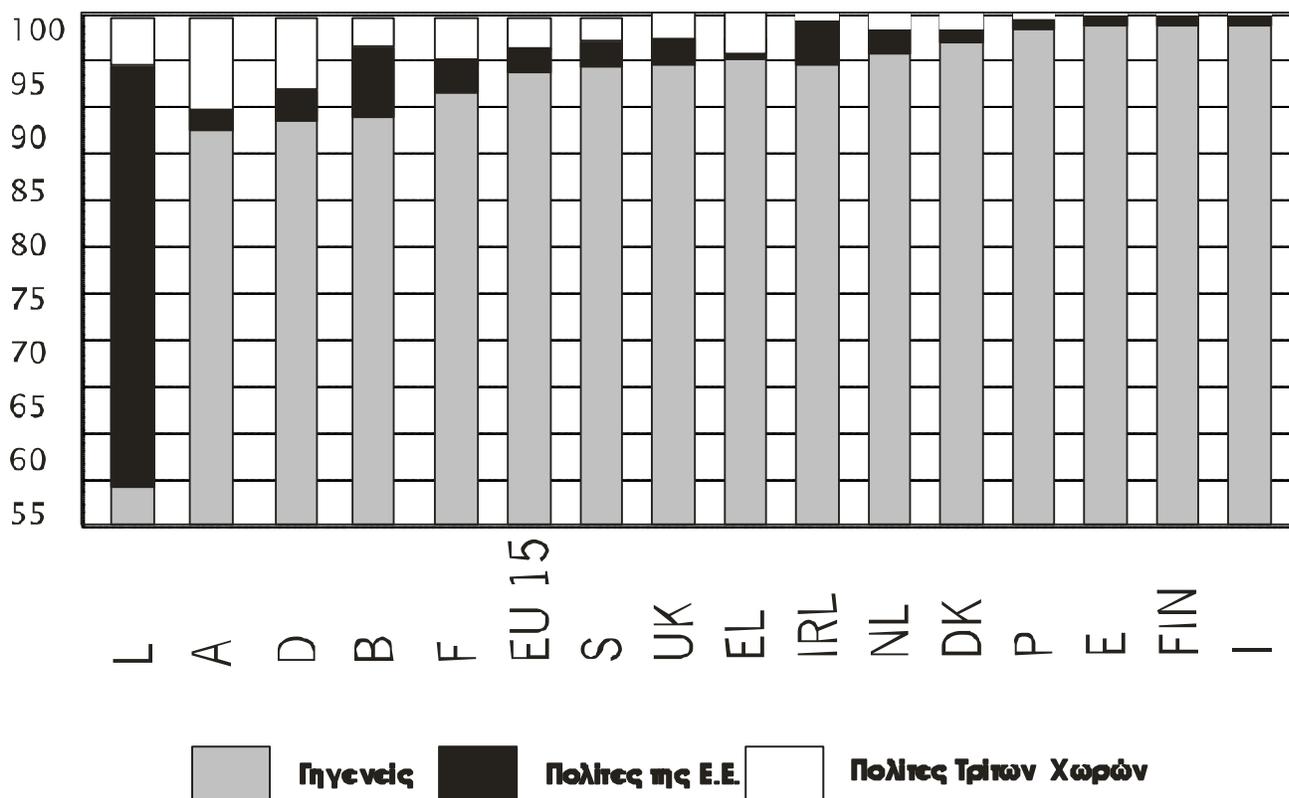
Σημείωση: Σε Αυστραλία και ΗΠΑ, ως ξένοι υπολογίζονται όσοι έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό. Πηγή: ΟΟΣΑ

6. Αλλοδαποί Εργαζόμενοι στην Ευρώπη

6.1 Αφορά την Πλήρη Απασχόληση.

Η παρουσία των Μεταναστών στο εργατικό δυναμικό, παρουσιάζει αρκετές διαφοροποιήσεις μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. Στο Λουξεμβούργο συγκεκριμένα σε 100 άτομα που ανήκουν στο εργατικό δυναμικό γύρω στα 42 άτομα είναι ξένοι. και αυτό φαίνεται καλύτερα στο διάγραμμα 5

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5. Εργατικό δυναμικό κατά υπηκοότητα στις χώρες της Ε.Ε. Το 1999 (%) του συνολικού εργατικού Δυναμικού.

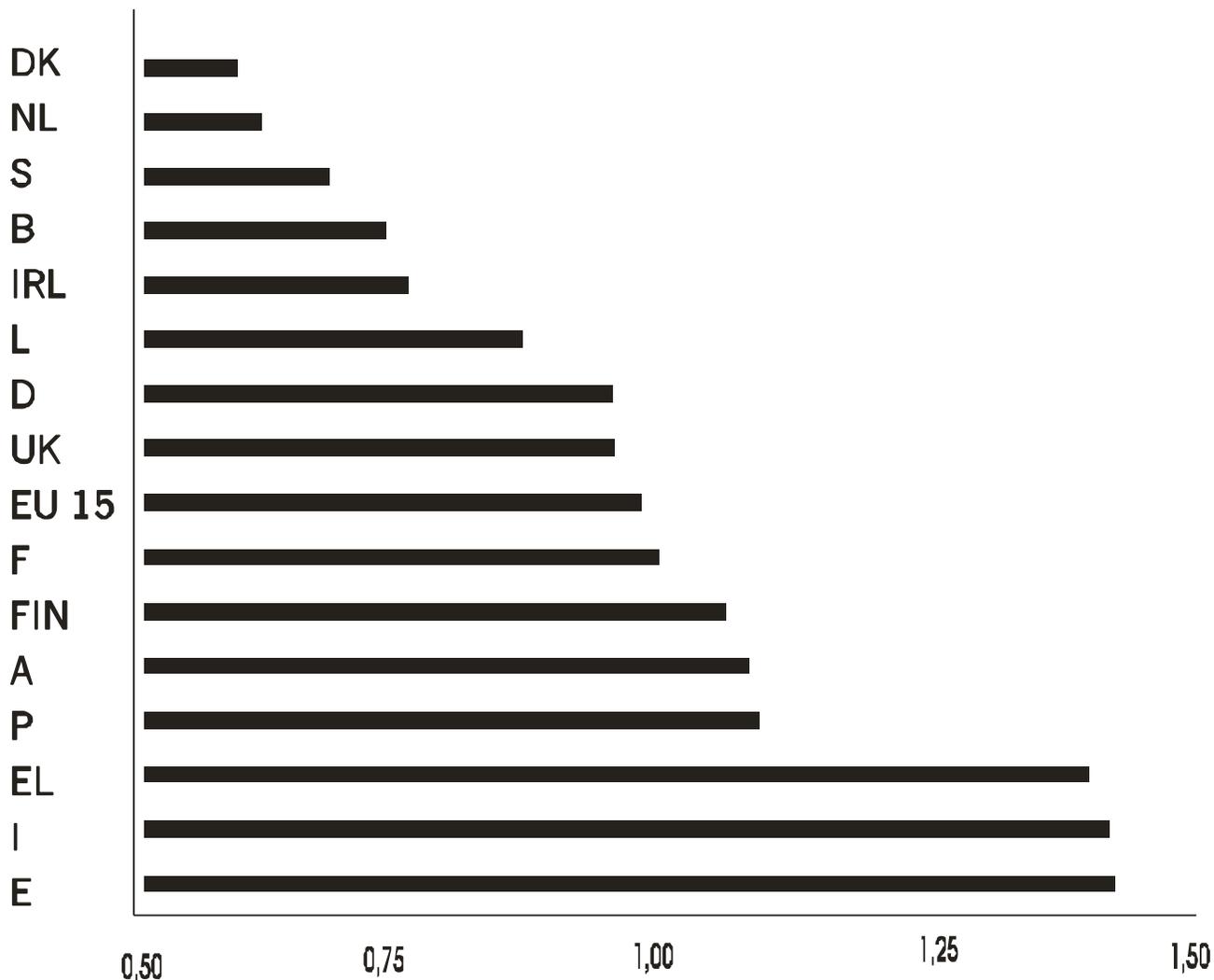
Στις υπόλοιπες χώρες το ποσοστό των ξένων στο εργατικό δυναμικό είναι λιγότερο από 10% με υψηλότερο στη Γερμανία 9,8%, την Αυστρία 8% και το Βέλγιο 8%, και χαμηλότερο στην Ιταλία, την Φιλανδία, την Ισπανία και την Πορτογαλία όπου το αντίστοιχο ποσοστό είναι μεταξύ 1 - 1,5%.

Το ξένο εργατικό δυναμικό, διαχωρίζεται σε πολίτες των χωρών της Ε. Ε. και σε άτομα τρίτων χωρών. Για το Λουξεμβούργο από τα 42 άτομα που αναφέρθηκαν πριν τα 38 προέρχονται από άλλες χώρες της Ε. Ε. και μόνο οι 4 από τρίτες χώρες.

Το υψηλότερο ποσοστό ξένου εργατικού δυναμικού που προέρχεται από τρίτες χώρες παρατηρείται στην Αυστρία (8%) και στην Γερμανία (6%) ενώ μετά το Λουξεμβούργο, το Βέλγιο είναι η χώρα με το υψηλότερο ποσοστό (6%) ξένων εργατών που προέρχονται από άλλες χώρες της Ε.Ε.

Στο διάγραμμα 6, συγκρίνονται τα ποσοστά των ξένων που ανήκουν στο εργατικό δυναμικό με τα αντίστοιχα ποσοστά στο συνολικό πληθυσμό.

Διάγραμμα 6. Λόγος μεταξύ του ποσοστού των πολιτών τρίτων χωρών στο εργατικό δυναμικό και στο συνολικό πληθυσμό των χωρών της Ε.Ε. το 1999.

Πηγή: EUROSTAT

Παρατηρούμε ότι στις μεσογειακές χώρες της Ε. Ε. και κυρίως στην Ισπανία, την Ιταλία και την Ελλάδα, η παρουσία των αλλοδαπών εργαζομένων είναι υψηλότερη από την παρουσία τους στον συνολικό πληθυσμό.

Για το 1992 τα στοιχεία που υπάρχουν, αναφέρουν ότι οι αλλοδαποί μισθωτοί μη κοινοτικής ιθαγένειας καταλάμβαναν 3,2 εκατομμύρια θέσεις απασχόλησης στην Ε. Ε.

Οι μισοί απ' αυτούς προέρχονταν από μη Κοινοτικές χώρες όπως η Τουρκία με 15,1%, η πρώην Γιουγκοσλαβία 8,1%, η Αλγερία με 3,7%, το Μαρόκο με 6,0%, την Τυνησία με 1,7% και λοιποί 65,4%.

Ο μεγαλύτερος αριθμός μη κοινοτικών μισθωτών είναι συγκεντρωμένος στη Γερμανία 1,5 εκατ., στη Γαλλία 0,6 εκατ., στο Ηνωμένο Βασίλειο 0,4 εκατ., στην Ιταλία 0,2 εκατ., και στις Κάτω Χώρες 0,1 εκατ.. Για το ίδιο έτος τα 1,8 εκατ. πολίτες της Ε. Ε. εργάζονταν σε κράτος μέλος διαφορετικό από τη χώρα ιθαγένειάς τους, από αυτούς οι πιο πολλοί στη Γερμανία 0,4 εκατ., στη Γαλλία 0,5 εκατ. και στο Ηνωμένο Βασίλειο 0,4 εκατ. Στο Λουξεμβούργο οι μισθωτοί αυτοί αποτελούν το 1/3 του εργατικού δυναμικού, στο Βέλγιο το 5% για το 1989 και τη Γαλλία 3% για τον ίδιο χρόνο. Πολλοί Ιρλανδοί κατά παράδοση έβρισκαν απασχόληση στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Στον Πίνακα 4 που ακολουθεί φαίνονται οι μισθωτοί κατά εθνικότητα στις χώρες της Ε. Ε. για το 1992

Μισθωτοί κατά εθνικότητα στις χώρες της ΕΕ το 1992 (%)

	Ημεδαποί	Μη κοινοτικοί	Κοινοτικοί
EUR 12	95,4	2,8	1,8
B	92,7	2,0	5,3
DK	98,1	1,3	0,5
D	92,1	5,5	2,4
GR	98,2	1,6	0,2
E	99,5	0,3	0,2
F	94,1	3,0	2,9
IRL	97,3	0,6	2,1
I	99,1	0,6	0,2
L	62,2	2,5	35,3
NL	96,3	2,2	1,5
P	99,2	0,6	0,1
UK	96,5	1,9	1,5

Από τα στοιχεία αυτά διαπιστώνουμε ότι η Ελλάδα και η Ιταλία είχαν τους περισσότερους ημεδαπούς μισθωτούς, οι Δανία και Γαλλία τους περισσότερους μη κοινοτικούς, ενώ το Λουξεμβούργο τους περισσότερους κοινοτικούς.

Στη συνέχεια στον Πίνακα 5.- παρατηρούμε την απασχόληση σε ποσοστά κατά φύλο και κατά ιθαγένεια για της χώρες της Ε.Ε. το 1992

Πίνακας 5

	Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Σύνολο
Άνδρες Γεωργία	2,6	2,0	2,6

Βιομηχανία	45,1	58,6	45,8
Υπηρεσίες	52,2	39,4	51,6
Γυναίκες			
Γεωργία	1,7	1,1	1,0
Βιομηχανία	20,3	27,5	25,2
Υπηρεσίες	78,0	71,5	73,8

Στο συνολικό πληθυσμό της Ε.Ε. οι μη κοινοτικοί αλλοδαποί εργαζόμενοι για το 1992, αποτελούν το 91,5%, οι κοινοτικοί αλλοδαποί το 87,4% και οι ημεδαποί το 84,6%.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι στις χώρες που η μεταναστευτική εισροή αποτελεί πρόσφατο φαινόμενο, η συμμετοχή των Μεταναστών στην αγορά εργασίας παρουσιάζεται υψηλότερη από αυτή των γηγενών, κάτι που δεν ισχύει για τις παραδοσιακές χώρες υποδοχής Μεταναστών. Ουσιαστικά εκεί που η συμμετοχή των γηγενών είναι σχετικά χαμηλή, γεγονός που συμβαδίζει με σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, η παρουσία των αλλοδαπών είναι πιο έντονη στην αγορά εργασίας από ότι στις χώρες όπου η συμμετοχή των γηγενών είναι υψηλή και οι διαφοροποιήσεις φύλο, χαλαρές.

Ακόμη για το 1999 ο ακόλουθος πίνακας, μας δίνει το ποσοστό συμμετοχής των αλλοδαπών στην εργατική δύναμη διαφόρων χωρών της Ε.Ε.

Πίνακας 6

Ποσοστά συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό στις χώρες της ΕΕ, 1999 (%).

Χώρες	Σύνολο	Γηγενείς	Μετανάστες χώρες
B	64,6	65,4	42,4
DK	80,6	81,3	53,7
D	71,2	71,8	62,4
EL	62,5	62,1	78,6
E	62,1	62,1	73,3
F	68,8	69,3	57,6
IRL	66,4	66,5	45,0
I	59,6	59,5	68,2
L	63,2	60,7	53,2
NL	73,6	74,6	41,4
A	71,6	71,3	73,5
P	70,9	70,9	67,5
FIN	76,4	76,5	67,4
S	76,5	77,2	54,0
UK	75,1	75,6	58,6
EU 15	68,6	68,8	59,5

6. 2 Μερική Απασχόληση των ξένων Υπηκόων των Χωρών Μελών της Ε.Ε.

Τα ποσοστά της μερικής απασχόλησης για τα έτη 1987, 1992 και 2000 για ένδεκα χώρες της Ε.Ε. καθώς και τα ποσοστά μερικής απασχόλησης των γυναικών, παρουσιάζονται στον πίνακα που παραθέτουμε:

Πίνακας 7 Μερική απασχόληση στην Ε. Ε.

Χώρες	Μερικώς απασχολούμενοι ως% του εργατικού δυναμικού			% μερικής απασχόλησης Γυναικών		
	1987	1992	2000	1987	1992	2000
Ολλανδία	29,5	34,5	41,2	57,5	63,8	70,6
Μ. Βρετανία	22	23,5	24,9	44,7	45	44,5
Δανία	24,3	22,5	21,7	42,2	36,7	35,2
Βέλγιο	9,9	12,4	20,7	24,2	28,1	39,9
Γερμανία	12,7	14,4	19,4	29,5	30,7	37,9
Γαλλία	11,8	12,7	16,9	23,1	24,5	31
Ιρλανδία	7,2	9,1	16,8	15,8	18,6	30,7
Πορτογαλία	6,3	7,3	10,7	10,4	11,3	16,4
Ιταλία	5,6	5,9	8,8	10,4	11,5	17,4
Ισπανία	5,5	5,8	8,2	13,9	13,7	17,2
Ελλάδα	5,5	4,8	4,6	10,8	8,4	7,9

Όπως διαπιστώνουμε, το μεγαλύτερο ποσοστό μερικής απασχόλησης για το 2000 το έχει η Ολλανδία με 41,2% με την Μ. Βρετανία, Δανία, Βέλγιο, και Γερμανία να ακολουθούν με ποσοστά γύρω στο 20%. Η Ελλάδα έχει το μικρότερο ποσοστό 4,6%.

Το ποσοστό μερικής απασχόλησης των γυναικών είναι σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. πολύ υψηλότερο από ό,τι του συνόλου και σε μερικές χώρες αγγίζει σχεδόν το διπλάσιο. Επίσης, αυξάνονται διαχρονικά, με εξαίρεση την Δανία και την Ελλάδα.

7. Οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των Μεταναστών στην Ε.Ε.

Η συμβολή των αλλοδαπών στην οικονομική ανάκαμψη των περισσότερων χωρών της Ε.Ε., είναι ιδιαίτερα αισθητή, από τα μέσα της δεκαετίας του 1990.

Υπάρχουν τρεις διαφορετικοί πόλοι όπου μπορούμε να δούμε τη θέση των αλλοδαπών σε σχέση με τους γηγενείς. Ο πρώτος χαρακτηρίζεται από μια ευνοϊκότερη ένταξη των αλλοδαπών στην αγορά εργασίας αφού η συμμετοχή τους είναι υψηλότερη από των γηγενών και η ανεργία είναι περίπου ίση ή ακόμη και μικρότερη. Στον πόλο αυτό ανήκουν η Ιταλία, η Ισπανία και η Ελλάδα. Ο δεύτερος αποτελεί μια ενδιάμεση κατάσταση όπου η ένταξη των ξένων που προέρχονται από τρίτες χώρες είναι λιγότερο ευνοϊκή από ότι στην προηγούμενη περίπτωση. Η θέση των αλλοδαπών είναι χειρότερη απ' αυτή των γηγενών σε ότι αφορά την ανεργία αφού τα ποσοστά ανεργίας είναι μεταξύ 2 και 3 φορές υψηλότερα από αυτά των γηγενών. Εδώ ανήκουν η Αυστρία, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Φιλανδία, η Γαλλία, η Πορτογαλία και το Λουξεμβούργο. Τέλος ο τρίτος πόλος αποτελείται από την Δανία, τη Σουηδία, το Βέλγιο και την Ολλανδία, χώρες στις οποίες η συμμετοχή των αλλοδαπών στην αγορά εργασίας είναι αισθητά χαμηλότερη από αυτή των γηγενών αλλά κυρίως τα ποσοστά ανεργίας είναι υψηλότερα από 3 έως 5 φορές.

Η Ευρωπαϊκή επιτροπή δημοσίευσε το 1998 μια σημαντική έκθεση για την παραοικονομία και τη λαθραία εργασία στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβανομένης ασφαλώς και της Ελλάδας.

Η έκθεση λοιπόν αυτή εκτιμά ότι η έκταση της λαθραίας Οικονομίας ανέρχεται σε ποσοστά 7% έως 16% επί του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που αντιστοιχούν σε 10 - 28 εκατομμύρια ομάδες εργασίας.

Σύμφωνα πάλι με της έρευνα της Επιτροπής, τα βασικότερα κίνητρα που ωθούν τους εργοδότες, τους εργαζόμενους και τους αυτοαπασχολούμενους να συμμετέχουν στη λαθραία

οικονομία είναι εισοδηματικά. Η εργασία στη λαθραία οικονομία προσφέρει τη δυνατότητα αύξησης των εσόδων και αποφυγής της καταβολής φόρων και κοινοτικών εισφορών ή μείωσης του κόστους παραγωγής προϊόντων. Τρεις είναι οι παράγοντες που συμβάλλουν στην κατάσταση αυτή:

- Η αυξανόμενη ζήτηση για "εξατομικευμένες υπηρεσίες",
- Η αναδιοργάνωση της βιομηχανίας με βάση την κατάτμηση της παραγωγής και αλυσίδες υπεργολαβιών και
- η διάδοση της τεχνολογίας, η οποία παρέχει νέες εργασιακές δυνατότητες και που ανοίγει νέους τομείς δραστηριοτήτων σε σχέση με τις υπηρεσίες.

Η λαθραία εργασία υπάρχει γενικώς σε όλους τους τομείς όπου απαιτείται ιδίως ένταση της χειρωνακτικής εργασίας και αποδίδουν μικρά κέρδη, όπως είναι η γεωργία, οι κατασκευές, το λιανικό εμπόριο, η τροφοδοσία, η μεταποίηση και οι υπηρεσίες προς επιχειρήσεις όπου το κόστος είναι ο βασικός παράγοντας ανταγωνισμού.

Η έκθεση αναφέρει επίσης, ότι υπάρχει κίνδυνος ώστε η λαθραία εργασία να υποσκάψει τη χρηματοδότηση και την παραγωγή κοινωνικής προστασίας και δημοσίων ακόμη υπηρεσιών. Η περικοπή των εσόδων συνεπάγεται τη μείωση του επιπέδου των υπηρεσιών που μπορεί να παρέχει το κράτος, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος, αφού η κυβέρνηση θα αυξάνει τους φόρους για να συνεχίσει να παρέχει τις υπηρεσίες, δημιουργώντας έτσι ακόμη περισσότερα κίνητρα για λαθραία εργασία.

Οι εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις της παραοικονομίας ποικίλουν σημαντικά ανάλογα με την μέθοδο που χρησιμοποιείται, αν και είναι δυνατός ο εντοπισμός ομάδων Χωρών. Υπάρχει μια ομάδα Χωρών όπου η λαθραία οικονομία εκτιμάται ότι ανέρχεται σε 5% του Α.Ε.Π. Αυτές οι Χώρες είναι η Ιρλανδία, η Αυστρία, οι Σκανδιναβικές Χώρες και οι λεγόμενες Κάτω Χώρες.

Στην Ελλάδα και την Ιταλία, το αντίστοιχο ποσοστό εκτιμάται ότι ανέρχεται πάνω από το 20%

Υπάρχουν ακόμη και δύο ενδιάμεσες ομάδες: το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία και η Γαλλία που αποτελούν την ομάδα των Χωρών οι οποίες βρίσκονται περίπου στη μέση μεταξύ των δύο άκρων, ενώ το Βέλγιο και η Ισπανία τοποθετούνται σε κάπως υψηλότερα επίπεδα.

Στην συνέχεια παρουσιάζονται για τα 15 Κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στοιχεία όπως ο πληθυσμός τους, ο αριθμός των νόμιμων και παράνομων Μεταναστών, το

ποσοστό της παραοικονομίας πάνω στο Α.Ε.Π., η ανεργία κάθε Χώρας, και το μεταναστευτικό έλλειμμα, η ανάγκη δηλαδή της κάθε οικονομίας για μετανάστες.

Πίνακας 9 Η Ευρώπη απέναντι στους μετανάστες

ΚΡΑΤΟΣ	ΠΑΙΔΙΑ ΑΝΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΑΝΩ ΤΩΝ 65	ΑΝΕΡΓΙΑ (ΑΠΡ.2002)	ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ *(% ΑΕΠ)	ΜΕΤΑΝΑΣΤ **ΕΛΛΕΙΜΑ (ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	ΜΟΝΙΜΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ	ΠΑΡΑΝΟΜΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ
ΒΕΛΓΙΟ	1,6	16,5%	6,8%	22,2%	1,8	8,3	50-70
ΔΑΝΙΑ	1,7	14,9%	4,1%	18,0%	11,2	4,8	•
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1,3	16,6%	8,1%	16,0%	180,0	9,0	1.000
ΕΛΛΑΔΑ	1,3	17,5%	10,2%	28,7%	25,0	6,3	•
ΙΣΠΑΝΙΑ	1,2	16,7%	11,3%	22,7%	250,0	3,0	300
ΓΑΛΛΙΑ	1,9	15,6%	9,2%	15,2%	60,0	5,5	400
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	1,9	11,5%	4,4%	15,9%	20,0	3,3	
ΙΤΑΛΙΑ	1,2	17,9%	9,5%	27,1%	170,0	2,2	270
ΛΟΥΞ/ΡΓΟ	1,8	14,1%	2,2%	•	4,0	33,0	•
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	1,7	13,2%	2,7%	13,1%	535,0	4,1	•
ΑΥΣΤΡΙΑ	1,3	15,5%	4,0%	9,8%	18,0	9,3	•
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1,5	15,8%	4,4%	22,7%	50,0	1,8	•
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	1,7	15,3%	9,1%	18,1%	6,1	1,7	•
ΣΟΥΗΔΙΑ	1,5	16,9%	5,3%	19,2%	30,0	5,4	•
ΒΡΕΤΑΝΙΑ	1,5	16,0%	5,1%	12,7%	155,0	3,8	50

* Εκτίμηση

** Αριθμός μεταναστών που έχει ανάγκη η οικονομία

•Μη διαθέσιμα στοιχεία

Πηγή: Ευρωβαρόμετρο, 2001

B . Διεθνής Μετανάστευση

1. Χώρες υποδοχής Μεταναστών για την περίοδο 1950-1995

Σε ολόκληρο τον κόσμο, οι δημοφιλέστερες περιοχές εισροής "ξένου" εργατικού πληθυσμού, είναι η Βόρεια Αμερική (ΗΠΑ, Καναδάς), η Ευρώπη, η Ασία και η Ωκεανία, οι Χώρες του Κόλπου και η Μέση Ανατολή.

Αναλυτικά στην κάθε μία περιλαμβάνονται:

- Στην Βόρεια Αμερική, την πρωτιά κατέχουν οι ΗΠΑ με 22,8 εκατομμύρια εισερχομένων αλλοδαπών και ακολουθεί ο Καναδάς με 5,1 εκατομμύρια.
- Στην Ευρώπη, η Γερμανία δέχθηκε 8,6 εκατ. αλλοδαπούς, η Γαλλία 4,4 εκατ., οι Κάτω Χώρες και η Ελβετία από 1,1 εκατομμύρια μετανάστες.
- Στην Ασία και την Ωκεανία, η Ινδία είναι πρώτη σε υποδοχή εργατικής δύναμης, με 6 εκατομμύρια, η Αυστραλία με 3, 8 εκατομμύρια και το Χονγκ-Κονγκ 1,3 εκατομμύρια.
- Στις Χώρες του Κόλπου, Η Σαουδική Αραβία δέχθηκε 3,7 εκατομ. μετανάστες και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα 1,4 εκατομμύρια ξένους, και τέλος
- στο χώρο της Μέσης Ανατολής στο Ισραήλ εισέρευσαν 1,5 εκατομμύρια ξένοι υπήκοοι.

2. Κυριότερες Χώρες αναχώρησης Μεταναστών

Οι κυριότερες χώρες εκροής Μεταναστών για την περιοχή της Ευρώπης είναι: Η Πολωνία με εκροή 1,4 εκατομμύρια άτομα, για την περιοχή της Βόρειας Αφρικής, η Αίγυπτος με 1,4 εκατ. και η Αλγερία με 1,7 εκατ. εξερχόμενους. Στην Ασιατική ήπειρο οι χώρες με τον μεγαλύτερο αριθμό εκροής Μεταναστών είναι το Μπαγκλαντές με 5.000.000, οι Φιλιππίνες με 4.500.000, το Αφγανιστάν με 4.200.000, το Πακιστάν με 2.900.000 και το Βιετνάμ με 2.200.000 εξερχόμενων πληθυσμών. Τέλος για το τμήμα που αφορά τη Λατινική Αμερική και νησιά της καραϊβικής, το πιο σημαντικό κράτος δημιουργίας Μεταναστών είναι το Μεξικό με 7,1 εκατ. εκροή ατόμων.

3. Στατιστικά στοιχεία για την διεθνή Μετανάστευση

Στον ακόλουθο πίνακα βλέπουμε τη συνολική μετανάστευση σε διάφορα κράτη για τη χρονική περίοδο 1990- 1999

Πίνακας 10

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
B	62.662	67.460	66.763	63.749	66.147	62.950	61.522	58.849	-	68.466
DK	40.715	43.567	43.377	43.400	44.961	63.187	54.445	50.105	51.372	50.236
D	1.651.593	1.198.978	1.502.198	1.277.408	1.082.553	1.096.048	959.691	840.633	802.456	874.023
EL	42.021	24.346	32.133	27.472	-	-	-	-	12.630	-
E	33.966	24.320	38.882	33.026	34.123	36.092	29.895	57.877	81.227	127.365
F	-	-	-	-	64.102	-	-	-	100.014	57.846
IRL	33.300	33.300	40.800	35.000	30.100	-	39.200	44.000	-	47.522
I	166.754	126.935	113.916	100.401	99.105	96.710	171.967	162.849	-	-
L	10.281	10.913	10.696	9.857	10.030	10.325	10.027	10.423	11.630	12.794
NL	117.350	120.249	116.926	119.154	92.143	96.099	108.749	109.860	122.407	119.151
A	-	-	-	-	-	-	69.930	70.122	72.723	86.710
P	-	-	-	-	-	-	-	-	6.485	14.476
FIN	13.558	19.001	14.554	14.795	11.611	12.222	13.294	13.564	14.192	14.744
S	60.048	49.731	45.348	61.872	83.598	45.887	39.895	44.818	49.391	49.839
UK	267.000	267.000	216.000	210.000	253.000	245.000	258.000	285.000	332.390	354.077

Στη συνέχεια το ραβδόγραμμα που ακολουθεί, δείχνει την εξέλιξη της μετανάστευσης από το 1901 - 1998 σε όλο τον κόσμο. Οι διαφορές όπως διαπιστώνουμε από την ανάγνωσή του είναι έντονες, όπως βέβαια και τα γεγονότα ιστορικά και μη που συνέβησαν σ' αυτή την περίοδο και συνέβαλλαν στην διαμόρφωση αυτής της εικόνας. Παρατηρούμε ότι στην αρχή του αιώνα, το μεγαλύτερο κύμα Μεταναστών το δεχόταν η Ευρώπη, ενώ στο τέλος του αιώνα αλλάζει η κατάσταση και τη μεγαλύτερο μεταναστευτικό κύμα το δέχεται η Λατινική Αμερική.

Ελλάδα μετανάστευση

Εισαγωγή

Κατά την δεκαετία του '90 η ελληνική αγορά εργασίας δέχθηκε πληθώρα μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού όχι μόνο από τις γειτονικές της Χώρες, αλλά και από άλλες χώρες του κόσμου.

Ο παράγοντας που συντέλεσε στην ορμητική αυτή ροή μεταναστευτικών ρευμάτων ήταν κυρίως η πτώση της Σοβιετικής Ένωσης και των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, όσον αφορά τον Ευρωπαϊκό χώρο.

Το φαινόμενο αυτό είναι μοναδικό για την Ελλάδα. διότι από χώρα εξαγωγής εργατικού δυναμικού προς τις ΗΠΑ, Καναδά, Αυστραλία, Γερμανία και άλλες χώρες κράτη της Δυτικής Ευρώπης κατά τις περιόδους 1900-1915 και 1955-1970. έγινε στη δεκαετία 1990-2000. χώρα εισαγωγής εργατικού δυναμικού.

Την περίοδο 1955-1974 το μέγεθος της μετανάστευσης από την Ελλάδα προς το εξωτερικό έφθασε τα 1,2 εκατομμύρια άτομα κατά την περίοδο 1968-1974 μετανάστευσαν 392 χιλ. άτομα και επέστρεψαν 159 χιλ. άτομα. Μετά το 1974 η παλιννόστηση υπερέβη τη μετανάστευση. Το διάστημα 1975 και 1977 αναχώρησαν 82.000 άτομα και επέστρεψαν 103.000 άτομα. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε για την προς την Ελλάδα μετανάστευση ξένων εργατών.

Κεφάλαιο 1.

Μετανάστευση προς την Ελλάδα.

1.1. Η Λευκή και η Πράσινη Κάρτα για τους αλλοδαπούς.

Η Ελληνική κυβέρνηση μετά την πάροδο αρκετών ετών και αφού παρατηρήθηκαν σημαντικά κοινωνικοοικονομικά προβλήματα λόγω της μετανάστευσης, αποφάσισε το 1998 να εφαρμόσει Πρόγραμμα Νομιμοποίησης των Αλλοδαπών, με την έκδοση της Λευκής και της Πράσινης Κάρτας.

Για την έκδοση της Πράσινης Κάρτας ο αλλοδαπός πρέπει κατ' αρχήν να υποβάλει αίτηση στον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) με την οποία ζητάει προσωρινή νομιμοποίηση παραμονής και εργασίας καθώς και χορήγηση Κάρτας Προσωρινής Άδειας Παραμονής, τη γνωστή "Λευκή Κάρτα".

Ο ενδιαφερόμενος θα αποκτήσει την κάρτα αυτή μετά παρέλευση πέντε (5) μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης του. Μαζί με την αίτηση συνυποβάλλει Υπεύθυνη Δήλωση και έξι φωτογραφίες για να πάρει την αρχική βεβαίωση από τις Υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ. ότι υπέβαλλε Αίτηση.

Η βεβαίωση αυτή τον βοηθά ώστε να συγκεντρώσει τα απαραίτητα έγγραφα από τις αρμόδιες υπηρεσίες, αλλά και να εξασφαλίσει νόμιμη εργασία και ασφάλιση, που είναι βασική προϋπόθεση για την έκδοση της Πράσινης Κάρτας. Στη συνέχεια ο αλλοδαπός αφού έχει συμπληρώσει τουλάχιστον 40 ένημα, μαζί με τα άλλα δικαιολογητικά που θα προσκομίσει, θα παραλάβει από τον Ο.Α.Ε.Δ. Κάρτα Παραμονής Περιορισμένης Χρονικής Διάρκειας, τη γνωστή από το χρώμα του εντύπου, Πράσινη Κάρτα.

Σημειώνουμε ότι για την εγκυρότητα της Πράσινης Κάρτας, αυτή τυπώθηκε στο Εθνικό Νομισματοκοπείο, με την μεσολάβηση της Τράπεζας της Ελλάδος.

Για την ανανέωση της Κάρτας αυτής, δηλαδή την παράταση παραμονής του ενδιαφερομένου, απαιτείται να έχει αυτός συγκεντρώσει 150 ένημα κάθε χρόνο. Αξίζει εδώ να σημειώσουμε επίσης, ότι τόσο η Λευκή όσο και η Πράσινη Κάρτα χρησιμοποιούνται ως εφόδιο για την ταχύτερη εξασφάλιση Visas προκειμένου να φύγει για άλλες χώρες.

Για την έκδοση της Πράσινης Κάρτας για τον κάθε αλλοδαπό, το λόγο έχει ειδική Επιτροπή, η οποία συγκροτείται από τον Υπουργό Εργασίας. Η Επιτροπή αυτή συναπαρτίζεται από έναν Πρωτοδίκη και από έναν εκπρόσωπο της Επιθεώρησης εργασίας, της Αστυνομικής Διεύθυνσης του Εργατικού Κέντρου και της πιο αντιπροσωπευτικής εργοδοτικής Οργάνωσης του νομού. Με την επίδειξη της Κάρτας αυτής οι Υπηρεσίες της Δημόσιας Διοίκησης, τα Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού και Δημόσιου Δικαίου υποχρεούνται να δέχονται και να εξετάζουν οποιοδήποτε αίτημα του αλλοδαπού που την κατέχει. Επιπλέον, οι εργοδότες οφείλουν να συμμορφώνονται με τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας διότι οι κάτοχοι της πράσινης κάρτας έχουν τα ίδια εργασιακά δικαιώματα με όλους τους υπόλοιπους εργαζόμενους Έλληνες.

1.2 Κατηγορίες Μεταναστών στην Ελλάδα.

Οι αλλοδαποί που έρχονται στην Ελλάδα από τις αρχές της δεκαετίας του '70 και με πιο έντονους ρυθμούς κατά τη δεκαετία του '90, διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες.

α) Στους υπηκόους χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εγκαθίστανται και εργάζονται στην χώρα μας καλυπτόμενοι από την Κοινοτική Νομοθεσία.

β) Στους υπηκόους Ευρωπαϊκών χωρών που δεν είναι μέλη της Ε.Ε., οι οποίοι μπορούν να εγκατασταθούν στην Χώρα νόμιμα και εφόσον τηρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις.

γ) Στους υπηκόους χωρών μη μελών της Ε.Ε., που εισέρχονται λαθραία ή διαμένουν και εργάζονται παράνομα στην Ελλάδα.

δ) Στους πρόσφυγες, οι οποίοι εισέρχονται στην Ελλάδα είτε με την ιδιότητα αυτή, είτε λαθραία.

Σε αυτές τις κατηγορίες προστίθενται και οι Παλιννοστούντες, Ελληνικής καταγωγής που επιστρέφουν για μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα.

Συγκρίνοντας την Ελλάδα με τις άλλες χώρες της Ευρώπης, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι την κατακλύζουν κυρίως οικονομικοί μετανάστες, διότι στην Ελλάδα οι συνθήκες διαβίωσης και οι προοπτικές εργασιακής απασχόλησης και οικονομικής ευημερίας φαίνονται καλύτερες από αυτές των χωρών προέλευσής τους.

1.3 Αριθμός νόμιμων και παράνομων Μεταναστών.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 και συγκεκριμένα το 1991 ο αριθμός του πληθυσμού ξένης υπηκοότητας στην Ελλάδα ήταν γύρω στις 167.000 άτομα. Στη συνέχεια, όπως ενημερωνόμαστε από το Υπουργείο Εργασίας, για το έτος 1992 ο πληθυσμός τους αυξήθηκε κατά 33.891 άτομα, εκ των οποίων 18.502 ήταν άνδρες και 15.389 γυναίκες. Οι 23.000 προέρχονταν από την Ευρώπη, οι 16664 από την Αφρική, οι 6967 από την Ασία και οι 565 από την Αυστραλία. Οι 17.993 ήταν ευρωπαίοι πολίτες, ενώ οι 3.718 ήταν Έλληνες ομογενείς.

Άλλη πηγή από την οποία αντλήθηκαν πληροφορίες για τον υπολογισμό του αριθμού των Μεταναστών που εισήλθαν στην χώρα μας ήταν ο ασφαλιστικός οργανισμός των Ελλήνων ναυτικών (NAT) όπου πληροφορούμεθα ότι οι αλλοδαποί ναυτικοί για το έτος αυτό ήταν 10.085 άτομα.

Για το έτος 1993 οι μετανάστες με άδεια παραμονής σύμφωνα με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης ήταν 76.200 εκ των οποίων 27.236 είχαν άδεια.

Για το ίδιο έτος οι λαθρομετανάστες υπολογίζονται σε 200 χιλ. Αλβανούς, 80-100 χιλ. Πολωνούς, 50 χιλ. Αιγυπτίους, 40 χιλ. από τις Φιλιππίνες και 13-14 χιλ. Ιρακινούς. Το 1994 στο σύνολό τους αποτελούσαν το 4,5% του Ελληνικού πληθυσμού.

Για την περίοδο 1998 - 2001 ακολουθεί ο πίνακας που μας δείχνει μεταξύ άλλων στοιχείων τον αριθμό τους και με διάκριση φύλου.

Πίνακας 1 - Αριθμός μεταναστών κατά φύλο και έτη

Έτος	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Δεν δήλωσαν φύλο	Πηγή στοιχείων
1998	371,6	269,1	93,8	8,7	Αιτήσεις για λευκή κάρτα
1998	212,9	160,0	46,9	6,0	Αιτήσεις για πράσινη κάρτα
1998	228,3	113,8	114,5	-	Έρευνα εργατικού δυναμικού
1999	238,4	120,3	118,1	-	»
2000	234,3	111,6	122,7	-	»
2001	262,0	133,3	128,7	-	»

Σημείωση: Τα στοιχεία των αιτήσεων για λευκή και πράσινη κάρτα είναι από την Καβουνίδου (2002). Τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού καθώς και των αιτήσεων για λευκή και πράσινη κάρτα αναφέρονται σε άτομα άνω των 14 ετών.

Στον πίνακα διαπιστώνουμε ότι υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ αυτών που υπέβαλαν αίτηση για λευκή κάρτα και αυτών για πράσινη κάρτα.

Ο αριθμός που φαίνεται στον πίνακα είναι μικρός και αυτό αν λάβουμε υπόψη ότι στην απογραφή του πληθυσμού του 2001 κατά τη ημέρα της απογραφής υπήρχαν στη χώρα 797 χιλ. αλλοδαποί. Βέβαια οι αλλοδαποί δεν είναι απαραίτητα μετανάστες, νόμιμοι ή παράνομοι. Στην απογραφή 1991 αντίθετα ήταν 166 χιλ..

Παρατηρούμε λοιπόν ότι η αύξηση των αλλοδαπών κατά την διάρκεια της δεκαετίας αυτής ήταν 631.000 άτομα. Ο αριθμός αυτός είναι πιθανόν να περιλαμβάνει νόμιμους και παράνομους μετανάστες ή από μετανάστες που γεννήθηκαν στην Ελλάδα.

Από τα τελευταία συνάγεται το συμπέρασμα ότι κανείς δεν μπορεί να υπολογίσει με ακρίβεια τον αριθμό των Μεταναστών στη χώρα μας, αλλά γνωρίζουμε ότι 371,6 χιλ. έκαναν αίτηση για Λευκή κάρτα και 631.000 είναι η αύξηση που διαπιστώθηκε τη δεκαετία του '90.

Για το έτος 2003 ο αριθμός των οικονομικών Μεταναστών που είχαν υποβάλλει αίτηση στις ελληνικές αρχές για έκδοση λευκής κάρτας εργασίας και στις υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ. ήταν 373 χιλ. περίπου, εκ των οποίων οι 300.000 έχουν ασφαλιστεί σε ασφαλιστικά ταμεία. Από αυτούς οι 190.000 έχουν κάρτα ενσήμων του ΙΚΑ, οι 90.000 είναι εργάτες γης και έχουν ασφαλιστεί στον ΟΓΑ, ενώ 20.000 είναι γραμμένοι στο ΤΕΒΕ ως ελεύθεροι επαγγελματίες. Πράσινη Κάρτα έχουν μόνο 20.000 μετανάστες.

Τέλος είναι αναγκαίο να σημειωθεί ότι το μέγεθος του αριθμού των μεταναστών διαφέρει ανάλογα με την εποχή του έτους και αυτό οφείλεται στη γεωγραφική θέση της χώρας μας, που ευνοεί κυρίως την οικονομική της δραστηριότητα κατά τη διάρκεια της τουριστικής και αγροτικής περιόδου, κατά τόπους. Έτσι ο αριθμός τους μπορεί να είναι διπλάσιος το καλοκαίρι απ' ότι το χειμώνα.

1.4 Χώρες προέλευσης των Μεταναστών

Οι μετανάστες στην πλειοψηφία τους προέρχονται από τη γειτονική Αλβανία και αποτελούν το 65% του συνόλου, ακολουθούν οι Βούλγαροι με ποσοστό 6,8%, οι Ρουμάνοι με ποσοστό 4,6% κλπ. Οι μετανάστες που προέρχονται από την περιοχή των Βαλκανίων και κυρίως της Γιουγκοσλαβία που δεν φαίνεται στον πίνακα, αποτελούν το 78,2% του συνόλου.

Εξίσου σημαντική είναι και η παρουσία των Μεταναστών από μακρινές χώρες όπως η Ουκρανία, η Αίγυπτος, η Γεωργία, η Συρία, η Πολωνία αλλά και η Ινδία, το Πακιστάν και οι Φιλιππίνες.

Επίσης, από τον ίδιο πίνακα, διαπιστώνουμε ότι οι άνδρες μετανάστες υπερέρχουν με ποσοστό 74%. Μάλιστα το ποσοστό αυτό υπερβαίνει το 95% για τις χώρες όπως η Ινδία, το Μπαγκλαντές, η Συρία και η Αίγυπτος, ενώ για τους Αλβανούς άρρενες είναι 82,6%. Ο γυναικείος μεταναστευτικός πληθυσμός κυμαίνεται 82,8% για τις Φιλιππίνες, 73,5 για την Μολδαβία, 75,2 για τη Ρωσία, 62,9% για τη Γεωργία και 57,3% για τη Βουλγαρία.

Στον Πίνακα λοιπόν βλέπουμε τον αριθμό των μεταναστών κατά χώρα προέλευσης και φύλο.

Πίνακας 2 - Αριθμός μεταναστών και χώρα προέλευσης και φύλο

Χώρα προέλευσης	Λευκή Κάρτα				Πράσινη Κάρτα			Αιτήσεις πράσινης κάρτας ως % αιτήσεων λευκής κάρτας
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	% Ανδρών	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	
Αλβανία	241,561	195,262	41,025	82,6	131,593	111,630	16,470	54,5
Βουλγαρία	25,168	10,494	14,108	42,7	16,403	6,589	9,449	64,0
Ρουμανία	16,954	11,444	5,137	69,0	8,230	5,704	2,324	48,5
Πακιστάν	10,933	10,432	51	99,5	9,087	8,869	24	83,1
Ουκρανία	9,821	1,882	7,721	19,6	5,890	1,142	4,612	60,0
Πολωνία	8,631	4,764	3,718	56,2	5,270	3,329	1,844	61,1
Γεωργία	7,548	2,741	4,655	37,1	3,723	1,403	2,244	49,3
Ινδία	6,405	6,068	103	98,3	4,385	4,156	65	68,5
Αίγυπτος	6,231	5,704	347	94,3	5,183	4,763	175	83,2
Φιλιππίνες	5,383	904	4,361	17,2	3,629	530	2,782	67,4
Μολδαβία	4,396	1,138	3,160	26,5	2,783	761	1,962	63,3
Συρία	3,434	3,148	158	95,2	2,463	2,312	57	71,7
Ρωσία	3,139	757	2,301	24,8	1,635	416	1,191	52,1
Μπαγκλαντές	3,024	2,890	25	99,1	2,787	2,697	9	92,2
Άλλες χώρες	19,013	11,447	6,961	-	9,799	5,706	3,677	-
Σύνολο	371,641	269,075	93,831	74,1	212,860	160,007	46,885	57,2

Πηγή: Καβουνίδη (2002)

Σημείωση: Το άθροισμα ανδρών και γυναικών δε δίδουν το σύνολο, διότι σε αρκετές αιτήσεις δεν αναφέρεται το φύλο. Υπάρχουν 8,735 τέτοιες αιτήσεις προκειμένου για λευκή κάρτα και 5,968 για πράσινη κάρτα.

1.5. Τι ηλικία έχουν οι μετανάστες

Οι μετανάστες στη χώρα μας είναι συνήθως μικρής ηλικίας διότι έχουν το χρόνο να μετακινηθούν και να προσαρμοστούν στις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της Ελλάδας. Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται ο αριθμός τους κατά ηλικία και φύλο.

Πίνακας 3 - Αριθμός μεταναστών κατά ηλικία και φύλο

Ηλικία	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
15-19	23,753	20,051	3,299
20-24	79,738	62,959	15,367
25-29	85,091	65,075	18,284
30-44	142,821	98,967	40,733
45-64	32,921	17,653	14,566
65 και άνω	528	314	193
Σύνολο	364,852	265,019	92.442

Πηγή: Καβουνίδη (2002)

Πράγματι στον πίνακα φαίνεται ότι το 52% είναι άτομα κάτω των 30 ετών, ενώ το 39% είναι μεταξύ 30 και 45 ετών. Υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό 9,1 που είναι άτομα άνω των 44 ετών.

Ανάλογα με τη χώρα προέλευσης, και με ηλικία 44 ετών και άνω, τα ποσοστά κυμαίνονται: για τη Γιουγκοσλαβία 10,2%, για τη Μολδαβία 12%, για τη Βουλγαρία 22,1% και για την Αλβανία 7%. Για πιο μακρινές χώρες και με ηλικία άνω των 44 ετών τα στοιχεία που παίρνουμε είναι: για την Ινδία 5,1%, για το Ιράκ 7%, για τη Συρία 3,6%, για το Μπαγκλαντές 1,2%, για την Ουκρανία 23,8%, για την Γεωργία 24,6% για τη Ρωσία 16,8%, για την Πολωνία 10,7% και για την Αρμενία 23%.

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι οι μετανάστες είναι άτομα νεαρής ηλικίας. Το 90% αυτών είναι κάτω των 45 ετών και το 52% είναι ηλικίας κάτω των 30 ετών. Όσον αφορά τις γυναίκες, αυτές είναι μεγαλύτερες σε ηλικία απ' ότι οι άνδρες.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το ελληνικό εργατικό δυναμικό ηλικίας άνω των 44 ετών είναι σε ποσοστό 34,6%, ενώ των αλλοδαπών 9,1%.

1.6 Οικογενειακή Κατάσταση Μεταναστών

Η οικογενειακή κατάσταση των Μεταναστών στην Ελλάδα, παρουσιάζεται στον πίνακα που παραθέτουμε:

Πίνακας 4 - Αριθμός μεταναστών κατά οικογενειακή κατάσταση και φύλο

Οικογενειακή κατάσταση	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
Άγαμοι	160,445	131,791	25,814
Έγγαμοι	190,881	130,780	56,448
Διαζευγμένοι	9,587	2,243	7,121
Χήροι	3,705	457	3,119
Σύνολο	364,618	265,271	92,502

Πηγή: Καβουνίδα (2002)

Σημείωση: Το άθροισμα των ανδρών και γυναικών δεν είναι ίσο προς το σύνολο, διότι ορισμένοι δεν δήλωσαν την οικογενειακή τους κατάσταση.

Με βάση τον πίνακα οι μισοί μετανάστες (το 52%) περίπου ήταν έγγαμοι και το 44% ήταν άγαμοι. Για τους άνδρες τα ποσοστά είναι ίσα, για τις γυναίκες όμως το 61% είναι έγγαμες και το 28% είναι ανύπανδρες. Στον ίδιο πίνακα βλέπουμε και τον αριθμό των διαζευγμένων και των χηρών.

1.7 Το εκπαιδευτικό επίπεδο των Μεταναστών.

Για το επίπεδο εκπαίδευσης των Μεταναστών πληροφορούμεθα από τον πίνακα που ακολουθεί. Τα στοιχεία καταχωρήθηκαν με βάση το τι συμπλήρωσαν οι αλλοδαποί στις αιτήσεις νομιμοποίησης τους.

Πίνακας 5 - Εκπαιδευτικό επίπεδο των μεταναστών

Επίπεδο εκπαίδευσης	Σύνολο	%	Άνδρες	Γυναίκες	Έρευνα Εργατικού Δυναμικού 1998			
					Αλλοδαποί	%	Έλληνες	%
Αγράμματοι	6,628	1,9	5,208	1,193	3,237	1,4	304,284	3,6
Πρωτοβάθμια	137,252	38,0	112,089	22,946	57,369	25,1	3.647,699	43,0
Δευτεροβάθμια	183,947	51,0	128,337	52,113	122,021	53,4	3.182,066	37,5
Τριτοβάθμια	33,015	9,1	17,295	15,010	45,696	20,0	1.357,793	16,0
Σύνολο	360,842	-	262,929	91,262	228,323	-	8.491,842	-

Πηγή: Καβουνίδης (2002) και ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού 1998

Στον πίνακα αυτό εμφανίζεται ότι η πλειονότητα των Μεταναστών έχει τελειώσει τη μέση εκπαίδευση (51%), ένα ποσοστό (9 %) έχει τριτοβάθμια εκπαίδευση και ένα ποσοστό (1,9%), είναι αναλφάβητοι.

Το ποσοστό των γυναικών που έχουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι 57% έναντι 48,8% των ανδρών. Η διαφορά είναι πιο αισθητή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με ποσοστό 16,4 για τις γυναίκες και 6,6 για τους άνδρες.

Επίσης, από τον ίδιο πίνακα φαίνεται και η έρευνα του Εργατικού Δυναμικού του 1998, όπου γίνεται σύγκριση εκπαιδευτικού επιπέδου μεταξύ Ελλήνων και αλλοδαπών.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι στην δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση υπερέχουν οι μετανάστες, Το τελευταίο συμπέρασμα βγαίνει βεβαίως από τα όσα οι ίδιοι οι μετανάστες δήλωσαν στις αιτήσεις νομιμοποίησης τους, ενώ οι Έλληνες είναι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι πιο πολλοί και αγράμματοι.

1.8 Τα επαγγέλματα των Μεταναστών

Οι πληροφορίες για τα επαγγέλματα που εξασκούν οι μετανάστες πηγάζουν από δύο πηγές. Η μία οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν το 1998 για τη νομιμοποίηση των παράνομων

Μεταναστών και η άλλη είναι, οι έρευνες Εργατικού Δυναμικού από όπου προκύπτουν τα επαγγέλματά τους.

Ο πίνακας που ακολουθεί, δείχνει τα επαγγέλματα αυτά όπως οι ίδιοι τα δήλωσαν στην αίτηση νομιμοποίησης τους.

Πίνακας 6 - Μετανάστες κατά δηλωθέν επάγγελμα, 1998

Επάγγελμα	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%
Ανειδίκευτοι και χειρώνακτες	82,154	55,8	65,911	58,3	14,590	47,3
Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, αλιείς, δασοκόμοι	14,603	9,9	13,088	11,6	1,318	4,3
Ειδικευμένοι τεχνίτες	24,385	16,6	21,750	19,2	2,056	6,7
Απασχολούμενοι σε υπηρεσίες και πωλήσεις	9,103	6,2	2,714	2,4	6,161	20,0
Επιστήμονες και καλλιτέχνες	4,198	2,9	2,076	1,8	2,034	6,6
Υπάλληλοι γραφείου	4,020	2,7	2,562	2,3	1,204	3,9
Τεχνικοί και βοηθοί	5,007	3,4	1,747	1,5	3,135	10,2
Χειριστές μηχανών	3,450	2,3	3,191	2,8	182	0,6
Διευθυντικά και διοικητικά στελέχη	250	0,3	105	0,1	141	0,5
Δεν δήλωσαν	205,462	-	142,359	-	88,446	-
Σύνολο	352,632	100	255,503	100	119,267	100

Πηγή: Εθνικό Παρατηρητήριο Απασχόλησης

Από τον πίνακα αυτό διαπιστώνουμε ότι ένα μεγάλο ποσοστό, 55,8% είναι ανειδίκευτοι εργάτες και χειρώνακτες, ένα μικρό ποσοστό 16,6% είναι ειδικευμένοι τεχνίτες, και ένα ακόμα μικρότερο ποσοστό, 9,9% είναι ειδικευμένοι εργάτες πρωτογενούς τομέα. Παρατηρούμε επίσης ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών στα υπόλοιπα επαγγέλματα, με αισθητή την υπεροχή των γυναικών στις υπηρεσίες και τις πωλήσεις, στα επιστημονικά και καλλιτεχνικά επαγγέλματα.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι δεν είναι δυνατό να επαληθευτεί τι δουλειά έκαναν στην πατρίδα τους και επιπλέον πολλοί είναι αυτοί που αναβαθμίζουν τις δεξιότητες τους, με σκοπό να βρουν καλύτερη δουλειά ή μεγαλύτερη αμοιβή στην Ελλάδα. Επομένως τα στοιχεία του πίνακα, δίνονται με αυτές τις επιφυλάξεις.

Στη συνέχεια η δεύτερη πηγή, οι έρευνες Εργατικού Δυναμικού είναι ίσως πιο η αξιόπιστη πηγή στοιχείων για τα επαγγέλματα των Μεταναστών.

Τα αποτελέσματα των Ερευνών αυτών για το 1998 και το 2001 φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 7 Απασχόληση αλλοδαπών κατά επάγγελμα και φύλλο , 1998 & 2001

Επάγγελμα	1998				2001			
	Σύνολο	%	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	%	Άνδρες	Γυναίκες
Ανειδίκευτοι και χειρώνακτες	50.725	35,0	15.566	35.159	49.537	30,1	16.199	33.339
Ειδικευμένοι στην γεωργία , αλιεία, κτηνοτροφία και δασοκομία	2.488	1,7	1.671	817	3.492	2,1	2.445	1.047
Ειδικευμένοι τεχνίτες	53.505	37,0	49.448	4.057	62.826	38,2	58.505	4.321
Απασχολούμενοι σε υπηρεσίες και πωλήσεις	15.478	10,7	7.351	8.126	23.456	14,3	11.018	12.438
Επιστήμονες και καλλιτέχνες	5.392	3,7	3.581	1.811	5.505	3,3	3.009	2.496
Υπάλληλοι γραφείου	2.561	1,8	1.650	911	4.430	2,7	2.395	2.036
Τεχνικοί και βοηθοί	1.685	1,2	1.148	537	2.388	1,5	1.454	933
Χειριστές μηχανών	8.748	6,0	7.460	1.289	8.508	5,2	7.455	1.053
Διευθυντικά και διοικητικά στελέχη	3.955	2,7	2.548	1.407	4.296	3,2	3.487	808
Δεν δήλωσαν	317	0,2	317	0	0		0	0
Σύνολο	144.855	100	90.740	54.115	164.438	100	105.967	58.471

Πηγή ΕΣΥΕ

Βλέπουμε ότι οι ανειδίκευτοι και οι χειρώνακτες είναι μικρότεροι σε ποσοστό, 35%, καθώς επίσης και οι ειδικευμένοι στη γεωργία, αλιεία, κλπ είναι 1,7%.

Αντίθετα οι ειδικευμένοι εργάτες σ' αυτό τον πίνακα παρουσιάζονται να είναι σε ποσοστό 37% περισσότεροι. Μικρή αύξηση έχουν και οι υπηρεσίες και πωλήσεις έναντι του πίνακα δηλώσεων, 10,7% και 6,2% αντίστοιχα.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι μεταξύ των πινάκων υπάρχει σημαντική διαφορά στο ότι εμφανίζεται μειωμένος ο αριθμός των ανειδίκευτων και αυξημένος ο αριθμός των ειδικευμένων τεχνιτών.

1.9 Οι Κλάδοι απασχόλησης των Μεταναστών.

Είδαμε πριν τα επαγγέλματα των Μεταναστών, αλλά θεωρείται χρήσιμο να γνωρίσουμε και τον κλάδο της οικονομικής δραστηριότητας στον οποίο απασχολούνται.

Σ' αυτό μας βοηθάει η ανάγνωση των πινάκων της ΕΣΥΕ (ΘΕΟΔ. Π. ΛΙΑΝΟΥ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ /Αθήνα 2003 σελ. 37) από όπου παίρνουμε ανάγλυφη την εικόνα της απασχόλησης των Μεταναστών κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για τα έτη 1998 και 2001.

Από την μελέτη των πινάκων αυτών, φαίνεται ότι η απασχόλησή τους συγκεντρώνεται σε τρεις κυρίως κλάδους, τις κατασκευές, στα ιδιωτικά νοικοκυριά και στις μεταποιητικές βιομηχανίες με ποσοστά 26%, 21% και 19% αντίστοιχα. Μετά ακολουθούν οι κλάδοι του χονδρικού και λιανικού εμπορίου, των ξενοδοχείων και εστιατορίων κλπ.

Για το έτος 2001 γίνεται σύγκριση της κατά κλάδο απασχόλησης Ελλήνων και Μεταναστών, και διαπιστώνουμε ότι διαφέρουν σημαντικά, ειδικά στον κλάδο των ιδιωτικών νοικοκυριών όπου ο αριθμός των Μεταναστών είναι μεγαλύτερος του αριθμού των Ελλήνων σε αντίστοιχα ποσοστά 18% και 1%.

Κεφάλαιο 2ο

Η γεωγραφική κατανομή των Μεταναστών

2.1 Συμπεράσματα σχετικά με τη γεωγραφική κατανομή των μεταναστών στη χώρα υποδοχής, που προκύπτουν από τις εμπειρίες διαφόρων χωρών.

Τα συμπεράσματα αυτά είναι ότι:

α) Οι μετανάστες δεν κατανέμονται τυχαία στις διάφορες περιοχές της χώρας υποδοχής, ούτε συγκεντρώνονται σε μία περιοχή.

β) Η συγκέντρωση των μεταναστών σε ορισμένες πόλεις δεν είναι σταθερή διαχρονικά. Δηλαδή ένα δεύτερο κύμα μεταναστών της ίδιας προέλευσης, δεν θα έχει την ίδια γεωγραφική κατανομή όπως το πρώτο.

γ) Η αναλογία του αριθμού των μεταναστών προς τον εγχώριο πληθυσμό είναι μικρή, δηλαδή οι μετανάστες είναι πιο λίγοι σε σχέση με τον γηγενή πληθυσμό της χώρας υποδοχής.

δ) Οι νέοι μετανάστες διατηρούν επικοινωνία με τους πρώτους που μετανάστευσαν στη χώρα υποδοχής τους, λόγω φιλίας ή συγγένειας, η οποία επηρεάζει την επιλογή του τόπου προορισμού τους.

ε) Η γεωγραφική έκταση όπου συγκεντρώνονται οι μετανάστες, εξαρτάται από το επίπεδο εκπαίδευσης και ειδίκευσης που κατείχαν στη χώρα προέλευσης τους.

2.2 Ο Άριστος Αριθμός των μεταναστών σε μια περιοχή σε σχέση με αυτό των γηγενών - Ύπαρξη ωφελειών και ζημιών για τις δύο πλευρές.

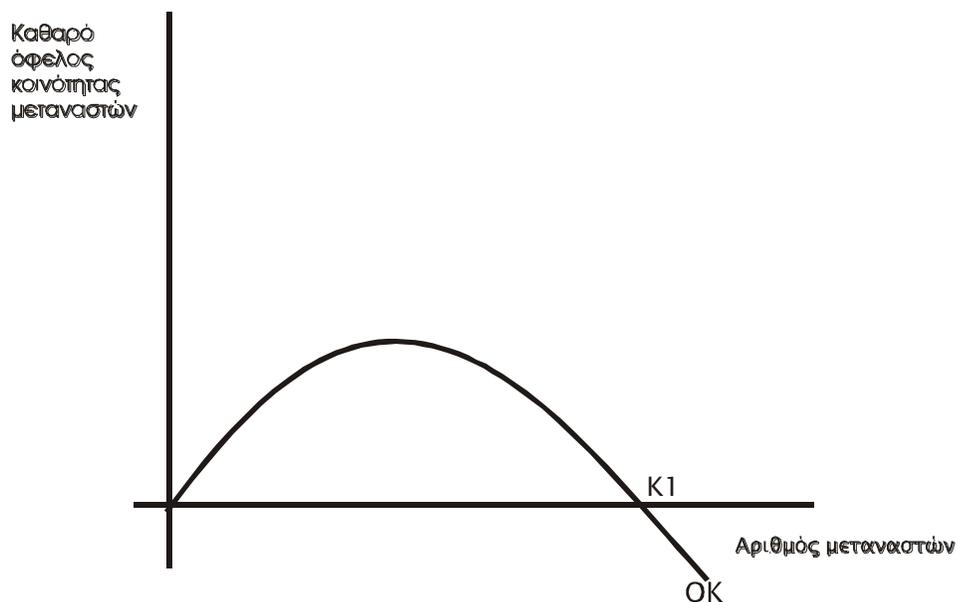
Με βάση τα συμπεράσματα της παραγράφου 2.1 είναι φανερό ότι υπάρχει ένας ορισμένος - άριστος αριθμός των μεταναστών που εισρέουν σε μια περιοχή σε σχέση με τον γηγενή πληθυσμό. Αυτό δικαιολογείται και από την ύπαρξη ωφελειών και ζημιών από την πλευρά των μεταναστών και από την πλευρά των ντόπιων.

Από την πλευρά των μεταναστών: Κάθε νεοεισερχόμενος μετανάστης στην κοινότητα μεταφέρει "Νέα" από την πατρίδα του, την εργασία του για όσους επιθυμούν συνεργασία με συμπατριώτες και γενικά οικονομικά και πολιτιστικά οφέλη.

Παράλληλα και η ελληνική κοινότητα προσφέρει στον μετανάστη πληροφορίες που διαφορετικά θα ήταν δύσκολο να έχει, σε μια άγνωστη γι αυτόν Χώρα, Του παρέχει κοινωνικό περιβάλλον και εργασία για τη διαβίωσή του και πολλά άλλα θετικά στοιχεία.

Όμως υπάρχουν και αρνητικά φαινόμενα που προκαλούν οι μετανάστες μέσα στην κοινότητα υποδοχής τους. Πρώτα απ' όλα όταν ο πληθυσμός τους αυξάνεται εις βάρος των γηγενών, τότε η ανατροπή της δημογραφικής σύνθεσης δημιουργεί οικονομικούς και πολιτικούς ανταγωνισμούς. Τα φαινόμενα ξеноφοβίας και ρατσισμού υποδηλώνουν ότι οι μετανάστες έχουν φτάσει στο άριστο μέγεθός τους.. Στο διάγραμμα 1 δείχνεται το καθαρό όφελος της κοινότητας των μεταναστών με την άφιξη κάθε νεοεισερχόμενου αλλοδαπού.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

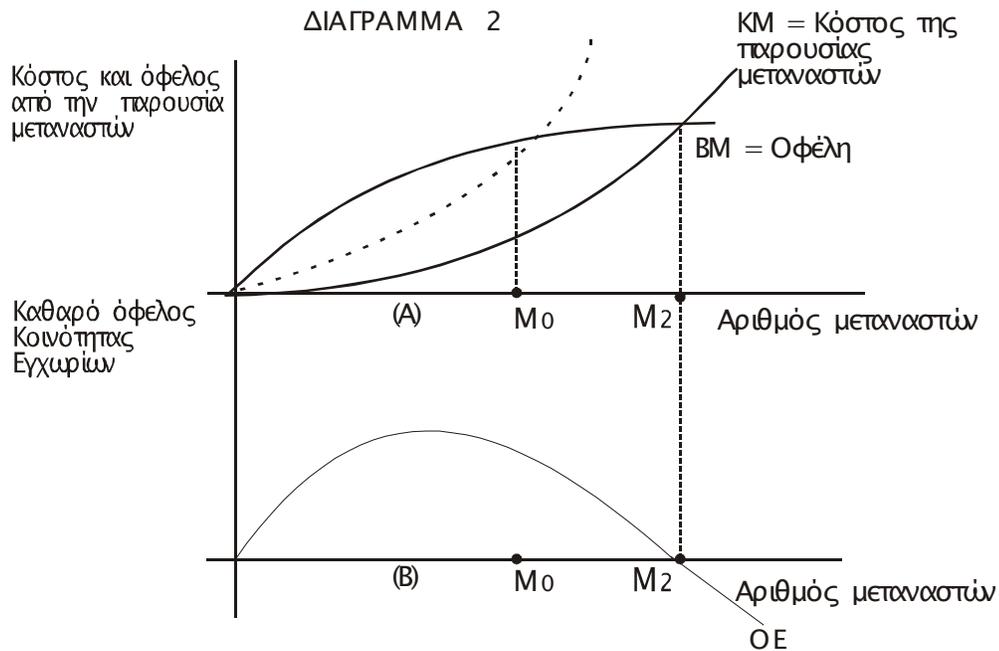
Η καμπύλη ΟΚ είναι η καμπύλη του οριακού καθαρού οφέλους για τους Μετανάστες της κοινότητας. Το άριστο μέγεθος-αριθμός της κοινότητας είναι το σημείο Κ1 στο οποίο το όφελος για τον μετανάστη έχει μηδενιστεί.

Από την άλλη πλευρά τα θετικά για τον εγχώριο πληθυσμό από την παρουσία των μεταναστών στην πόλη είναι οικονομικού και πολιτιστικού χαρακτήρα.

Αρχικά παρατηρείται αύξηση της παραγωγής σε ορισμένους κλάδους όπου οι εγχώριοι δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν και γενικά η αντίδραση των ντόπιων είναι ήπιας μορφής.

Καθώς όμως ο αριθμός των αλλοδαπών αυξάνει, η οικονομική αξία τους μειώνεται ενώ αντίθετα δημιουργούνται έντονα φαινόμενα ξеноφοβίας και αντιθέσεις από ορισμένα οικονομικά συμφέροντα. Παρατηρούμε λοιπόν ότι ο αυξημένος αριθμός των αλλοδαπών σε σχέση με αυτό των ντόπιων δημιουργεί προβλήματα στην κοινότητα κι έτσι μπορούμε να προσδιορίσουμε ότι το άριστο μέγεθος τους, είναι εκείνο στο οποίο οι δύο μεταβολές εξισώνονται. Δηλαδή είναι το σημείο εκείνο όπου τα οφέλη στην κοινότητα των εγχωρίων ισορροπούν με τις οικονομικές, πολιτιστικές ή τοπικές ζημιές που δέχονται από τον κάθε νεοεισερχόμενο μετανάστη.

Στο διάγραμμα 2 που ακολουθεί φαίνεται το καθαρό όφελος για τον εγχώριο πληθυσμό από την άφιξη νέων αλλοδαπών.

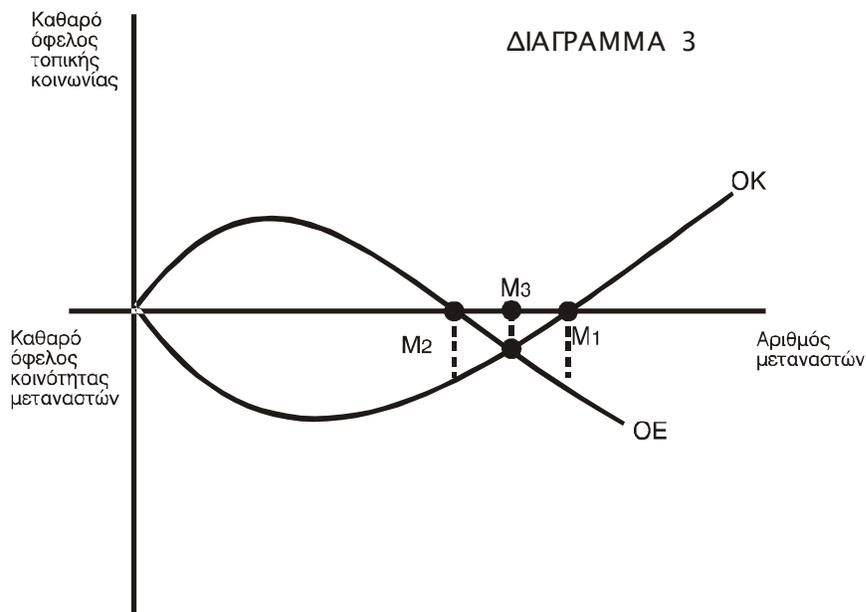

Το ύψος της καμπύλης OE στο τμήμα (β) για κάθε αριθμό μεταναστών, είναι η κάθετη διαφορά των δύο καμπυλών στο τμήμα (α). Το άριστο μέγεθος του αριθμού των μεταναστών για την κοινότητα του εγχώριου πληθυσμού είναι το M2. Η καμπύλη OE είναι η καμπύλη του οριακού καθαρού οφέλους για την κοινότητα του εγχώριου πληθυσμού.

Εδώ αξίζει να επισημάνουμε ότι οι νόμιμοι μετανάστες είναι γενικά πιο αποδεκτοί στους Έλληνες εργαζόμενους, απ' ό τι οι παράνομοι, διότι έχουν νόμιμη παρουσία στη χώρα. Στην περίπτωση της νόμιμης μετανάστευσης η καμπύλη ΚΜ είναι κάτω και δεξιά της αντίστοιχης καμπύλης για την παράνομη μετανάστευση. Αντίστοιχα, η καμπύλη ΟΕ είναι προς τα πάνω και αριστερά.

Συμπερασματικά, από τα παραπάνω συνάγεται ότι, υπάρχουν δύο άριστα μεγέθη, ένα για την κοινότητα των μεταναστών και ένα για την τοπική κοινωνία υποδοχής.

Στο διάγραμμα (3) που είναι συνδυασμός του (1) & (2) , φαίνεται πως λειτουργούν και επηρεάζουν τα δύο άριστα μεγέθη.

Το σημείο M_1 είναι το άριστο μέγεθος για την κοινότητα των μεταναστών. Το M_2 είναι το άριστο μέγεθος για τους ντόπιους κατοίκους.

Αν υποθέσουμε ότι μιλάμε μόνο για μία κοινότητα για ντόπιους και μετανάστες μαζί, το άριστο μέγεθος M_3 είναι η τομή των καμπυλών ΟΕ και ΟΚ απεικονισμένη στον άξονα που παριστάνει τον αριθμό των μεταναστών. Επιπλέον, το σημείο αυτό διαφέρει από πόλη σε πόλη ή από περιοχή σε περιοχή, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των αλλοδαπών και των ντόπιων, και τις υπάρχουσες κάθε φορά οικονομικές συνθήκες.

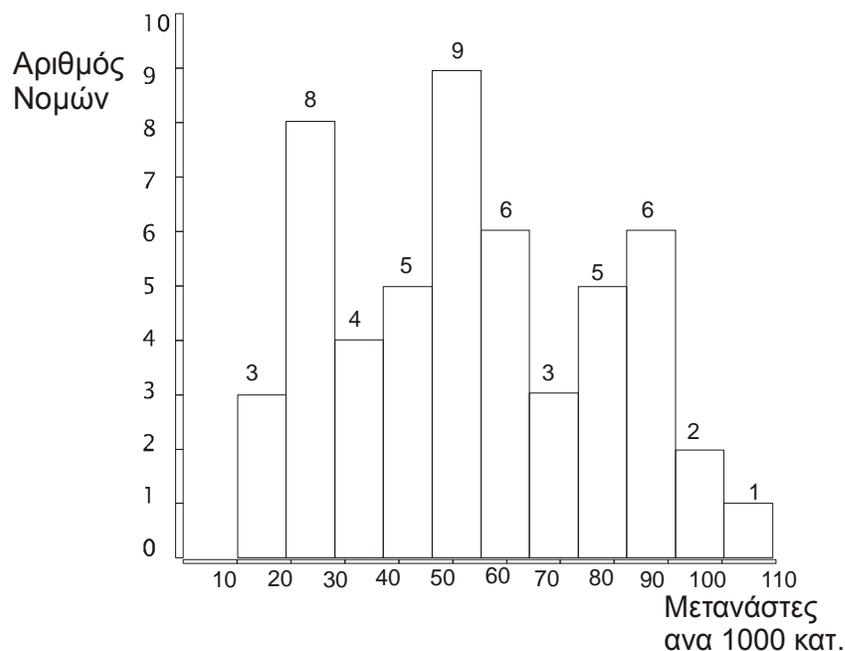
2.3 Η Διασπορά των Μεταναστών κατά Νομό.

Η διασπορά των μεταναστών στους νομούς της Χώρας μας παρουσιάζεται στον σχετικό πίνακα (Πηγή Καβουνίδη 2002 & ΕΣΥΕ σελ. 52 και 53 στο βιβλίο Θ. Π. ΛΙΑΝΟΥ Σύγχρονη Μετανάστευση στην Ελλάδα: Οικονομική Διερεύνηση), τα στοιχεία του οποίου αντλήθηκαν από τις αιτήσεις νομιμοποίησης του 1998 και από την Απογραφή του 2001.

Στην ανάγνωση αυτού του πίνακα διαπιστώνουμε μεγάλες διαφορές στην αναλογία ανά 1000 κατοίκους. Επίσης διακρίνουμε, ότι η μέγιστη διαφορά είναι μεταξύ του Νομού Έβρου που έχει τη μικρότερη αναλογία 14,3 μετανάστες ανά 1000 κατοίκους (ή 1,43%) και του Νομού Ζακύνθου που έχει τη μεγαλύτερη αναλογία με 135,36 μετανάστες ανά 1000 κατοίκους (ή 13,54%).

Για το σύνολο της χώρας ο αριθμός τους είναι 72,3 ανά 1000 κατοίκους (ή 7,23%).

Στη συνέχεια στο διάγραμμα που παραθέτουμε βλέπουμε τον αριθμό των Νομών των οποίων η αναλογία μεταναστών ανά 1000 κατοίκους βρίσκεται ανά 10 μονάδες διαστήματα. Τη μεγαλύτερη συχνότητα παρουσιάζει το διάστημα των ποσοστών μεταξύ 50-60 ανά 1000 κατοίκους όπου βρίσκεται ο μέσος όρος των ποσοστών.

Σύμφωνα πάντα με εκτιμήσεις βάσει στοιχείων Καβουνίδη (2002) διαπιστώνουμε ότι από τους μετανάστες στην Ελλάδα, στο Νομό Αττικής μετοικούν σε ποσοστά επί του

συνόλου τους: 35,9% των Αλβανών, 31,7% των Βουλγάρων, 43,5% των Ρουμάνων, των 31,6% Γεωργιανών, 92,7% των Πακιστανών, 85% των Πολωνών, 81,4% των Αιγυπτίων, 91,9% των Φιλιππινέζων. Οι πολυπληθέστερες εθνικότητες μεταναστών παρουσιάζουν μικρότερη γεωγραφική συγκέντρωση από ότι οι ολιγοπληθέστερες.

2.4 Μεταβολές στη γεωγραφική κατανομή

Είναι γεγονός ότι οι Μετανάστες μετακινούνται από περιοχή σε περιοχή με σκοπό την αναζήτηση καλύτερα αμειβόμενης εργασίας αλλά και για καλύτερους όρους διαβίωσης. Για τις μετακινήσεις τους αυτές κατά τα έτη 1998 - 2001 στις ελληνικές περιφέρειες, τα στοιχεία δίνονται στον πίνακα που παραθέτουμε:

Πίνακας 8 Πληθυσμός (14 ετών και άνω) μεταναστών κατά περιφέρεια και έτος

Περιφέρεια	1998	1999	2000	2001	Διαφορά 2001-1998
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	4,458	5,366	4,593	8,038	+3,580
Κεντρική Μακεδονία	28,005	28,376	24,326	23,906	-4,099
Δυτική Μακεδονία	2,149	1,984	1,348	2,162	+13
Ήπειρος	2,314	3,677	2,998	2,573	+259
Θεσσαλία	6,667	7,490	6,412	8,883	+2,216
Ιόνιοι Νήσοι	4,678	4,827	2,558	3,716	-962
Δυτική Ελλάδα	7,556	6,385	8,947	7,235	-321
Ανατ. Στερεά Ελλάδα	2,687	5,627	4,845	6,661	+3,974
Νομός Αττικής	152,598	158,245	159,119	180,704	+28,106
Πελοπόννησος	5,730	5,267	6,655	5,698	-32
Βόρειο Αιγαίο	951	1,363	490	584	-367
Νότιο Αιγαίο	1,864	2,827	3,841	4,138	+2,274
Κρήτη	8,665	7,009	8,193	7,720	-945
Σύνολο	228,322	238,443	234,325	262,018	33,696

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Αδημοσίευτα στοιχεία.

Οι άνθρωποι αυτοί είναι ηλικίας από 14 ετών και άνω. Οι αλλαγές αυτές είναι σημαντικές αλλά προέρχονται κυρίως από νέες αφίξεις δεδομένου ότι στην τετραετία ο αριθμός τους έχει αυξηθεί κατά 33.696 άτομα

2..5 Κριτήρια επιλογής του τόπου προορισμού των Μεταναστών.

Ο μετανάστης, επιλέγει τον τόπο προορισμού του με κριτήριο την εξασφάλιση που θα του παρέχει το μεγαλύτερο εισόδημα και τη χαμηλότερη ανεργία ανάλογα με τη μόρφωση και τις γνώσεις που έχει και όλα τα χαρακτηριστικά του. Οι επιλογές που έχει ο μετανάστης, περιορίζονται από τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή του, για το κόστος μετακίνησής του, τη γνώση της γλώσσας, τις πολιτιστικές και θρησκευτικές συνθήκες κ.λπ.

Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν σημαντικά, τόσο τους νόμιμους όσο και τους παράνομους μετανάστες. Ειδικά όμως για τους τελευταίους υπάρχει και το ενδεχόμενο σύλληψης και απέλασής τους από τη χώρα, πράγμα που συνεπάγεται σοβαρές οικονομικές απώλειες. Συγκεκριμένα για την Ελλάδα όπου η μετανάστευση ήταν παράνομη μέχρι το 1998, η επιλογή του τόπου για τους μετανάστες δεν ήταν εύκολη και γι αυτό προτιμούσαν τις αγροτικές περιοχές ή πολυπληθείς συνοικίες στις πόλεις. Παρόλα αυτά όμως οι Αρχές έδειξαν μεγάλη ανοχή απέναντί τους εφόσον δεν δημιουργούσε η παρουσία τους επιπλέον προβλήματα. Ακόμα και σε περιπτώσεις ομαδικών συλλήψεων, οι απελαθέντες ήταν εύκολο να εισέλθουν πάλι στην Ελλάδα, λόγω έλλειψης ασφαλούς αστυνόμευσης των συνόρων. Γι αυτό το λόγο το καθεστώς παρανομίας δεν θεωρείται τελικά εμπόδιο στην εγκατάσταση των μεταναστών.

Η κατανομή των μεταναστών στους Νομούς της Χώρας πριν το 1998, διαμορφώθηκε αφού λήφθηκαν υπ' όψη τα εξής κριτήρια κατά Νομό:

- α) το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.
- β) το ποσοστό ανεργίας.
- γ) το ποσοστό της αγροτικής παραγωγής στη συνολική παραγωγή.
- δ) ο βαθμός αστικοποίησης και
- ε) η απόσταση.

Αναλυτικά έχουμε:

(α) Το Α.Ε.Π. είναι μέτρο του ύψους των εισοδημάτων σε κάθε Νομό. Οι μετανάστες όμως δεν γνωρίζουν αυτό το ύψος, αλλά αντλούν πληροφορίες για τον πλούτο κάθε περιοχής με διάφορους τρόπους.

(β) Το ποσοστό Ανεργίας (ΑΝ) είναι ο υπολογισμός της πιθανότητας που έχουν οι μετανάστες να μείνουν άνεργοι. Το ποσοστό αυτό αποτελεί ένα δείκτη της κατάστασης που επικρατεί στην αγορά εργασίας.

(γ) Η αγροτική παραγωγή και η αναλογία της στη συνολική παραγωγή είναι σημαντική, διότι i) είναι τομέας όπου απασχολούνται πολλοί μετανάστες που είναι ανειδίκευτοι ή δεν βρίσκουν αλλού εργασία, ii) είναι εύκολη για τους παράνομους διότι δεν προϋποθέτει υπογραφή συμβολαίων, εισφορές στο ΙΚΑ κ.λπ. κυρίως για εποχική ή περιστασιακή εργασία λίγων ημερών. iii) Το κόστος ζωής τους είναι χαμηλό κυρίως για τροφή και στέγαση. Πολλές φορές μάλιστα οι ίδιοι οι εργοδότες, τους παρέχουν τροφή και στέγη δωρεάν.

(δ) Τα αστικά κέντρα προτιμούνται από τους μετανάστες διότι τους παρέχουν ευκαιρίες απασχόλησης, εκεί συναντούν και άλλους ομοεθνείς τους με τους οποίους ανταλλάσσουν πληροφορίες. Επιπλέον ο τρόπος ζωής στα αστικά κέντρα τους προσφέρει ευκαιρίες πολιτισμικού ή άλλου χαρακτήρα τις οποίες επιζητούν.

(ε) Η απόσταση είναι σημαντικός παράγοντας, διότι καθορίζει το κόστος μετακίνησης των μεταναστών.

2.6 Παράγοντες που επηρεάζουν την Διασπορά των μεταναστών κατά Νομό.

Συμβολίζοντας καθεμιά από τις προηγούμενες μεταβλητές όπως (ΑΕΠ) για το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΝ) για το ποσοστό ΑΝεργίας, (ΑΓΡ) για την ΑΓΡοτική παραγωγή, (ΑΣΤ) για το βαθμό ΑΣΤικοποίησης, (ΑΠΟΣΤ) για την ΑΠΟΣταση, και λαμβάνοντας υπ' όψη και άλλες μεταβλητές, όπως είναι ο συνολικός αριθμός των Μεταναστών (Μ), των Ανδρών (ΜΑ) και των γυναικών (ΜΓ) και το κόστος (Ψ) μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 9 Αποτελέσματα παλινδρόμησης για το σύνολο των μεταναστών, για άνδρες και γυναίκες.

ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ							
	Εξαρτημένη μεταβλητή	C	AN	ΑΕΠ	ΑΓΡ	ΑΣΤ	ΑΠΟΣΤ
1	M	-3,693 (1,72)	-8,3 (0,21)	0,42 (0,89)	185,1 (3,46)	49,3 (1,82)	289,9 (1,82)
2	MM	-2,211 (1,40)	-4,3 (0,15)	0,49 (1,41)	145,0 (3,70)	32,1 (56,09)	66,5 (0,57)
3	MW	-1,372 (1,94)	-2,38 (0,19)	-0,07 (0,46)	15,5 (2,02)	15,8 (61,53)	212,5 (4,06)
ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ							
4	M	-2,159 (1,31)	-7,60 (-0,26)	0,78 (2,14)	136,8 (3,31)	34,6 (13,28)	101,0 (0,81)
5	MM	-1,408 (0,99)	-3,99 (0,16)	0,68 (2,15)	119,8 (3,36)	24,4 (10,9)	-32,4 (0,30)
6	MW	-693 (2,12)	-2,09 (0,36)	0,09 (1,20)	14,1 (1,73)	9,27 (17,9)	128,9 (5,21)

Σημείωση: Οι τιμές του t-statistic είναι σε παρένθεση κάτω από τον αντίστοιχο συντελεστή χωρίς πρόσημο.

Οι τρεις πρώτες γραμμές αφορούν όλους τους Νομούς ενώ οι τρεις επόμενες δεν περιλαμβάνουν το Νομό Αττικής. παρατηρούμε ότι για τα στοιχεία από 1-3 το AN και το ΑΕΠ δεν επηρεάζουν την κατά Νόμο διασπορά των μεταναστών. Αντίθετα, επηρεάζει σημαντικά η (ΑΓΡ) και ο (ΑΣΤ).

Από την μελέτη του πίνακα προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- α) το ποσοστό ανεργίας δεν είναι σημαντικός παράγοντας.
- β) Η (ΑΓΡ) και ο (ΑΣΤ) είναι παράγοντες που προσελκύουν τους μετανάστες.
- γ) Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ επηρεάζει σημαντικά τους άνδρες.
- δ) Η απόσταση είναι σημαντικός παράγοντας για τις γυναίκες.

Κεφάλαιο 3^ο

Η Απασχόληση των μεταναστών - Μερική Απασχόληση

3.1 Εισαγωγή

Η συμπεριφορά των μεταναστών στην αγορά εργασίας είναι διαφορετική σε σύγκριση με αυτή των Ελλήνων εργαζομένων. Οι λόγοι είναι:

Πρώτον, ότι οι μετανάστες παίρνοντας την απόφαση για μετανάστευση έχουν πρόθεση να εργαστούν και συνεπώς η συμμετοχή τους στο εργατικό δυναμικό θα είναι μεγάλη. Βέβαια εξαιρούνται οι γυναίκες-μετανάστριες που είναι μητέρες και δεν μπορούν να εργαστούν.

Δεύτερον, οι μετανάστες δεν διαθέτουν την οικονομική υποστήριξη της οικογένειας, του κράτους ή των φίλων τους ώστε να αντέχουν να παραμένουν εκτός της αγοράς εργασίας.

Τρίτον, πολλοί από αυτούς έχουν σκοπό την επάνοδο στην πατρίδα τους στο συντομότερο χρονικό διάστημα με υψηλό αποταμιευμένο ποσό, και κατά συνέπεια εργάζονται όσο το δυνατό περισσότερες ημέρες και ώρες, αν υπάρχει εργασία.

Για τους παραπάνω λόγους, θα νόμιζε κάποιος ότι το ποσοστό ανεργίας θα είναι μικρότερο για τους μετανάστες. Αλλά η εξασφάλιση εργασίας είναι θέμα της δικής τους προσφοράς αλλά και της ζήτησης από τους εργοδότες.

Στο κεφάλαιο αυτό θα δούμε διάφορα χαρακτηριστικά της απασχόλησης των μεταναστών, το ποσοστό συμμετοχής τους στο εργατικό δυναμικό και το ποσοστό ανεργίας σε σύγκριση με τους Έλληνες εργαζομένους.

Τα στατιστικά στοιχεία που παρουσιάζονται προέρχονται από δύο πηγές: την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος (ΕΣΥΕ) και τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ),

Από διάφορες μελέτες που έγιναν, το γενικό συμπέρασμα είναι ότι τα ποσοστά απασχόλησης των μεταναστών αυξάνονται σημαντικά κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών μετά την είσοδο στη Χώρα υποδοχής. Αυτό ισχύει και για τα δύο φύλα.

Μεγαλύτερη σημασία έχει δοθεί στα ποσοστά συμμετοχής των γυναικών.

Μελέτες παλαιότερες και πιο πρόσφατες έχουν δείξει ότι η συμμετοχή των γυναικών εξαρτάται από τη γνώση της ομιλούμενης γλώσσας στη χώρα υποδοχής, την ύπαρξη μικρών παιδιών και την ύπαρξη συγγενικών προσώπων στο σπίτι.

3.1.1 Η συμμετοχή των μεταναστών στο εργατικό δυναμικό της Ελλάδας.

Στον πίνακα που παραθέτουμε παρουσιάζονται τα ποσοστά συμμετοχής Ελλήνων και μεταναστών για την περίοδο της τριετίας 1998-2001 για το σύνολο της Χώρας και κατά περιφέρεια. Παρατηρούμε ότι το συνολικό ποσοστό συμμετοχής των μεταναστών υπερβαίνει το ποσοστό των Ελλήνων κατά 22 περίπου εκατοστιαίες μονάδες. Σε όλες τις περιφέρειες και σε όλα τα έτη το ποσοστό συμμετοχής των αλλοδαπών είναι μεγαλύτερο του ποσοστού των Ελλήνων. Οι διαφορές όμως διαφέρουν κατά περιφέρεια, όπως και τα ποσοστά για τις δύο κατηγορίες εργαζομένων. Για παράδειγμα το 2001 το ποσοστό συμμετοχής των Ελλήνων είναι 40,2% στο Βόρειο Αιγαίο και 55,7% στην Κρήτη, ενώ για τους αλλοδαπούς είναι 42,8% στο Βόρειο Αιγαίο και 80,3% στην Ανατολική Στερεά Ελλάδα.

Πίνακας 10. Ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό αλλοδαπών και Ελλήνων κατά περιφέρεια.

Περιφέρεια	1998		1999		2000		2001	
	Αλλοδαποί	Έλληνες	Αλλοδαποί	Έλληνες	Αλλοδαποί	Έλληνες	Αλλοδαποί	Έλληνες
Ανατ. Μακεδονία και Θράκη	71,4	53,4	58,0	53,4	66,7	51,8	66,7	50,6
Κεντρ. Μακεδονία	77,1	49,2	68,7	50,7	63,0	49,6	66,7	48,3
Δυτική Μακεδονία	65,2	49,0	61,9	48,0	57,1	48,8	63,6	47,9
Ήπειρος	71,4	46,1	72,7	46,1	50,0	46,5	48,7	44,1
Θεσσαλία	68,9	51,9	76,0	49,8	64,3	50,5	71,9	48,0
Ιόνιοι Νήσοι	77,6	51,8	76,0	53,5	65,4	51,9	64,9	50,8
Δυτ. Ελλάδα	74,6	49,8	78,6	49,5	75,3	48,7	63,9	45,9
Ανατ. Στερεά Ελλάδα	71,4	48,4	72,4	48,9	67,3	45,4	80,3	43,6
Ν. Αττικής	72,7	50,1	72,4	49,4	70,9	49,1	72,2	48,0
Πελοπόννησος	63,6	50,7	68,0	49,1	77,4	50,3	67,3	46,9
Βόρειο Αιγαίο	66,7	44,1	76,4	41,7	50,0	39,5	42,8	40,2
Νότιο Αιγαίο	55,5	51,8	74,1	52,9	61,1	52,9	63,2	50,9
Κρήτη	83,5	57,7	75,0	57,1	73,1	55,4	73,6	55,7
Σύνολο	73,2	50,4	71,9	50,1	69,5	49,5	70,1	48,1

Στον τον πίνακα παρατηρούμε ότι υπάρχει μεγάλη μεταβλητότητα στο ποσοστά συμμετοχής των αλλοδαπών σε σύγκριση με αυτά των Ελλήνων.

Η μεγάλη μεταβλητότητα, στην περίπτωση των αλλοδαπών, του ποσοστού συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό, είναι πιθανό να δικαιολογείται από τους αναφερόμενους παράγοντες:

α) Ένας παράγοντας μπορεί να είναι η διαφορετική σύνθεση των μεταναστών ως προς την προέλευσή τους και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του τόπου τους. Για παράδειγμα οι μετανάστες από Πακιστάν, Ινδία, Συρία, είναι κυρίως άνδρες, ενώ , από άλλες χώρες όπως, Ουκρανία, Φιλιππίνες, Ρωσία είναι περισσότερες οι γυναίκες.

β) Άλλος παράγοντας μπορεί να είναι η διαφορετική διάρθρωση και η εποχικότητα της οικονομικής δραστηριότητας που προσελκύουν τους μετανάστες στην παραγωγή σε διαφορετικές εποχές.

γ) Ένας επιπλέον παράγοντας μπορεί να είναι η μετακίνηση των μεταναστών όχι μόνο μεταξύ περιφερειών αλλά και μεταξύ της χώρας προέλευσης και της Ελλάδας. Νέοι μετανάστες εμφανίζονται και παλαιοί επιστρέφουν στη χώρα τους ή κατευθύνονται σε άλλες χώρες. Αυτή η συνεχής κίνηση μπορεί να επηρεάζει τη συμμετοχή τους στο εργατικό δυναμικό.

Χαρακτηριστικά το ποσοστό συμμετοχής είναι 60,1% τους και 86,1% αντίστοιχα για τους άνδρες Έλληνες και μετανάστες, ενώ τα ποσοστά για τις Ελληνίδες και αλλοδαπές είναι 37,1% και 55,0% αντίστοιχα.

3.1.2 Τα ποσοστά Ανεργίας

Η συμμετοχή των μεταναστών στην αγορά εργασίας εξαρτάται από τις συνθήκες ζήτησης και δεν είναι εύκολο να προβλεφθεί. Υπάρχουν όμως παράγοντες που ευνοούν την πρόσληψή τους, όπως είναι η αποδοχή χαμηλότερου μισθού και παράγοντες που δυσχεραίνουν την πρόσληψή τους όπως είναι η έλλειψη κατάλληλης ειδίκευσης, η δυσκολία μετακίνησης τους, κυρίως πριν πάρουν άδεια εργασίας, αλλά και μετά, λόγω του κόστους μετακίνησης και οι πιθανές σε βάρος τους διακρίσεις.

Στον αμέσως επόμενο πίνακα παρουσιάζονται τα ποσοστά ανεργίας ανδρών και γυναικών για Έλληνες και αλλοδαπούς. Τα συνολικά ποσοστά είναι χαμηλότερα για τους

Έλληνες, άνδρες και γυναίκες, αλλά υπάρχουν περιφέρειες όπου συμβαίνει το αντίθετο, όπως για παράδειγμα στη Θεσσαλία.

Πίνακας 11. Ποσοστά Ελλήνων και μεταναστών κατά φύλο,2001.

Περιφέρεια	Άνδρες		Γυναίκες	
	Έλληνες	Αλλοδαποί	Έλληνες	Αλλοδαποί
Ανατ. Μακεδονία και Θράκη	5,7	4,0	13,4	26,1
Κεντρ. Μακεδονία	6,6	16,4	16,6	20,6
Δυτική Μακεδονία	11,6	0	21,6	66,6
Ήπειρος	6,4	11,2	20,3	33,4
Θεσσαλία	6,6	3,5	19,0	5,0
Ιόνιοι Νήσοι	6,2	6,6	6,9	22,2
Δυτ. Ελλάδα	7,2	0	15,1	0
Ανατ. Στερεά Ελλάδα	8,1	12,8	22,1	21,4
Ν. Αττικής	7,3	7,7	14,7	14,4
Πελοπόννησος	4,6	0	13,4	23,1
Βόρειο Αιγαίο	3,1	33,2	11,3	0
Νότιο Αιγαίο	6,7	9,1	13,8	38,5
Κρήτη	3,1	0	9,4	10,0
Σύνολο	6,7	7,7	15,3	17,4

Πηγή ΕΣΥΕ

3.1.3 Οι προσλήψεις Μεταναστών

Από το 1998 οι επιχειρήσεις έχουν υποχρέωση να συμπληρώνουν και να αποστέλλουν στον ΟΑΕΔ ένα ατομικό Δελτίο Πρόσληψης για κάθε έναν εργαζόμενο (αλλοδαπό ή έλληνα). Το Δελτίο αυτό παρέχει ορισμένες χρήσιμες πληροφορίες για τον προσλαμβανόμενο και για την επιχείρηση που τον προσλαμβάνει. Η σημασία των πληροφοριών που περιέχονται στο Δελτίο δεν μπορούν να αξιοποιηθούν πλήρως δεδομένου ότι δεν περιλαμβάνεται η σημαντικότερη για αναλυτικούς σκοπούς μεταβλητή, δηλαδή ο εργατικός μισθός. Έτσι είναι σχεδόν αδύνατο να γίνουν συγκρίσεις προσλήψεων Ελλήνων και αλλοδαπών, ανδρών και γυναικών, ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης ή κάποιο άλλο κριτήριο, αν δεν είναι γνωστό το ύψος του εργατικού μισθού. Παρά την έλλειψη αυτή, υπάρχουν χρήσιμες πληροφορίες που μπορούν να αντληθούν και από άλλα στοιχεία.

Παρά τη νομιμοποίηση του 1998, υπάρχουν ακόμη μεγάλης έκτασης παράνομες "προσλήψεις" κυρίως σε κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, όπως π.χ. η γεωργία, οι

οικοδομές κ.α. Οι προσλήψεις αυτές είναι παράνομες υπό την έννοια ότι οι εργαζόμενοι αλλοδαποί δεν έχουν άδεια παραμονής και εργασίας.

3.1.4 Προσλήψεις κατά μέγεθος επιχείρησης.

Μία από τις σημαντικές πληροφορίες που παίρνουμε από ένα δείγμα 12.000 ατόμων που αντιστοιχεί στο 1% των προσλήψεων για τα έτη 1998, 1999 και για τους δέκα πρώτους μήνες του 2000, είναι οι προσλήψεις Ελλήνων και αλλοδαπών κατά φύλο και κατά μέγεθος επιχειρήσεων. Από τον πίνακα φαίνεται ότι οι συνολικές προσλήψεις των μεταναστών αποτελούν το 25% του συνόλου (1641: 6523). Το αντίστοιχο ποσοστό είναι 28% για τους άνδρες και 22% για τις γυναίκες. Τα ποσοστά αυτά αλλάζουν σημαντικά στις προσλήψεις κατά μέγεθος επιχείρησης. Στις πολύ μικρές επιχειρήσεις με 1-10 απασχολούμενους, το ποσοστό των μεταναστών είναι 33% και μειώνεται σημαντικά στις επόμενες τάξεις μεγέθους 24%, 19%, 14%, 16% και 9%. Αυτό ισχύει και για τους άνδρες και για τις γυναίκες.

Πίνακας 12. Προσλήψεις Ελλήνων και μεταναστών κατά φύλο και μέγεθος επιχείρησης

Υπηκοότητα	Φύλο	Μέγεθος επιχείρησης (άτομα)						Σύνολο	Απασχόληση 2002 (χιλ)
		1-10	11-20	21-30	31-50	51-100	> 100		
Έλληνες	Άνδρες	1.243	340	170	193	239	433	2.618	2.367,7
	Γυναίκες	1.171	229	146	162	160	396	2.264	1.434,5
	Σύνολο	2.414	569	316	355	399	829	4.882	3.802,2
Αλλοδαποί	Άνδρες	690	134	51	44	55	41	1.015	89,6
	Γυναίκες	479	48	22	15	22	40	626	54,5
	Σύνολο	1.169	182	73	59	77	81	1.641	144,1
Σύνολο	Άνδρες	1.933	474	221	237	294	474	3.633	2.457,3
	Γυναίκες	1.650	277	168	177	182	436	2.890	1.489,0
	Σύνολο	3.583	751	389	414	476	910	6.523	3.946,3

Πηγή: Επεξεργασία ατομικών δελτίων πρόσληψης

Από τον πίνακα αυτό φαίνεται, επίσης, ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των προσλαμβανομένων, ανεξαρτήτως υπηκοότητας ή φύλου, είναι σε πολύ μικρές επιχειρήσεις. Στις επιχειρήσεις με 1-10 άτομα και ανάλογα με το αντικείμενο εργασίας τους

προσλαμβάνεται το 49% στο σύνολο Ελλήνων, το 71% στο σύνολο των μεταναστών και το 45 % επί του συνόλου των εργαζομένων. Τις επιχειρήσεις με προσωπικό μέχρι 20 άτομα προσλαμβάνεται το 62% των Ελλήνων, το 82% των μεταναστών και το 66% επί του συνόλου. Τέλος στις επιχειρήσεις με προσωπικό άνω των 50 ατόμων τα ποσοστά των προσλήψεων είναι μικρά. Σ' αυτές δηλαδή προσλαμβάνεται το 25% των Ελλήνων, το 10% των μεταναστών και το 21% επί του συνόλου.

3.1.5 Προσλήψεις κατά επίπεδο εκπαίδευσης και για πλήρη ή μερική απασχόληση.

Ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τις προσλήψεις πλήρους ή μερικής απασχόλησης Ελλήνων και αλλοδαπών, για το επίπεδο εκπαίδευσης των προσλαμβανομένων, καθώς και για τους συνδυασμούς των χαρακτηριστικών αυτών πηγάζουν από τη μελέτη των Ατομικών Δελτίων Πρόσληψης τους. Από αυτή συνάγεται ότι το 20% των προσλήψεων είναι προσλήψεις μεταναστών. το 71% είναι προσλήψεις πλήρους απασχόλησης, το 14% των προσληφθέντων είναι πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, το 59% έχουν εκπαίδευση Γυμνασίου ή Λυκείου και το υπόλοιπο 27% έχει εκπαίδευση Δημοτικού ενώ το 1,75% είναι αγράμματοι.

Οι Έλληνες που προσλαμβάνονται σε μερική απασχόληση, είναι σε ποσοστό 26%, ενώ οι αλλοδαποί για τον ίδιο λόγο είναι σε ποσοστό 41%.

Οι διαφορές στις προσλήψεις για πλήρη ή μερική απασχόληση είναι σημαντικές ως προς το φύλο. Από την ίδια μελέτη διαπιστώνουμε ότι και στις δύο ομάδες των προσλαμβανόμενων Ελλήνων και μεταναστών, το ποσοστό μερικής απασχόλησης το κατέχουν οι Ελληνίδες γυναίκες 34,1% έναντι 20,1% των Ελλήνων ανδρών και αντίστοιχα για τις αλλοδαπές γυναίκες φτάνει το 52,7% έναντι 34,9% για τους άνδρες αλλοδαπούς.

3.1.6 Προσλήψεις για πρώτη φορά

Στο Ατομικό Δελτίο Πρόσληψης παρέχεται η πληροφορία σχετικά με το αν ο προσλαμβανόμενος προσλαμβάνεται για πρώτη φορά ή όχι, δηλαδή αν πρόκειται για την πρώτη του είσοδο στην αγορά εργασίας.

Ο σχετικός πίνακας δείχνει την συχνότητα πρόσληψης για πρώτη φορά για Έλληνες και αλλοδαπούς, τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες.

Παρατηρούμε ότι η συχνότητα πρόσληψης για πρώτη φορά είναι πολύ μεγαλύτερη για τους μετανάστες απ' ότι για τους Έλληνες και μεγαλύτερη για τις γυναίκες απ' ότι για τους άνδρες.

Πίνακας 13. Προσλήψεις για πρώτη φορά κατά φύλο

Υπηκοότητα	Φύλο	Προσλήψεις		Σύνολο	Ποσοστό πρώτης φοράς (%)
		Για πρώτη φορά	Όχι για πρώτη φορά		
Έλληνες	Άνδρες	879	3.879	4.758	18
	Γυναίκες	927	3.022	3.949	23
	Σύνολο	1.806	6.901	8.707	21
Αλλοδαποί	Άνδρες	674	953	1.627	41
	Γυναίκες	469	460	929	50
	Σύνολο	1.143	1.413	2.556	45
Σύνολο	Άνδρες	1.553	4.832	6.385	24
	Γυναίκες	1.396	3.482	4.878	29
	Σύνολο	2.949	8.314	11.263	26

Πηγή: Επεξεργασία ατομικών δελτίων πρόσληψης

3.2 Μερική απασχόληση μεταναστών σε σχέση με τους Έλληνες.

Στην παράγραφο αυτή θα πάρουμε μία εικόνα της μερικής απασχόλησης και της συχνότητας πρόσληψης μεταναστών.

Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για το τρίτο τρίμηνο του 2002 ο αριθμός των ανέργων ήταν 419.300 άτομα και αντιστοιχεί σε ποσοστό ανεργίας 9,5% του εργατικού δυναμικού. Απ' αυτούς, οι 155.000 (ή 37%) του συνόλου των ανέργων δήλωσαν ότι επιθυμούν μόνο πλήρη απασχόληση, ή 232.000 (ή 55,4%) ότι είναι διατεθειμένοι να εργαστούν είτε με πλήρη ή με μερική απασχόληση και μόνον 7.000 άτομα (ή 1,7%) δήλωσαν

ότι επιθυμούν αποκλειστικά μερική απασχόληση. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν αύξηση της μερικής απασχόλησης, δεδομένου ότι περίπου 240.000 εργαζόμενοι είναι πρόθυμοι να δεχθούν εργασία σε τέτοιες θέσεις .

Για να δούμε καλύτερα την έκταση της μερικής απασχόλησης μεταξύ Ελλήνων και αλλοδαπών, πρέπει να μελετήσουμε τον πίνακα που παραθέτουμε, στον οποίο θα αναγνώσουμε τις προσλήψεις σε θέσεις πλήρους και μερικής απασχόλησης, Ελλήνων και μεταναστών, ανδρών και γυναικών.

Πίνακας 14. Μερική και πλήρης απασχόληση Ελλήνων και αλλοδαπών.

	Έλληνες απασχολούμενοι			Μετανάστες απασχολούμενοι			Σύνολο
	Μερικώς	Πλήρως	Σύνολο	Μερικώς	Πλήρως	Σύνολο	
Άνδρες	962	3.683	4.645	563	1.049	1.612	6.257
Γυναίκες	1.225	2.675	3.900	495	444	939	4.839
Σύνολο	2.187	6.358	8.545	1.058	1.493	2.551	11.096
<i>Ποσοστά</i>							
Άνδρες	20,7	79,3	100	34,9	65,1	100	-
Γυναίκες	31,4	68,6	100	52,7	47,3	100	-
Σύνολο	25,6	74,4	100	41,5	58,5	100	-

Παρατηρούμε λοιπόν ότι οι προσλήψεις σε θέσεις μερικής απασχόλησης παρουσιάζουν μεγαλύτερη συχνότητα μεταξύ μεταναστών (41,5%) έναντι των Ελλήνων (25,6%) και μεταξύ των γυναικών (35,5%) έναντι των ανδρών (24,4%). Στην κατηγορία των γυναικών η συχνότητα πρόσληψης με μερική απασχόληση είναι πολύ μεγαλύτερη στις αλλοδαπές γυναίκες (52,7%) σε σχέση με τις Ελληνίδες (31,4%). Αντίθετα, στην πλήρη απασχόληση των γυναικών είναι 42,1% και 57,2% των ανδρών.

Συμπεράσματα

- Τα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν σε αυτό το κεφάλαιο είναι τα εξής:
- α) Κατά την περίοδο 1998 - 2001 η απασχόληση των Ελλήνων παρουσίασε μείωση κατά 3,6%, ενώ των Ελληνίδων και των μεταναστών, ανδρών και γυναικών, παρουσίασε αύξηση κατά, 1,3%, 16,9% και 8,1% αντίστοιχα.
 - β) Η συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό των μεταναστών είναι μεγαλύτερη από ότι των Ελλήνων.
 - γ) Τα ποσοστά ανεργίας είναι υψηλότερα για τους μετανάστες απ' ότι για τους Έλληνες εργαζομένους. Οι διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών είναι σημαντικές.
 - δ) Οι προσλήψεις μεταναστών την περίοδο 1998 - 2000 είναι μεγαλύτερες στις μικρές επιχειρήσεις, ενώ το αντίθετο ισχύει για τις μεγάλες.
 - ε) Το 25,6% των Ελλήνων προσλαμβάνονται σε θέσεις μερικής απασχόλησης, ενώ των μεταναστών το 41,5%.
 - ς) Οι εποχικές προσλήψεις Ελλήνων- αλλοδαπών εμφανίζονται να κινούνται παράλληλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Α΄ Οικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα (Χώρα υποδοχής).

4.1 Εισαγωγή

Οι αλλοδαποί από τη στιγμή που έρχονται στη χώρα μας για να βρουν εργασία και για να αποκτήσουν ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο είναι λογικό να επηρεάζουν την παραγωγή, την κατανάλωση και γενικά την αγορά εργασίας στην Ελλάδα.

Πολλοί εκφράζουν αρνητική άποψη για την παρουσία των οικονομικών μεταναστών στην Χώρα, υποστηρίζοντας ότι μειώνει την απασχόληση των Ελλήνων εργαζομένων. Την αντίθετη άποψη υποστηρίζουν άλλοι. Γενικά, οι οικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης έχουν γίνει αντικείμενο έντονων διαφωνιών.

Σίγουρες απαντήσεις για το θέμα αυτό είναι δύσκολο να δοθούν επειδή ελλοχεύει ο κίνδυνος να φανούν σαν μονόπλευρα συμπεράσματα και αυτό φαίνεται μέσα από οικονομικές μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί, ακριβώς για να αντιμετωπίσουν τυχόν ακραίες αντιδράσεις.

Η συνηθισμένη όμως μέθοδος υπολογισμού των οικονομικών συνεπειών, είναι η μέθοδος των διαδοχικών προσεγγίσεων στο πρόβλημα, που ενδιαφέρεται για μια ορισμένη πλευρά των πραγμάτων, όπως για παράδειγμα, τις επιπτώσεις της "ξένης" εργασίας στην αγορά εργασίας και συνακόλουθα των λοιπών παραμέτρων του ζητήματος.

Όπως είπαμε για την Ελλάδα, χώρα με εξαγωγή ικανού αριθμού μεταναστών σε ξένες χώρες (ΗΠΑ, Γερμανία, Αυστραλία, Γαλλία), την τελευταία δεκαετία έχει δεχθεί σημαντικό αριθμό μεταναστών.

Γύρω μας βλέπουμε μετανάστες να ζουν, να εργάζονται, να καταναλώνουν αγαθά, να κάνουν επενδύσεις προβαίνοντας στην αγορά κατοικιών, πράγμα που υποδηλώνει ότι δεν ήλθαν στην Ελλάδα μόνο για εργασία αλλά για μόνιμη εγκατάσταση. Γενικά δραστηριοποιούνται ανάμεσα μας, υιοθετώντας πολλές φορές και τον τρόπο ζωής των Ελλήνων.

Το ελληνικό κράτος δέχθηκε τον μεγάλο αυτό αριθμό μεταναστών σε αντιμετώπιση του δημογραφικού της προβλήματος μια και η αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος ήταν μια

από τις βασικές προϋποθέσεις για την ένταξη της στην Οικονομική Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.)

Και ναι μεν αυτό αντιμετωπίστηκε, αλλά από την άλλη αξίζει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχουν μόνο τα θετικά αποτελέσματα αλλά και κάποια αρνητικά, όπως επί παραδείγματι το πολιτισμικό επίπεδο, η εγκληματικότητα και άλλα τα οποία όμως δεν είναι στο αντικείμενο της μελέτης μας.

Εμείς θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε αυτές τις παραμέτρους της μετανάστευσης, στην απασχόληση, στην ανεργία, στους μισθούς, στο Α.Ε.Π. και γενικά στα δημόσια οικονομικά.

Γι αυτό το σκοπό αναζητήσαμε και θα παραθέσουμε στατιστικά στοιχεία που προέρχονται από τις έρευνες που πραγματοποιήθηκαν και από τα ατομικά δελτία προσλήψεων του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, (ΟΑΕΔ).

4.2 Επιπτώσεις στην απασχόληση και τους μισθούς των Ελλήνων σε σχέση με τους αλλοδαπούς.

Υπάρχουν διάφορες απόψεις για τις επιπτώσεις στην απασχόληση. Μία άποψη, υποστηρίζει ότι οι μετανάστες και κυρίως οι παράνομοι, προσλαμβάνονται σε θέσεις εργασίας τις οποίες διαφορετικά θα κατελάμβαναν οι εγχώριοι εργάτες, με αποτέλεσμα τη μείωση των μισθών και την αύξηση της ανεργίας σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο. Μια άλλη άποψη υποστηρίζει ότι στις αγορές εργασίας, οι θέσεις εργασίας που καταλαμβάνουν οι αλλοδαποί, δεν είναι θέσεις για τις οποίες ενδιαφέρονται οι εγχώριοι εργάτες, κι αυτό γιατί είναι εργασίες χωρίς προοπτική εξέλιξης, χαμηλόμισθες, με δύσκολες συνθήκες εργασίας.

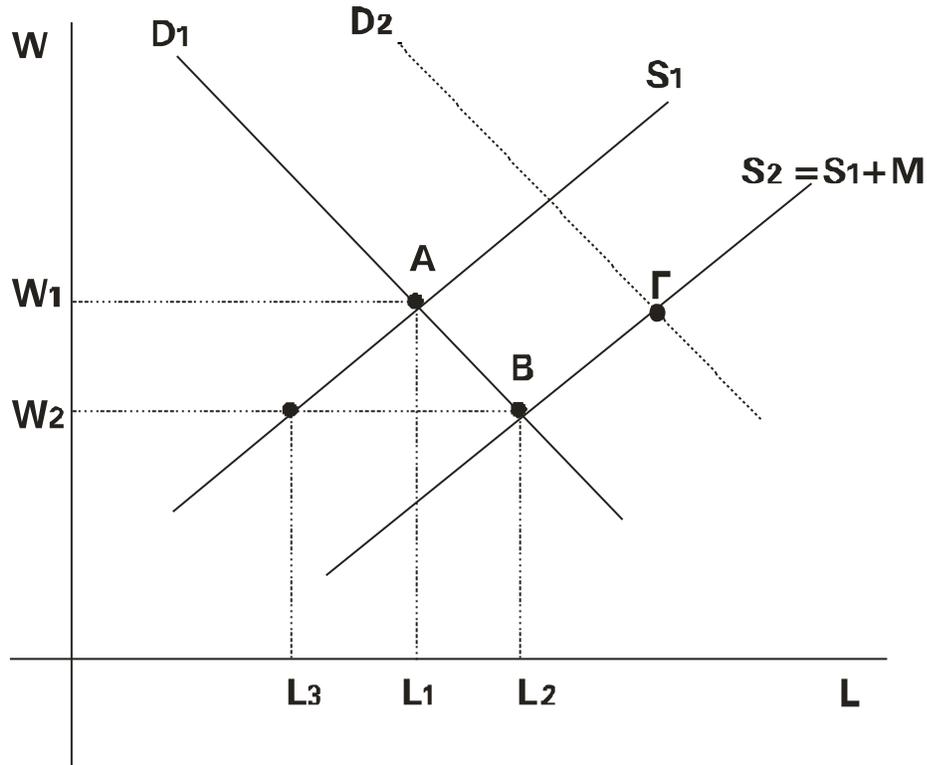
Με βάση την πρώτη άποψη η μετανάστευση αυξάνει την προσφορά εργασίας επομένως έχει και αρνητικές επιδράσεις στην απασχόληση και στις αμοιβές των Ελλήνων εργατών.

Με βάση την δεύτερη άποψη η μετανάστευση έχει θετικές επιδράσεις στη ζήτηση των προϊόντων και υπηρεσιών, στην κατανάλωση και στις επενδύσεις που εξισορροπεί τις αρνητικές επιδράσεις.

Το βασικό υπόδειγμα προσφοράς και ζήτησης εργασίας έχει πολλές φορές χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση των επιπτώσεων της μετανάστευσης από διάφορους οικονομολόγους.

Η μελέτη του Johnson αναφέρει ότι η μετανάστευση αποτελεί μια μετατόπιση της καμπύλης προσφοράς εργασίας και το τελικό αποτέλεσμα αυτής της μετατόπισης εξαρτάται από τις ελαστικότητες της προσφοράς και ζήτησης της εργασίας στην περιοχή του σημείου ισορροπίας. Το διάγραμμα 5 παρουσιάζει ανάγλυφα αυτή την περίπτωση

Διάγραμμα 5

Ο κάθετος άξονας δείχνει το επίπεδο των μισθών, ο οριζόντιος την απασχόληση. Η D_1 είναι η καμπύλη ζήτησης και η S_1 καμπύλη προσφοράς πριν τη μετανάστευση. Το σημείο A είναι το σημείο ισορροπίας πριν τη μετανάστευση και αντιστοιχεί σε μισθό W_1 και σε απασχόληση εγχώριων εργατών L_1 . Η μετανάστευση μετατοπίζει την προσφορά εργασίας στη θέση S_2 , η οποία προκύπτει από το οριζόντιο άθροισμα των ποσοτήτων της S_1 και μιας δεδομένης ποσότητας εργασίας των μεταναστών. Έτσι το νέο σημείο ισορροπίας είναι το B , με αποτέλεσμα την πτώση του μισθού σε W_2 και την αύξηση της συνολικής απασχόλησης (εγχώριων και μεταναστών) σε L_2 .

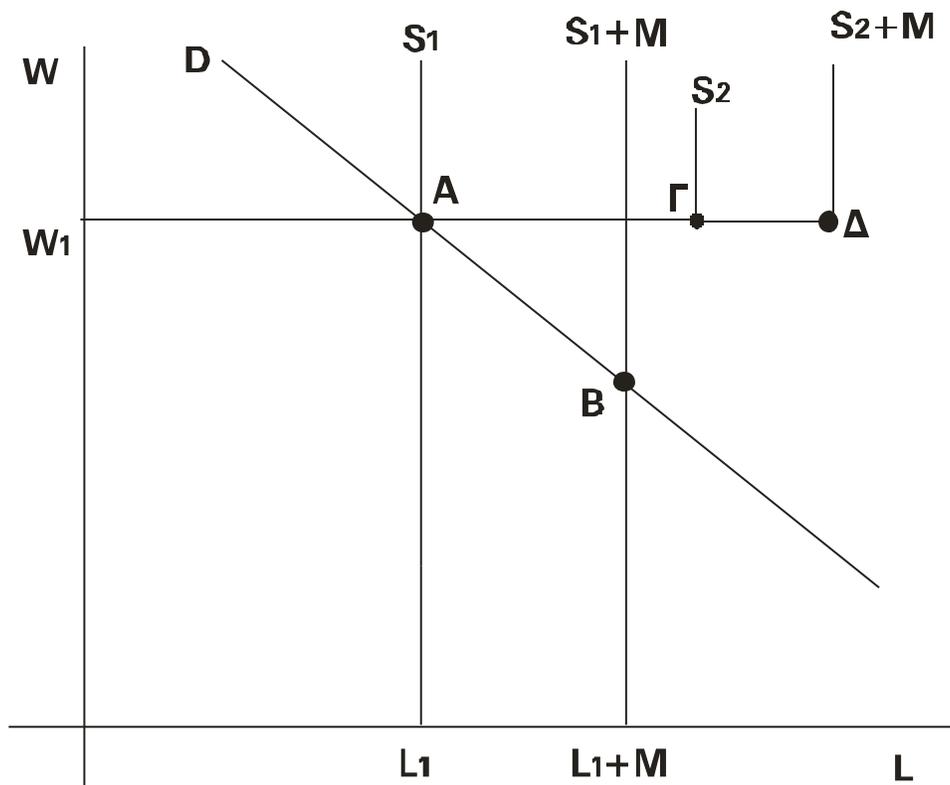
Στο υπόδειγμα αυτό, όλοι οι μετανάστες απασχολούνται διότι προσφέρονται για εργασία σε κάθε ύψος μισθού αλλά η απασχόληση των εγχώριων εργατών μειώνεται από L_1 σε L_3 . Οι εργάτες που αντιπροσωπεύονται από την απόσταση L_3L_1 εγκαταλείπουν το

εργατικό δυναμικό και δεν θεωρούνται άνεργοι, γιατί σύμφωνα με τη νεοκλασική θεωρία επιλέγουν να εγκαταλείψουν την αγορά εργασίας στον χαμηλότερο μισθό W_2 .

Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι, η μετανάστευση αυξάνει την απασχόληση συνολικά, αλλά μειώνει την απασχόληση των εγχώριων εργατών με τους οποίους ανταγωνίζονται οι μετανάστες καθώς και τα επίπεδα των μισθών.

Τα αποτελέσματα αλλάζουν σημαντικά αν μεταβληθεί η μορφή της καμπύλης προσφοράς. Οι δύο ενδιαφέρουσες και ακραίες περιπτώσεις είναι όταν η προσφορά εργασίας είναι ανελαστική και όταν είναι τελείως ελαστική λόγω π.χ. ύπαρξης ελάχιστων μισθών.

Το διάγραμμα (6) παρουσιάζει και τις δύο περιπτώσεις.

Στην τελείως ανελαστική προσφορά εργασίας, η καμπύλη προσφοράς εγχώριας εργασίας είναι S_1 και μετά την εισροή μεταναστών μετατοπίζεται στην θέση S_1+M , όπου M είναι η ποσότητα εργασίας των μεταναστών. Το αποτέλεσμα της μετανάστευσης είναι η μετατόπιση του σημείου ισορροπίας από το A στο B που δείχνει τη μείωση του μισθού και αύξηση της απασχόλησης κατά το μέγεθος της μετανάστευσης. Όπου D η καμπύλη ζήτησης εργασίας. Η απασχόληση των εγχώριων εργατών δεν επηρεάζεται, αλλά ο μισθός τους μειώνεται.

Στην περίπτωση της τελείως ελαστικής προσφοράς η καμπύλη προσφοράς είναι S_2 που είναι παράλληλη προς τον άξονα των ποσοτήτων μέχρι του σημείου πλήρους απασχόλησης και στη συνέχεια κάθετη. Αυτή είναι περίπτωση που εμφανίζεται όταν υπάρχουν θεσμικοί περιορισμοί που καθιστούν τους μισθούς άκαμπτους κι έτσι δημιουργείται ανεργία μεγέθους AG . Η εμφάνιση των μεταναστών μεταθέτει το κάθετο τμήμα της καμπύλης στη θέση S_2+M . Το μέγεθος της απασχόλησης και το ύψος του μισθού παραμένουν σταθερά, αλλά η ανεργία αυξάνεται σε AD . Από τη στιγμή που δεν υπάρχουν προτιμήσεις εργοδοτών για την πρόσληψη εγχωρίων ή μεταναστών εργατών, η πρόσθετη ανεργία θα περιλαμβάνει και από τις δύο κατηγορίες, αριθμό ανέργων. Εδώ λοιπόν οι μετανάστες που θα προσληφθούν θα πάρουν τις θέσεις εργασίας των εγχωρίων. Η απόσταση W_1A δείχνει το μέγεθος της απασχόλησης, ενώ η απόσταση AD δείχνει το μέγεθος της ανεργίας για εγχώριους και μετανάστες.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι τα αποτελέσματα της μετανάστευσης επί της απασχόλησης και των μισθών, εξαρτώνται από την κατάσταση που επικρατεί στην αγορά εργασίας. Όμως στην ανάλυση μας δεν λάβαμε υπ' όψη την πλευρά της ζήτησης, δεδομένου ότι σε μια οικονομία, η παρουσία μεταναστών, έχει επιδράσεις όχι μόνο στην προσφορά εργασίας αλλά και από την πλευρά της ζήτησης εργασίας. Από πλευράς λοιπόν ζήτησης εργασίας, προκαλούν αύξηση της συνολικής ζήτησης ως καταναλωτές, επομένως και αύξηση της μερίδας των κερδών με πιθανή συνέπεια την αύξηση των επενδύσεων και της παραγωγικής δραστηριότητας γενικότερα. Άρα οι αρχικές αρνητικές επιδράσεις επί της απασχόλησης και των μισθών αντισταθμίζονται σε κάποιο βαθμό.

Στο διάγραμμα 5 η διακεκομμένη καμπύλη ζήτησης D_2 τέμνει την καμπύλη προσφοράς στο σημείο Γ ώστε το επίπεδο των μισθών και η απασχόληση των εγχωρίων εργατών να παραμένουν σταθερά. Στην περίπτωση αυτή η μετανάστευση έχει προκαλέσει αύξηση της ζήτησης εργασίας ισόποση προς την αύξηση της προσφοράς. Μια μικρότερη μετατόπιση μεταξύ D_1 & D_2 θα έχει σαν αποτέλεσμα μερική αντιστάθμιση των αρχικών αποτελεσμάτων που αντιστοιχούν στο σημείο B .

Ανάλογα είναι τα αποτελέσματα για το διάγραμμα 6, αν υποθέσουμε ότι μετά την είσοδο των μεταναστών η καμπύλη προσφοράς είναι S_2+M και ταυτόχρονα η καμπύλη ζήτησης μετατοπίζεται προς τα δεξιά στο σημείο Δ , όπου έχουμε σταθερό επίπεδο μισθού.

Το γενικό συμπέρασμα αυτής της ανάλυσης είναι ότι: τα αποτελέσματα της μετανάστευσης επί της απασχόλησης του εγχώριου εργατικού δυναμικού και του επιπέδου

των μισθών εξαρτώνται από τις ελαστικότητες προσφοράς και ζήτησης εργασίας και από την πιθανή μετατόπιση της καμπύλης ζήτησης εργασίας.

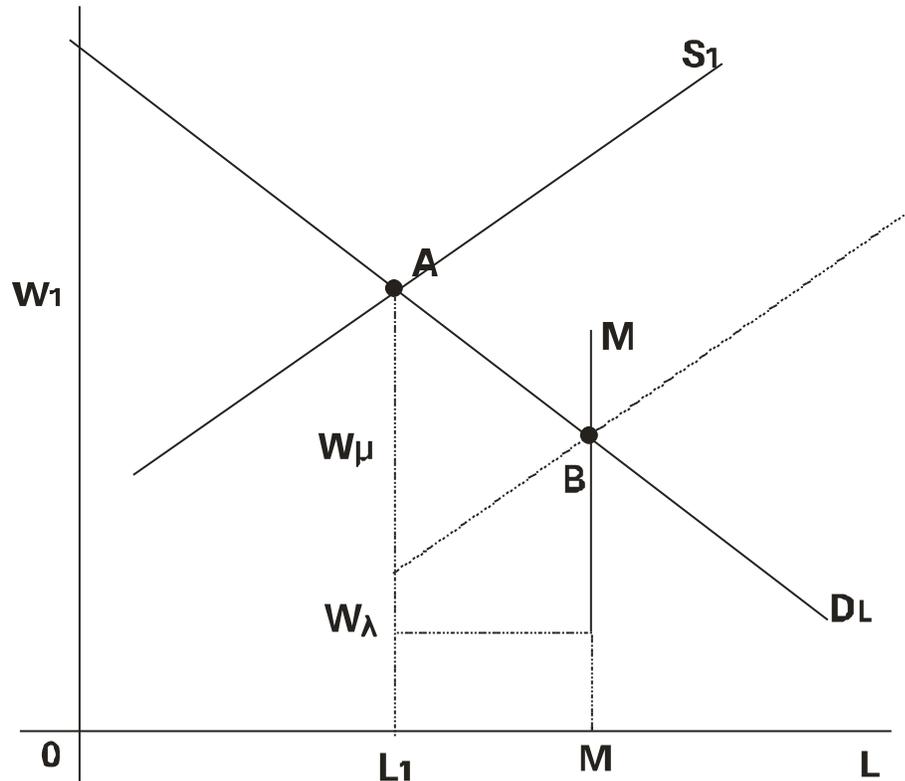
4.2.1 Επιπτώσεις της μετανάστευσης στην απασχόληση και τους μισθούς.

Διακρίσεις στην αγορά εργασίας.

Στην προηγούμενη ανάλυση υποθέσαμε ότι δεν υπάρχουν προτιμήσεις της εργοδοσίας στο εργατικό δυναμικό. Παρ' όλα αυτά οι διακρίσεις στην αγορά εργασίας είναι συνηθισμένο φαινόμενο. Αν οι εργοδότες προτιμούσαν *ceteris paribus*, να προσλαμβάνουν Έλληνες εργάτες έναντι των ξένων, τα αποτελέσματα της προηγούμενης ανάλυσης θα ήταν διαφορετικά. Ο κανόνας δε βάσει του οποίου γίνονται οι διακρίσεις από την πλευρά των εργοδοτών, είναι ο εξής: Προσλαμβάνονται ξένοι εργάτες μόνον όταν στον ισχύοντα μισθό δεν υπάρχουν Έλληνες εργάτες που να προσφέρουν την εργασία τους.

Υποθέτουμε ακόμη, ότι ο αριθμός των μεταναστών είναι δεδομένος και ότι προσφέρονται για εργασία με οιονδήποτε μισθό πάνω από το ελάχιστο επίπεδο. Αυτή η αγορά εργασίας απεικονίζεται στο διάγραμμα 7- .

Στο διάγραμμα αυτό η καμπύλη ζήτησης εργασίας είναι D_L και η καμπύλη προσφοράς εργασίας των Ελλήνων είναι S_1 . Στο σημείο ισορροπίας A ο μισθός είναι W_1 και η απασχόληση είναι L_1 . Στη θέση αυτή προσλαμβάνονται μόνο Έλληνες, διότι για μισθό ανώτερο του W_1 προσφέρονται και Έλληνες και μετανάστες, αλλά βάσει του κανόνα διακρίσεων προτιμούνται οι Έλληνες. Αυτό σημαίνει ότι η αγορά εργασίας για τους μετανάστες υπάρχει μετά το σημείο L_1 και με καμπύλη ζήτησης εργασίας το τμήμα της αρχικής προς τα δεξιά σημείου A . Η προσφορά εργασίας των μεταναστών είναι η κάθετη M πάνω από τον ελάχιστο μισθό W_m και απασχόληση ίση με L_1M .

Από την ανάλυση αυτή φαίνεται ότι ο κανόνας διάκρισης που χρησιμοποιείται, ουσιαστικά δημιουργεί δύο διαφορετικές αγορές εργασίας, μία για τους γηγενείς και μία για τους μετανάστες.

Οι διαφορές μεταξύ αυτού του υποδείγματος και του γνωστού υποδείγματος του διαγράμματος 5 είναι σημαντικές.

Πρώτο, στο υπόδειγμα των διακρίσεων παρατηρείται διαφοροποίηση μισθών μεταξύ Ελλήνων και μεταναστών.

Δεύτερο, δεν παρατηρείται μείωση της απασχόλησης των Ελλήνων.

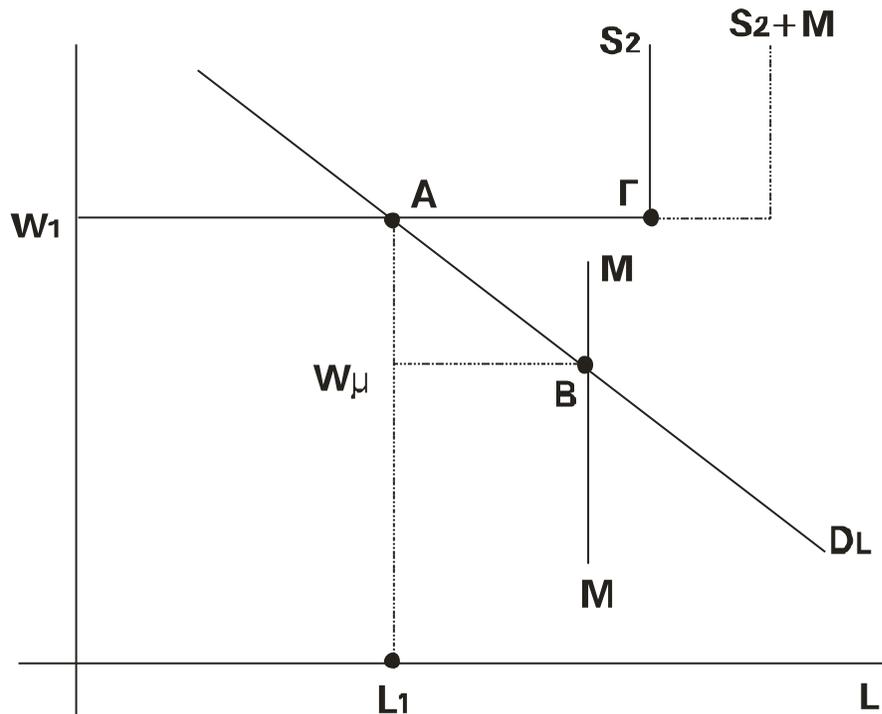
Τρίτο, η συνολική απασχόληση, Ελλήνων - ξένων, είναι μεγαλύτερη στο υπόδειγμα των διακρίσεων. Αυτό φαίνεται αν στην καμπύλη S_1 προστεθεί η ποσότητα L_1M , οπότε θα μετατοπισθεί προς τα δεξιά και με τα ίδια D_L θα δώσει ένα σημείο ισορροπίας μεταξύ του A και του B. Αυτό θα συμβεί διότι η απόσταση L_1M είναι μικρότερη της AB και επομένως, αν η καμπύλη S_1 μετατοπισθεί δεξιά κατά την απόσταση L_1M θα προκύψει μία νέα καμπύλη προσφοράς που θα είναι προς τα αριστερά της διακεκομμένης που διέρχεται από το σημείο B.

Αν για το διάγραμμα 7 υποθέσουμε ότι η παρουσία των μεταναστών αυξάνει τη συνολική ζήτηση και μετατοπίζει προς τα δεξιά την καμπύλη ζήτησης εργασίας, τα

αποτελέσματα θα είναι: Μεγαλύτερος μισθός και απασχόληση για τους Έλληνες και μεγαλύτερος μισθός για τους μετανάστες και ίδια απασχόληση.

Στην περίπτωση κατά την οποία η αγορά εργασίας παρουσιάζει ανεργία λόγω ακαμψίας των μισθών, όπως παρουσιάζεται παρακάτω στο διάγραμμα 8, όπου αποτελεί επανάληψη, κατά ένα μέρος του διαγράμματος 6, η υιοθέτηση του κανόνα απασχόλησης Ελλήνων κατά προτεραιότητα σημαίνει ότι η εισοδος μεταναστών κατά το μέγεθος $\Gamma\Delta$ δεν έχει καμία επίπτωση στο μισθό ή στην απασχόληση των Ελλήνων. Επίσης οι μετανάστες δεν μπορούν να βρουν απασχόληση εφόσον υπάρχουν άνεργοι Έλληνες.

Η περίπτωση της παράνομης απασχόλησης των μεταναστών σε κλάδους ή επιχειρήσεις της παραοικονομίας με μισθό χαμηλότερο του ελάχιστου νόμιμου W_1 φαίνεται στο διάγραμμα 8.

Παρατηρούμε εδώ ότι η καμπύλη προσφοράς εργασίας των μεταναστών MM τέμνει την καμπύλη ζήτησης εργασίας D_L στο σημείο B με μισθό W_μ για τους μετανάστες και με πλήρη απασχόληση τους. ($W_\mu B = \Gamma\Delta$)

Επομένως η μετανάστευση ασκεί πίεση επί των μισθών, σε ότι αφορά το μισθό αυτών των ίδιων των μεταναστών. Βέβαια οι επιπτώσεις είναι διαφορετικές ανάλογα με το αντικείμενο της εργασίας τους.

4.2.2 Η απασχόληση των μεταναστών στα διάφορα επαγγέλματα σε σύγκριση με την απασχόληση των Ελλήνων.

Η σύγκριση αυτή γίνεται με βάση τον ακόλουθο δείκτη:

$$\Delta_i = \frac{\frac{E_{\mu,i}}{E_{\mu}}}{\frac{E_{\lambda,i}}{E_{\lambda}}} = \frac{E_{\mu,i}}{E_{\lambda,i}} \cdot \frac{E_{\lambda}}{E_{\mu}}$$

όπου

$E_{\mu,i}$ = απασχόληση μεταναστών στο επάγγελμα i

$E_{\lambda,i}$ = απασχόληση Ελλήνων στο επάγγελμα i

E_{μ} = συνολική απασχόληση μεταναστών.

E_{λ} = συνολική απασχόληση Ελλήνων.

Δ_i = ο δείκτης που δείχνει τη σύγκριση μεταξύ Ελλήνων και μεταναστών για το επάγγελμα i .

Ο δείκτης αυτός συγκρίνει τη σχετική απασχόληση των μεταναστών σε ένα επάγγελμα με τη σχετική απασχόληση των Ελλήνων στο ίδιο επάγγελμα ή ισοδύναμα, τον λόγο της απασχόλησης των μεταναστών με την απασχόληση των Ελλήνων στο ίδιο επάγγελμα με τον λόγο της συνολικής απασχόλησης μεταναστών προς τη συνολική απασχόληση των Ελλήνων.

Αν σε κάποιο επάγγελμα η απασχόληση των μεταναστών είναι μηδενική, δηλαδή $E_{\mu,i} = 0$, τότε ο δείκτης παίρνει τιμή $\Delta_i = 0$. Αν οι αναλογίες σε κάποιο επάγγελμα είναι ίδιες για μετανάστες και Έλληνες, τότε ο δείκτης ισούται προς τη μονάδα. Αν σε κάποιο επάγγελμα η αναλογία των απασχολούμενων μεταναστών είναι μεγαλύτερη της αντίστοιχης των Ελλήνων, τότε ο δείκτης υπερβαίνει τη μονάδα. Δηλαδή ο δείκτης Δ_i , δείχνει για κάθε επάγγελμα, την έκταση κατά την οποία η αναλογία των μεταναστών υπολείπεται ή υπερβαίνει την αναλογία τους στο σύνολο της απασχόλησης. με άλλα λόγια δείχνει τη διεύθυνση των μεταναστών στα διάφορα επαγγέλματα.

Ο πίνακας 15 που ακολουθεί παρουσιάζει τις εκτιμήσεις του δείκτη Δι για τα διάφορα επαγγέλματα, στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας για το 2001.

Κλάδος Οικονομικής δραστηριότητας	Διευθυντικά Διοικητικά Στελέχη	Επιστήμονες -καλλιτέχνες	Τεχνολόγοι-Τεχνικοί Βοηθοί	Υπάλληλοι γραφείου	Παροχή Υπηρεσιών	Γεωργοί - Κτηνοτρόφοι	Ειδικευμένοι Τεχνίτες	Χειριστές σταθερών μηχανών	Ανειδίκευτοι χειρώνακτες
Γεωργία , κτηνοτροφία	0	0	0	0	0	0,11	-	0	2,37
Αλιεία	0	-	0	0	-	0,40	-	-	0
Ορυχεία, λατομεία	0	0	0	0	-	-	0,54	0	0
Μεταποιητικές βιομηχανίες	0,53	0,18	0,15	0,8	0,56	-	1,55	1,19	2,27
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος αερίου	0	0	0	0	0	-	0	0	0
Κατασκευές	0,44	0	0	0	-	-	5,26	0,29	8,72
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευές οχημάτων	0,22	1,04	0,59	0,16	0,82	-	0,66	0,82	4,27
Ξενοδοχεία, εστιατόρια	0,32	0	0,64	0,60	2,15	6,29	0	0	4,72
Μεταφορές, αποθήκευση	0	0	0,29	0,23	0,99	0	0,67	0,4	4,23
Χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	0	0,30	0	0,15	0	-	-	0	0
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	0,28	0,40	0,09	0,17	0	-	8,05	1,09	6,77
Δημόσια διοίκηση και άμυνα	0,71	0,12	0	0,04	0	0	0	0	0
Εκπαίδευση	0	0,14	0	0	5,41	-	0	0	0
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	0	0,33	0,34	0,52	-	0	0	0	0
Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	0	0,51	0,28	0,32	0	0	1,02	1,57	0,57
Ιδιωτικά νοικοκυριά	-	-	0	-	12,54	3,36	-	-	35,40

Οι μεγάλες τιμές του Δι, που δείχνουν την διεύθυνση των μεταναστών εμφανίζονται κυρίως στα επαγγέλματα: "ανειδίκευτοι, χειρώνακτες, ειδικευμένοι τεχνίτες, παροχή υπηρεσιών, ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακούς βοηθούς".

Ο δείκτης Δι εντοπίζει ακόμα τις επαγγελματικές περιοχές στις οποίες απασχολούνται σχετικά περισσότεροι μετανάστες. Από τις τιμές αυτού του δείκτη δεν μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για το αν και σε ποίο βαθμό οι μετανάστες έχουν αντικαταστήσει Έλληνες εργαζόμενους. Η παρουσία πολλών μεταναστών, π.χ. στα ιδιωτικά νοικοκυριά, μπορεί να

σημαίνει εκτόπιση των Ελλήνων που απασχολούνται στον ίδιο κλάδο, όμως μπορεί και να σημαίνει ότι επειδή δεν υπάρχουν αρκετοί Έλληνες ενδιαφερόμενοι να προσφέρουν εργασία, ενώ υπάρχει μεγάλη ζήτηση.

Γενικά ο δείκτης Δι δείχνει τους κλάδους και τα επαγγέλματα στα οποία οι μετανάστες διείσδυσαν ανεξάρτητα αν έγινε λόγω αποχώρησης ή ανυπαρξίας ενδιαφέροντος Ελλήνων εργαζομένων ή λόγω χαμηλότερου κόστους εργασίας.

4.2. 3 Αριθμητικό παράδειγμα που εκφράζει την άποψη ότι ο ξένος εργάτης δεν μειώνει την απασχόληση.

Υποθέτουμε ότι ένας οικονομικός μετανάστης εργάζεται ως υπάλληλος ενός Έλληνα εργολάβου και κατέχει μια οικοδομική τέχνη, δυσεύρετη πλέον στην Ελλάδα. Άρα, δεν καταλαμβάνει μια θέση εργασίας την οποία διεκδικούν Έλληνες οικοδόμοι. Ο μετανάστης σ' αυτή την περίπτωση όχι μόνο δεν αφαιρεί θέση εργασίας από Έλληνες, αλλά δημιουργεί δουλειά και γι αυτούς με τον ακόλουθο τρόπο:

Το ετήσιο προϊόν της εργασίας του, αφού αφαιρέσουμε τα έξοδα για την αγορά πρώτων υλών, μηχανημάτων κ.λπ. υποθέτουμε πως ανέρχεται σε 30.000 €.

Από αυτά ο εργοδότης πληρώνει τον μετανάστη σε ετήσια βάση μισθό 9.000 €.

Ο μετανάστης δαπανά στην Ελλάδα 5.500 €. Στον έλληνα εργοδότη απομένουν 21.000 €.

Από αυτά θα αποταμιεύσει το 15%, δηλαδή, περίπου τα 3.000 € και καταναλώνει τα 18.000 €.

Από τα 18.000 €, διαθέτει για να αγοράσει εισαγόμενα είδη το 20%, δηλαδή 3.600 €.

Επομένως, ο εργοδότης και ο μετανάστης μαζί καταναλώνουν για εγχώρια αγαθά 18.000 €

περίπου. Τα 18.000. € μετατρέπονται σε ζήτηση για εγχώρια προϊόντα. Αυτοί που θα τους τα

πουλήσουν θα βρεθούν με το εισόδημα αυτό και θα το δαπανήσουν με την σειρά τους όπως

ο εργοδότης κι ο μετανάστης. Κατ' αυτό τον τρόπο η αύξηση της ζήτησης θα αυξηθεί και αυτό

σημαίνει αύξηση της παραγωγής. Οι μετανάστες λοιπόν δεν μειώνουν την απασχόληση των

Ελλήνων αλλά την αυξάνουν.

Συμπέρασμα

Το συμπέρασμα που βγαίνει από την ανάλυση των επιπτώσεων της απασχόλησης των μεταναστών στην Ελλάδα είναι ότι, η ελληνική οικονομία επωφελείται από την εργασία των μεταναστών, η οποία συμβάλλει στην αύξηση του προϊόντος και της απασχόλησης. Η εργασία των μεταναστών δημιουργεί θέσεις εργασίας για Έλληνες, οι οποίες είναι περισσότερες από αυτές που εκτοπίζει, κι αν λάβουμε υπ' όψη ότι, υπάρχουν εργασίες που δεν θα ανελάμβαναν ποτέ οι Έλληνες, υπό αυτή την έννοια υπάρχει εκτόπιση Ελλήνων από αλλοδαπούς. Οι αλλοδαποί που αναλαμβάνουν εργασίες τις οποίες οι Έλληνες δεν επιθυμούν, όχι μόνο δεν δημιουργούν ανεργία, αλλά αυξάνουν την απασχόληση. Διότι, η εργασία τους δημιουργεί εισοδήματα, όχι μόνο για τον εαυτό τους, αλλά και τους εργοδότες τους. Τα εισοδήματα αυτά δαπανώνται, μετατρέπονται σε αύξηση της ζήτησης προϊόντων, άρα και της παραγωγής. Η αύξηση της παραγωγής, επιφέρει αύξηση της απασχόλησης των Ελλήνων. Η αύξηση της απασχόλησης των Ελλήνων δημιουργεί και πάλι νέα εισοδήματα τα οποία δαπανώνται με αποτέλεσμα να αυξάνεται η παραγωγή, και έτσι υπάρχει μια αέναη κερδοφορία. Το ποσοστό των μεταναστών που εργάζονται σε εργασίες τις οποίες δεν αναλαμβάνουν Έλληνες, είναι υψηλό. Αντίστοιχα χαμηλό είναι το ποσοστό που ανταγωνίζεται τους Έλληνες για την διεκδίκηση των ίδιων θέσεων εργασίας.

4.3 Η επίδραση της μετανάστευσης στο εργατικό δυναμικό.

Η εξέταση για το αν και κατά πόσο επηρεάζει η μετανάστευση το εργατικό δυναμικό της Ελλάδας, γίνεται για τους άνδρες και για τις γυναίκες χωριστά.

- Για τους άνδρες.

Για τη διερεύνηση του ποσοστού συμμετοχής των ανδρών στο εργατικό δυναμικό λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθες μεταβλητές:

$EρΔΑ$ (ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό των ανδρών) = Εργατικό δυναμικό ανδρών ηλικίας 15-64 ετών διαιρούμενο με τον πληθυσμό των ανδρών του ίδιου διαστήματος ηλικίας.

MR (ποσοστό μεταναστών) = Το σύνολο των μεταναστών, ανδρών και γυναικών όλων των ηλικιών, διαιρούμενο με τον αντίστοιχο πληθυσμό των Ελλήνων εργαζομένων.

ΕκΑ (επίπεδο εκπαίδευσης ανδρών) = Ποσοστό των ανδρών που είναι απόφοιτοι Λυκείου.

ΗΛΑ (επίπεδο ηλικίας ανδρών) = Ο αριθμός των ανδρών που έχουν ηλικία 45 - 64 ετών διαιρούμενος με τον αριθμό των ανδρών ηλικίας 15 - 64 ετών.

ΑνΑ (ποσοστό ανεργίας Ανδρών) = Ο αριθμός των ανέργων ανδρών ηλικίας 15 - 64 διαιρούμενος με το εργατικό δυναμικό των ανδρών της ίδιας ηλικίας.

ΕρΔΓ (ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό των γυναικών) το οποίο ορίζεται κατά τρόπο αντίστοιχο προς το *ΕρΔΑ*.

Αν (ποσοστό ανεργίας) το οποίο ορίζεται όπως το ποσοστό ανεργίας των ανδρών, αλλά για το σύνολο του εργατικού δυναμικού.

Από τα στοιχεία αυτά λείπει μια σημαντική μεταβλητή, η αμοιβή της εργασίας που μπορεί να έχει επιπτώσεις στην αξιολόγηση των εκτιμήσεων.

Τα στατιστικά στοιχεία που ακολουθούν, προέρχονται από τις 13 Περιφέρειες της Χώρας για τέσσερα έτη (1998 -2001), και πιο συγκεκριμένα από τις Έρευνες του Εργατικού Δυναμικού.

Ο πίνακας που παραθέτω παρουσιάζει τις εκτιμήσεις έξι (6) παλινδρομήσεων με την ίδια εξαρτημένη μεταβλητή, δηλαδή το ποσοστό συμμετοχής των ανδρών στο εργατικό δυναμικό.

Πίνακας 16 Εκτιμήσεις παλινδρομήσεων με εξαρτημένη μεταβλητή το ποσοστό συμμετοχής των ανδρών στο εργατικό δυναμικό (ΕρΔΑ)

Παλινδρομήσεις	ΕρΔΑ	MR	ΕκΑ	ΗΛΑ	ΑνΑ	Αν	ΕρΔΓ
1	0,79	0,53	0,25	-0,34	-0,45		
2	0,79	0,29	0,21	-0,26		-0,36	
3	0,73	0,26	0,20	-0,25	-0,38		0,10
4	0,84	-0,48		0,04	-0,55		
5	0,84	-0,59		-0,0005		-0,45	
6	0,74	-0,62		0,02	-0,40		0,16

Από τις τρεις πρώτες εκτιμήσεις προκύπτουν τα εξής αποτελέσματα:

- 1^ο - Το ποσοστό ανεργίας (των ανδρών ή το συνολικό) έχει σημαντική αρνητική επίδραση.
- 2^ο - Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό έχει θετική επίδραση.

3^ο- Το επίπεδο εκπαίδευσης έχει σημαντική θετική επίδραση, ενώ το ποσοστό των ηλικιωμένων έχει αρνητική επίδραση. Τέλος, το ποσοστό των μεταναστών MR είναι στατιστικά ασήμαντο και στις τρεις περιπτώσεις.

Από τις τρεις τελευταίες παλινδρομήσεις (4-6) έχει αφαιρεθεί η μεταβλητή ΕκΑ που εκφράζει το επίπεδο εκπαίδευσης και αυτό έχει μεταβάλλει το αποτέλεσμα σημαντικά και κυρίως την επίδραση της μεταβλητής MR.

Στις παλινδρομήσεις αυτές το ποσοστό των μεταναστών είναι σημαντικό και αρνητικό. Η διαφορά ως προς την επίδραση του MR επί του ΕρΔΑ των τριών πρώτων παλινδρομήσεων έναντι των τριών τελευταίων οφείλεται στο ότι οι αυτές μεταβλητές σχετίζονται σημαντικά και αρνητικά με συντελεστή συσχέτισης -0,74,

Το συμπέρασμα που προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα είναι ότι η παρουσία των μεταναστών στις αγορές εργασίας των περιφερειών δεν επηρέασε το ποσοστό συμμετοχής των ανδρών στο εργατικό δυναμικό.

- Για τις γυναίκες.

Για την εξέταση της επίδρασης των μεταναστών στο ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό ελήφθησαν υπόψη οι ίδιες μεταβλητές, όπως στην περίπτωση των ανδρών. Τα αποτελέσματα των εκτιμήσεων παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 17 - Εκτιμήσεις παλινδρομήσεων με εξαρτημένη μεταβλητή το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό (ΕρΔΓ)

Παλινδρομήσεις	ΕρΔΓ	MR	ΕκΓ	ΗΛΓ	AvA	Av	ΕρΔΑ
1	1,00	2,35	-0,76	0,74	-0,16		
2	1,03	2,44	-0,78	-0,78		-0,30	
3	0,28	2,55	-0,61	-0,60		0,02	0,75
4	0,30	2,49	-0,62	-0,60	0,03		0,77

Οι διαφορές των αποτελεσμάτων για τις γυναίκες σε σχέση με τα αποτελέσματα για τους άνδρες είναι σημαντικές.

1^ο, Το ποσοστό ανεργίας (είτε γυναικών, είτε το συνολικό), είναι στατιστικά ασήμαντο σε όλες τις περιπτώσεις. Φαίνεται ότι, σε αντίθεση προς τους άνδρες, το ποσοστό ανεργίας δεν επηρεάζει τις γυναίκες στις αποφάσεις τους για συμμετοχή ή όχι στην αγορά εργασίας.

2^ο, Το επίπεδο της ηλικίας έχει μεγαλύτερη επίδραση, διότι η απόλυτη τιμή του συντελεστή είναι μεγαλύτερη και είναι στατιστικά σημαντική σε όλες τις περιπτώσεις.

3^ο, Το ποσοστό συμμετοχής των ανδρών στην αγορά εργασίας επηρεάζει σημαντικά και θετικά το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών.

4^ο, Το επίπεδο εκπαίδευσης στην περίπτωση των γυναικών έχει στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα, αλλά το πρόσημο είναι αντίθετο από το αναμενόμενο. Γίνεται κατανοητό ότι οι γυναίκες που έχουν αποφοιτήσει από το Λύκειο δεν επιθυμούν εργασία η οποία υποβιβάζει τη μόρφωσή τους, σε αντίθεση με γυναίκες χαμηλότερης μόρφωσης. Από την τιμή του συντελεστή MR φαίνεται ότι μία αύξηση του ποσοστού των μεταναστών στον πληθυσμό κατά μία εκατοστιαία μονάδα, αυξάνει τη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό κατά 2,5 περίπου εκατοστιαίες μονάδες.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από την παραπάνω μελέτη είναι ότι: Η παρουσία μεταναστών δεν έχει επηρεάσει ούτε το ποσοστό ανεργίας των ανδρών, ούτε των γυναικών, ούτε το ποσοστό συμμετοχής των ανδρών ενώ έχει αυξήσει το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών, οι οποίες μπορεί να προτιμήθηκαν έναντι των μεταναστών. Δηλαδή υπάρχει θετική σχέση μεταξύ του ποσοστού των μεταναστών στον πληθυσμό και του ποσοστού συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό.

Το αποτέλεσμα αυτό, οφείλεται στο ότι το επίπεδο μισθού για την είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας είναι χαμηλότερο απ' ό,τι των ανδρών και χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις εξειδίκευσης για την γυναίκα.

4. 4 Οι επιπτώσεις της Μετανάστευσης ως φθηνής εργατικής Δύναμης.

Οι μετανάστες και κυρίως οι παράνομοι, καλύπτουν ελλείψεις εργασίας σε ορισμένα επαγγέλματα που περιφρονούνται από τους εγχώριους. Αυτές οι δουλειές είναι οπωσδήποτε κατώτερες, ανειδίκευτες και οι πιο κακοπληρωμένες. Ασφαλώς η προσφορά άφθονης, ανειδίκευτης και φθηνής εργασίας επιδρά στην παραγωγική δομή της Ελλάδας ως εξής:

Πρώτον, επιβραδύνει την υποκατάσταση Κεφαλαίου / Εργασίας συντηρώντας ένα απηρχαιωμένο παραγωγικό δυναμικό και καθυστερεί σε τεχνολογικές καινοτομίες.

Δεύτερον, παρατείνει τη βιωσιμότητα μικρών επιχειρήσεων με ανορθολογική οργάνωση οι οποίες ανταγωνίζονται συμπιέζοντας το κόστος παραγωγής μέσω της συμπίεσης του κόστους εργασίας. Το τελευταίο αφορά ειδικά τους παράνομους εργάτες, η εργασία των οποίων συνεπάγεται και χαμηλό μη μισθολογικό κόστος (ασφαλιστικές εισφορές κ.λπ.).

Αυτό έχει επίπτωση στην ελάττωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος έτσι ώστε η διαφορά ανάμεσα στο χαμηλότερο κόστος εργασίας και την παραγωγικότητα της εργασίας να μοιράζεται μεταξύ της χαμηλότερης τιμής για τον καταναλωτή και του υψηλότερου κέρδους για τον παραγωγό. Αυτό σημαίνει ότι τα ελληνικά αγαθά ή υπηρεσίες είναι δυνατό να παραμείνουν ανταγωνιστικά (έναντι των εισαγομένων) και κάποιες επιχειρήσεις να παραμείνουν στην αγορά περισσότερο χρόνο.

Έτσι, μία από τις σημαντικές συνέπειες της μετανάστευσης είναι η θετική επίδραση στον πληθωρισμό, που υπολογίζεται σε μείωση κατά μία μονάδα, λόγω κυρίως της μείωσης του εργατικού κόστους.

Σύμφωνα μάλιστα με έκθεση του ΙΝΕ της ΓΣΕΕ (2002) για την Ελληνική Οικονομία και για την περίοδο 1981 -2001, το πραγματικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος έχει μειωθεί κατά 27%.

4.5 Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) και την παραγωγή.

Οι αλλοδαποί συμβάλλουν σημαντικά στην αύξηση του ΑΕΠ, με την αύξηση του εργατικού δυναμικού της Ελλάδας, τη στιγμή μάλιστα που υπάρχει δημογραφικό πρόβλημα, προσφέρουν εργασία και κατά συνέπεια αυξάνουν τον όγκο παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών. Το Ινστιτούτο Ερευνών της Γ.Σ.Ε.Ε. αναφέρει ότι οι μετανάστες έχουν αυξήσει στην Βόρειο Ελλάδα το Ακαθάριστο Εγχώριο Εισόδημα κατά 34%. Αν σκεφθεί κανείς ότι το πιο σημαντικό πρόγραμμα ανάπτυξης σε κάποια χώρα αναφέρει το 5% σαν ένα επίτευγμα που θα πρέπει να μεταδοθεί παγκόσμια, το 3,4% στην Χώρα μας μετράει πολύ περισσότερο. Επιπλέον οι παράνομοι μετανάστες συμμετέχουν στην διαμόρφωση του ΑΕΠ σε 0,5 μονάδες.

Τα στοιχεία που προέρχονται από το Υπουργείο Γεωργίας αναφέρουν ότι η εισροή αλλοδαπής εργατικής δύναμης είχε θετικές επιπτώσεις στον τομέα της αλιείας, και της

γεωργίας αυξάνοντας το ΑΕΠ κατά 0,4% και στον τομέα των κατασκευών με αύξηση ΑΕΠ κατά 1% περίπου.

Συγκεκριμένα την δεκαετία του '90 παρατηρήθηκε μείωση του αγροτικού πληθυσμού και συγχρόνως αύξηση της γεωργικής παραγωγής και του αγροτικού εισοδήματος. Το κενό του εγχώριου αγροτικού πληθυσμού είναι προφανές ότι καλύφθηκε από παράνομους μετανάστες και οι επιπτώσεις φάνηκαν άμεσα από τα στοιχεία των εθνικών λογαριασμών, όπου το ετήσιο αγροτικό εισόδημα από 1,26 τρις δραχμές το 1990 έγινε 2,37 τρις το 1995. Αυτό είναι ένα σημαντικό παράδειγμα της συμβολής των αλλοδαπών, καθώς οι τιμές των αγροτικών προϊόντων θα ήταν πολύ πιο ακριβές αν δεν υπήρχαν οι αλλοδαποί για να μετριάσουν το κόστος παραγωγής τους.

Η αύξηση του ΑΕΠ καθώς και η αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος όμως δεν συνεπάγονται και αύξηση των εισοδημάτων όλου του ντόπιου πληθυσμού. Για παράδειγμα, οι ανειδίκευτοι εγχώριοι εργάτες σημείωσαν απώλεια εισοδήματος στον βαθμό που μειώνονται οι μισθοί τους, λόγω ανταγωνισμού που υπάρχει στην αγορά εργασίας από την αύξηση του ενεργού πληθυσμού. Από την άλλη όμως πλευρά, επωφελούνται οι επιχειρήσεις που προσλαμβάνουν ξένους ή εγχώριους εργαζόμενους με χαμηλούς μισθούς.

Η μετανάστευση δηλαδή οδηγεί σε μια αναδιανομή του εισοδήματος από τους ανειδίκευτους εγχώριους εργάτες προς τις επιχειρήσεις και τα πλούσια νοικοκυριά.

4.6. Επιπτώσεις της Μετανάστευσης στα Κρατικά έσοδα και έξοδα

Οι μετανάστες εργάτες, δεν συνεισφέρουν άμεσα στα έσοδα από την φορολογία εισοδήματος, Συνεισφέρουν όμως έμμεσα από την άποψη της φορολογίας που επιβάλλεται στις επιχειρήσεις, λόγω της αυξημένης οικονομικής δραστηριότητας τους. Είναι όμως απίθανο το κράτος να συλλέξει αυτούς τους φόρους αφού η υπόγεια οικονομία (=μαύρο χρήμα, παραοικονομία) είναι τόσο ανεπτυγμένη. Βεβαίως με τις καταναλωτικές τους δαπάνες οι μετανάστες συνεισφέρουν στα κρατικά έσοδα μέσω των εμμέσων φόρων.

Σημαντικό έσοδο για το κράτος είναι η είσπραξη αρκετών χρημάτων από τους ξένους εργάτες που είναι νόμιμοι μετανάστες. Για κάθε ανανέωση της άδειας παραμονής τους και εργασίας τους άνω των 6 ετών καταβάλλεται από τον καθένα τους ποσό 900 €.

Από την πλευρά των εξόδων, οι παράνομοι μετανάστες δεν αποτελούν μεγάλο βάρος για τις κοινωνικές δαπάνες, αφού, αφενός μεν δεν έχουν πρόσβαση στις περισσότερες

δημόσιες υπηρεσίες και αφετέρου αφού είναι εργάτες που βρίσκονται στις κύριες παραγωγικές ηλικίες (δεν έχουν μεταναστεύσει δηλαδή με τις οικογένειές τους) το κόστος αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης (οικογενειακά επιδόματα, συντάξεις κλπ) είναι μικρό.

Όσον αφορά την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη υπάρχουν κάποια ενδεικτικά στοιχεία για τον αριθμό των αλλοδαπών που προσφεύγουν στα δημόσια νοσοκομεία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ) ο αριθμός των αλλοδαπών που έκανε χρήση των ασθενοφόρων αυξήθηκε μεταξύ των ετών 1989 -1991 κατά 96% ενώ η σχετική νοσήλια δαπάνη αυξήθηκε κατά 186%.

Σε κάθε περίπτωση όμως η μεγαλύτερη κρατική δαπάνη που συνδέεται με την παράνομη μετανάστευση δεν είναι η δαπάνη κράτους Πρόνοιας αλλά δαπάνη για την καταστολή και πρόληψη του φαινομένου αυτού καθ' εαυτού.

4.7 Οι επιπτώσεις της Μετανάστευσης στην Ανεργία

Η αύξηση του μεγέθους του εργατικού δυναμικού της Ελλάδας και η άμεση απορρόφηση των αλλοδαπών στην αγορά εργασίας, δείχνει ότι υπήρχαν αρκετές θέσεις εργασίας, για ανειδίκευτο και φθηνό εργατικό δυναμικό, τις οποίες δεν επιθυμούσαν οι έλληνες εργαζόμενοι.

Παράλληλα αυτή η αύξηση εκφράζει και την αδυναμία της Χώρας μας να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας για ανειδίκευτη και φθηνή εργασία.

Μολονότι οι ξένοι εργάτες απασχολούνται σε εργασίες που αποφεύγουν οι έλληνες, λόγω χαμηλών αμοιβών, σε κάποιους κλάδους οικονομίας έχουν καταλάβει θέσεις εντοπίων.

Η κατάσταση όμως αυτή αντισταθμίζεται από τις νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται λόγω της συμμετοχής των ξένων εργατών στην αύξηση του όγκου της παραγωγής.

Από τον πίνακα που ακολουθεί, βλέπουμε τα ποσοστά συμμετοχής των αλλοδαπών και γηγενών στο εργατικό δυναμικό κατά ηλικία και φύλο και τα αντίστοιχα ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα για τα έτη 1999-2001.

Πίνακας 18 Ποσοστά συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό και ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα κατά υπηκοότητα, φύλο και ηλικία (1999-2001) %

Ηλικίες	Ποσοστά συμμετοχής		Ποσοστά Ανεργίας	
	Γηγενείς	Αλλοδαποί	Γηγενείς	Αλλοδαποί
15 -24	37,4	49,3	30,3	22,3
25-49	81,5	80,3	11	10,7
55-64	55,1	67,8	5,1	9,1
15-65	62,3	71	11,2	12,2

Από τους πίνακες αυτούς διαπιστώνουμε ότι το ποσοστό συμμετοχής των ελλήνων , ηλικίας 15-64 ετών, είναι μικρότερο για τους Έλληνες και μεγαλύτερο στους μετανάστες.

Το ποσοστό ανεργίας ανάλογα με το ποσοστό εργασίας είναι μικρότερο για τους Έλληνες και μεγαλύτερο για τους αλλοδαπούς.

4.8 Παράνομοι μετανάστες και αγορά εργασίας.

Οι εργοδότες συχνά προτιμούν να απασχολούν παράνομους μετανάστες λόγω του μικρότερου δυνατού κόστους απασχόλησης, αφού έτσι αποφεύγουν τις ασφαλιστικές εισφορές. Τα πλεονεκτήματα για την εργοδοσία είναι η αποφυγή τήρησης της εργατικής νομοθεσίας και ως προς τις ώρες εργασίας, τις άδειες ή το περιβάλλον εργασίας και το χαμηλό κόστος παραγωγής.

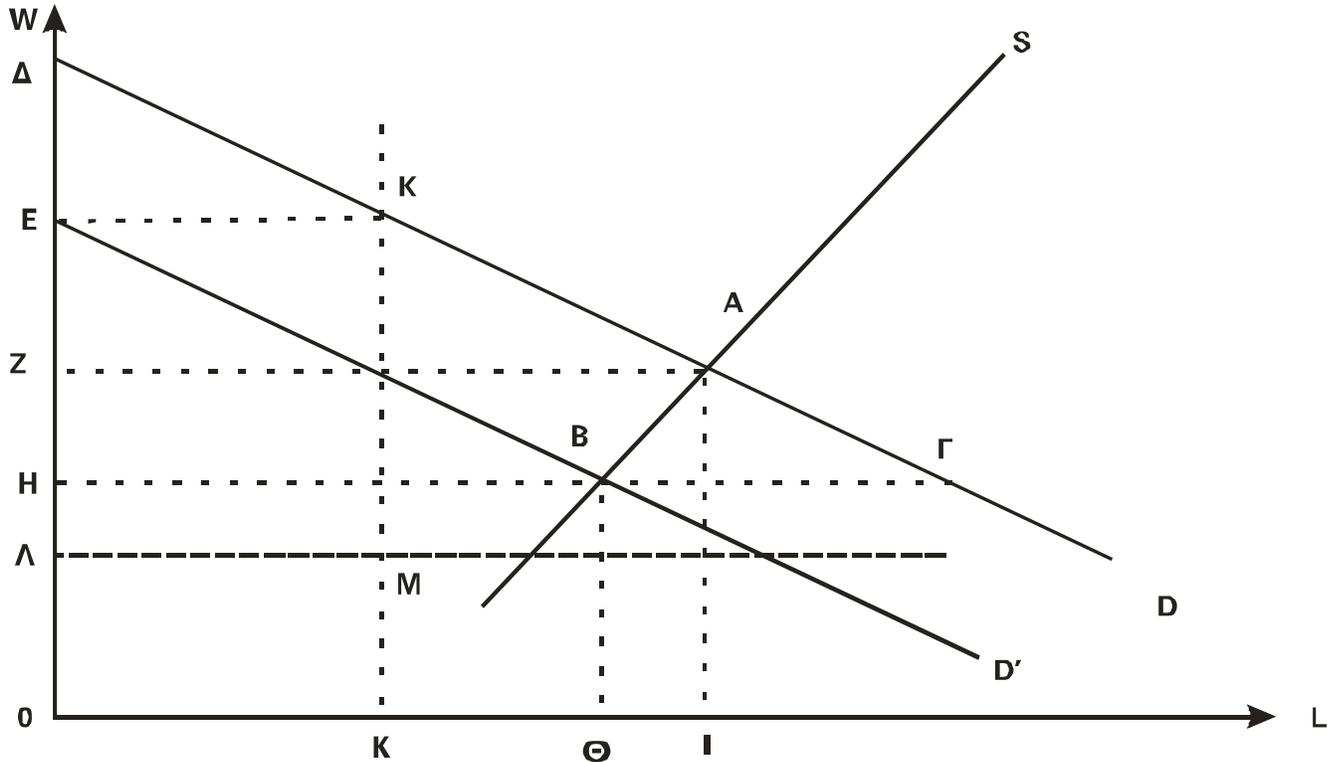
Τις συνέπειες σε ένα οιονδήποτε επαγγελματικό κλάδο από την εισροή παράνομου εργατικού δυναμικού τις διαπιστώνουμε μελετώντας το διάγραμμα 9.

Ο κάθετος άξονας απεικονίζει τους μισθούς W και ο οριζόντιος της απασχόληση L . Πριν την είσοδο των μεταναστών, ο μισθός είναι OZ και το επίπεδο απασχόλησης $OΙ$.

Όπου D είναι η καμπύλη ζήτησης εργασίας χωρίς την παρουσία αλλοδαπών.

Υποθέτουμε ότι υπάρχει είσοδος αλλοδαπών ίση με OK που αναζητούν απασχόληση και οι οποίοι δεν έχουν την δυνατότητα να καθορίσουν το επίπεδο του μισθού τους.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9

Έστω λοιπόν ότι ο μισθός είναι ίσος με $ΟΛ < ΟΖ$ και οι εργοδότες εφόσον μπορούν να εξασφαλίσουν φθηνότερη εργασία $ΟΚ$, θα καλύψουν με αυτή ένα μέρος των παραγωγικών τους αναγκών και θα στραφούν στην αγορά εργασίας για το υπόλοιπο εργατικό δυναμικό που χρειάζονται να απασχολήσουν, του οποίου η ποσότητα θα εξαρτηθεί με βάση το επίπεδο των μισθών. Η συνολική ζήτηση εργασίας θα μειωθεί σε D σε D' .

Με δεδομένη την προσφορά εργασίας S των νόμιμων εργαζομένων, ο μισθός ισορροπίας θα είναι $ΟΗ$ και η απασχόληση $ΟΘ$. Η εισροή παράνομου εργατικού δυναμικού σε ένα συγκεκριμένο κλάδο, οδηγεί στη μείωση των μισθών και της απασχόλησης του επίσημου εργατικού δυναμικού. Παρατηρούμε ότι λειτουργούν δύο πλέον αγορές εργασίας. Η παράνομη αγορά που λειτουργεί με επίπεδο μισθών ίσο με $ΟΛ$ και απασχόληση με $ΟΚ$, ενώ

η νόμιμη αγορά, λειτουργεί με μεγαλύτερο μισθό ΟΗ από αυτόν της παράνομης και με απασχόληση ΟΘ.

Το μερίδιο της νόμιμης εργασίας λοιπόν μειώνεται από ΟΖΑΙ σε ΟΗΒΘ, λόγω της απασχόλησης παράνομων εργαζομένων. Όμως το όφελος των εργοδοτών είναι ιδιαίτερα υψηλό. Πριν από την απασχόληση παράνομου εργατικού δυναμικού, το μερίδιο του κεφαλαίου ήταν ΑΔΖ. Τώρα όμως είναι ΕΒΗ στην νόμιμη αγορά.

Θεωρητικά, η επίδραση της παράνομης μετανάστευσης στο επίπεδο των μισθών και στη διανομή του εισοδήματος δεν διαφέρει από αυτή της νόμιμης μετανάστευσης ανειδίκευτου δυναμικού, επιδρά όμως, στην ανάπτυξη της παραοικονομίας σε βάρος των υπολοίπων τομέων και επιπλέον, αυξάνει το κόστος αστυνόμευσης.

4.9 Το όφελος που κέρδισε η Ελλάδα από την Ξένη εργασία.

Το όφελος από την παρουσία των αλλοδαπών, παρουσιάζεται στον πίνακα, που παραθέτουμε παρακάτω.

Πίνακας 19. Εκροή της εργατικής δύναμης (από την αλλοδαπή στην Ελλάδα).

<i>Τρέχουσες τιμές</i>	Αριθμός μεταναστών	Κόστος μεταναστών	Σύνολο	Ισοτιμία \$:δραχμής	Σύνολο	ΑΕΠ	% κόστος στο ΑΕΠ	Ετήσιο όφελος
ΕΤΗ	Χιλιάδες άτομα	Εκατ. δραχμές	Δις δραχμές	Δραχμές	Δις \$	Δις δραχμές		Δις δραχμές
(1)	(2)	(3)	(4)=(2)*(3)	(5)	(6)	(7)	(8)=(4)/(7)	(9)
1991	200	5,56	1112	182,3	6,1	14412,2	7,7	1112
1992	300	6,327	1898,1	190,7	10	16536,3	11,5	632,7
1993	400	7,094	2837,6	229,3	12,4	18825,6	15,1	709,4
1994	450	7,861	3537,5	242,6	14,6	21387,3	16,5	393,1
1995	500	8,628	4314	231,7	18,6	23914	18	431,4
1996	550	9,543	5248,7	240,7	21,8	26359,8	19,9	477,2
1997	600	10,381	6228,6	273,1	22,8	28835	21,6	519,1
1998	700	11,143	7800,1	295,5	26,4	31251	25	1114,3
1999	750	11,854	8890,5	305,6	29,1	33376	26,6	592,7
2000	800	12,53	1002,4	365,4	27,4	35712	28,1	626,5

Πηγή, Στήλη (2): εκτιμήσεις, στήλη (3): Παπαηλίας (2001),

στήλη(5) : Τράπεζα Ελλάδος, στήλη (6): Έτη 1999-1997 ΕΣΥΕ, 1998-2000 Παπαηλίας (2001).

Στην πρώτη στήλη αναφέρονται τα έτη χωριστά, από το 1991 -2000. Στη δεύτερη στήλη ο αριθμός των μεταναστών, ενώ στην τρίτη στήλη το κόστος σχηματισμού του ατόμου σε τρέχουσες τιμές.

Η στήλη (4) δείχνει το συνολικό κόστος σε δις δραχμές, ενώ η στήλη (6) σε δολάρια ΗΠΑ.

Ο Υπολογισμός έγινε με βάση τη στήλη (5) που αποτυπώνει τη μέση ετήσια ισοτιμία δολαρίου προς δραχμές.

Τα στοιχεία της 3ης στήλης, επιτεύχθηκαν κατόπιν εξέτασης της πλειοψηφίας των μεταναστών διαχρονικά και σύμφωνα με τις προσεγγίσεις των Υπουργείων Δημόσιας Τάξης και Εξωτερικών, υπολογίστηκε ότι το επίπεδο διαβίωσης των μεταναστών δεν διαφέρει σημαντικά από εκείνο της Ελλάδας του 1971. Αυτό σημαίνει ότι το μέσο κόστος σχηματισμού ενός ατόμου διαμορφώθηκε με βάση τις πλέον χαμηλές Κρατικές Δαπάνες όπως και το έτος 1971. Το κόστος αυτό ανέρχονταν το 1991 στις 5,56 εκατ. ενώ το 2000 στις 12,53 εκατ. δραχμές. Από την στήλη (4) είναι πρόδηλο πόσο μεγάλο είναι το κόστος για τις διάφορες χώρες εκροής και πόσο σημαντικό το όφελος για την Ελλάδα. Η στήλη (8) εμφανίζει το μερίδιο του οφέλους για την χώρα ως ποσοστό του ΑΕΠ. Η στήλη (7) παρακολουθεί τη διαμόρφωση του Ακαθάριστου Εγχωρίου Προϊόντος (ΑΕΠ) σε Τιμές Συντελεστών Παραγωγής.

Το 1991 το κόστος σχηματισμού αντιστοιχούσε στο 8% περίπου του ΑΕΠ, έναντι 28% το 2000. Τέλος η στήλη (9) καταγράφει το ετήσιο όφελος, το οποίο είναι εξαιρετικά αξιόλογο.

Β' Οικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στις χώρες προέλευσης των αλλοδαπών.

Το μεγαλύτερο ίσως όφελος για τη χώρα προέλευσης είναι η εισροή κεφαλαίου με τη μορφή μεταναστευτικών εμβασμάτων, για την οικονομική ενίσχυση των συγγενών των μεταναστών που παρέμειναν σε αυτή. Τα εμβάσματα συντελούν αποφασιστικά στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας καταγωγής, οι οποίες συνήθως είναι υπανάπτυκτες εξαιτίας ακριβώς αυτής της έλλειψης Κεφαλαίου που τις χαρακτηρίζει. Τα εμβάσματα τονώνουν την ενεργό ζήτηση, ενισχύουν τις επενδυτικές δραστηριότητες και βελτιώνεται το βιοτικό επίπεδο όσων έχουν παραμείνει στην χώρα αποστολής.

Απαραίτητη προϋπόθεση για αυτό αποτελεί η κατεύθυνση των μεταναστευτικών εμβασμάτων σε παραγωγικές δραστηριότητες. Στην πράξη, τα άτομα καταναλώνουν τις μεταναστευτικές αποταμιεύσεις περισσότερα από όσα παράγουν. Από την εμπειρία των χωρών αποστολής εργατικού δυναμικού μεταξύ αυτών και η Ελλάδα, μία γενική παρατήρηση είναι πως το Κεφάλαιο που δημιουργήθηκε από τους μετανάστες στο εξωτερικό και εισήχθη

στη χώρα καταγωγής, στην πλειοψηφία του δεν χρησιμοποιήθηκε σε παραγωγικές επενδύσεις και επομένως δεν συνέβαλλε στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Οι χώρες αποστολής είναι στο σύνολό τους υπανάπτυκτες χώρες με ακαμψίες στις αγορές εργασίας τους. Χαρακτηρίζονται από πλεονάζον εργατικό δυναμικό, το οποίο δεν μπορεί να απορροφηθεί από τις εγχώριες αγορές εργασίας, με αποτέλεσμα την ύπαρξη υψηλής ανεργίας. Με την μετανάστευση, η αγορά δεν είναι πια πιεστική και ευνοούνται τα μέλη του εργατικού δυναμικού που παραμένουν πίσω.

Όμως και οι ίδιοι οι μετανάστες βελτιώνουν την οικονομική τους κατάσταση από την απασχόλησή τους σε ξένες αγορές εργασίας γιατί αποκτούν ειδικευμένες γνώσεις πάνω στο αντικείμενο που απασχολούνται και με την προϋπόθεση του επαναπατρισμού τους, αποτελούν πολύτιμο Κεφάλαιο για την ανάπτυξη της πατρίδας τους.

Επίλογος

Εκ πρώτης όψεως, οι Χώρες Υποδοχής Μεταναστών φαίνεται να αποκομίζουν μόνον οφέλη από την είσοδο των μεταναστών. Το κύριο κέρδος μιας χώρας υποδοχής, είναι καθαρά οικονομικό. Η ξένη εργατική δύναμη καλύπτει τα κενά της εγχώριας αγοράς εργασίας και συμβάλλει στην αύξηση της παραγωγής. Επί πλέον η παρουσία τους υποβοηθά στην σταθερότητα του επιπέδου των τιμών, γιατί οι μετανάστες αποτελούν φτηνή εργατική δυναμική, με αποτέλεσμα τη διατήρηση του κόστους παραγωγής σε χαμηλά επίπεδα και την αποφυγή της ύπαρξης πληθωριστικών πιέσεων.

Αρνητικές επιπτώσεις, (αυξημένη ανεργία των εγχώριων) θα εμφανιστούν όταν οι αλλοδαποί και οι ντόπιοι εργαζόμενοι είναι υποκατάστατα μεταξύ τους στην αγορά εργασίας.

Το γενικό συμπέρασμα όμως είναι ότι οι οικονομικές συνέπειες της μετανάστευσης μοιραία θα διαφέρουν ανάλογα με την εποχή και ανάλογα με την περιοχή και μπορεί να είναι είτε επωφελείς είτε επιζήμιες.